יודען געדענקט, אז דער קאמף געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד דויערט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

היינט 12 זייטען

פרייז 20 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 272 | Łódź, Niedziela, 24 listopada 1935 | דרייצענטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג כ"ח מרחשון תרצ"ו | № 272

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71.

מיניסטארען-ראט אנגענומען דעם בודזשעט

נייע סעריע רעגירונגס-דעקרעטען. — הנחות ביים אפצאהלען די בוי-קרעדיטען

וו א ר ש א, 23. (טעל.) אונטערן פארזיץ פון פרעמיער קאשטשאלקאווסקי איז פארגעקומען א זי-צונג פון מיניסטארען ראט אויף וועלכע עס איז בעשלאסען געווארען דער פראיעקט פון בודזשעט אויף דער צייט פון 1-טען אפריל 1936 ביז דעם 31 מערץ 1937, ווי אויך די פארשריפטען אין שייכות מיט'ן אויספיהרען דעם בודזשעט. די פאר-שריפטען זעהען צווישען אנדערעס פאר דאס בע-שטימען אין יעדעס מיניסטעריום בעאמטע וואס זאלען זיין פעראנטווארטליכט פאר'ן בעהעריגען מיניסטער פאר דער פינקטליכקייט און רעאלקייט ביים אויספיהרען דעם בודזשעט.

א חוץ דעם איז דורך א בעשלוס פון מיניס-טארען-ראט אנגענומען געווארען דער פראיעקט פון דעקרעט וועגען הנחות ביים אפצאהלען די קרעדי-טען וואס זענען ערטיילט געווארען אויפ'ן יסוד פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה פרעזידענט פון 22 אפ-ריל 1927 וועגען דעם אויסבויען פון שטעט.

די הנחות, וואס ווערען פארגעזעהן אין דעקרעט בעציהען זיך צו די פערזאנען וואס האבען בעקומען הלוואות און האבען געבויט אין דער צייט פון 1927 ביז 1931 אייגענליך. די פראצענטער פון די בוי קרעדיטען ווערען פערקלע-נערט פון 3 אויף 2 פראצענט יעהרליך, ווי אויך ווערט פערקלענערט אויף א העלפט דער אדמי-ניסטראציע צוגאב וואס ווערט גענומען דורך דער באנק פאר לאנד ווירטשאפט. די אלע הנחות וועלען זיין גילטיג 5 יאהר אנהויבענדיג פון 31 דעצעמבער 1935.

אחוץ דעם זעהט דער דעקרעט פאר, אז דער פינאנץ מיניסטער זאל קענען מאכען הנחות אויפ'ן געביט פון מבטל מאכען די פערלענגערע פראצענטער, די פראצענטער פאר אפשלעפען אמארטיזאציע ראטעס און דעם קאפיטאל פאר בוי קאאפעראטיווען, בוי וואוינונגען, פון דארפישע גמינעס און געזעלשאפטליך הומאניטארע אינסטי-טוציעס, וואס געפינען זיך אין א בעזונדערס שווע-רע ווירטשאפטליכע לאגע.

ערב א שטורמישע פארלאמענט-סעסיע אין פראנקרייך

פ א ר י ז, 22 (ספ. טעל.)

נאך די לעצטע בעראטונגען פון דער פינאנ-ציעלער קאמיסיע און פון דער דעלעגאציע פון די לינקע גרופירונגען הערשט אין די פאליטישע קרייזען די איבערצייגונג, אז די פארלאמענט סעסיע וועט האבען א שטורמישען כאראקטער. די לינקע גרופירונגען וועלען אטאקירען די רעגירונג אונטער דער לאזונג פון שוץ פון רעפובליקאנישען רעזשים, פאדערענדיג אויפצולעזען די פאשיסטישע ליגעס אונז מטציעל דעם „פייער קרייץ".

„לע זשור" מעלדעט, אז די רעגירונג וועט פארערען אנצוהויבען די דיסקוסיע איבערן ביוד-זשעט נאך פאר דער דעבאטע איבער די פאשיס-טישע ליגעס און אז לאוואל וועט אין דעם ענין שטעלען די פראגע פון צוטרוי.

„עקא דע פארי" שרייבט אונטער, אז לא-וואל האט בעהאלטען קאלט בלוט און האט זיך נישט געשראקען פאר'ן קאמף זיינע געגנער זענען נישט פעהיג צו שאפען א ארבייטס-פעהיגע רעגירונג.

היטלער'ס געשפרעך מיט'ן פראנצויזישען אמבאסאדאר

האט נישט געבראכט קיין פאזיטיווע רעזולטאטען

ל א נ ד א ן, 23 (ספ. טעל.)

דאס געשפרעך פון קאנצלער היטלער מיט'ן פראנצויזישען אמבאסאדאר אין בערלין האט אין די בריטישע רעגירונגס-קרייזען נישט ארויסגערופען קיין ספעציעלע צופרידענהייט. אין די קרייזען, וואס שטעהען נאהענט צום „פארעין אפיס" פערזי-כערט מען אויפ'ן סמך פון בערלינער און פאריזער אינפארמאציעס, אז דאס הויפטציל אין געשפרעך איז געווען איבערצוצייגען היטלער'ן אז הגם פראנקרייך איז, וואס אנ'אמת געצוואונגען צו רא-טיפיצירען דעם אפמאך מיט די סאוויעטען, אבער דער דאזיגער אפמאך איז נישט געווענדעט געגען דייטשלאנד, ווי אויך אז דייטשלאנדס צוטריט צו וועלכען עס איז אפמאך פון געגענזייטיגער הילף, וואלט מצד פראנקרייך אויפגענומען געווארען מיט צופרידענהייט. די ארגומענטען פון פראנצויזישען אמבאסאדאר האבען אבער נישט איבערצייגט היטלערן. דער רעזולטאט פון געשפרעך זאל זיין א נעגאטיווער און צוליב'ן מאנגעל פון וועלכע עס איז דערנעהנטערונגס-פלענע, איז פון ריבענטראפ'ס רייזע קיין פאריז נישט מעהר אקטועל. די דאזיגע אינפארמאציעס פון די בריטישע קרייזען ווערען אויך בעשטעטיגט דורך דער דייטשער אמבאסאדע אין לאנדאן.

נייע אינסטרוקציעס פארן יאפאנישען אמבאסאדאר אין נאנקין

ל א נ ד א ן, 23 (ספ. טעל.)

פון טאקיא מעלדעט מען: עס איז פארגע-קומען א בעראטונג פון די העכערע בעאמטע אין אויסערן-מיניסטעריום, קריגס, פלאט און פינאנץ-מיניסטעריום. עס זענען בעטראכט געווארען די כינעזישע פראגען. אויף דער זיצונג פון מיניס-טארען-ראט האט דער אויסערן-מיניסטער היראטא פארגעשטעלט א ראפארט וועגען דער לאגע: דער ראט האט אנגענומען נייע אינסטרוקציעס פארן יאפאנישען אמבאסאדאר אין נאנקין אריאשי.

די „רענגא"-אגענטור און די צייטונג „אסאהי שימבון" — שטרייכען אונטער, אז דער אמבא-סאדאר וועט אנווייזען דער נאנקינער רעגירונג אויף דער נויטווענדיגקייט צו ערטיילען צפון-כינע אויטאנאמיע און צו בעריקזיכטיגען די יאפאנישע אינטערעסען. אחוץ דעם דארף כינע אונטערנעה-מען צוזאמען מיט יאפאן און מאנדזשוריען אנ'אקציע געגען קאמוניזם.

איינהייטליכער יודישער פראנט איז בעצוג צום לעגיסלאטיוו-ראט אין ארץ-ישראל

י ר ו ש ל י ם (יט"א טעלעגראפיש)

פון די קרייזען פון אגודת ישראל ווערט י.ט.א. אינפארמירט, אז די פערהאנדלונגען צווי-שען דער אגודה און דער יודישער אגענץ, וואס זענען לעצטענס פארגעקומען, בעציהען זיך אויף דעם געפלאנטען לעגיסלאטיוו-ראט. די פערהאנד-לונגען בעצוועקען צו בילדען אנ'איינהייטליכען יודישען פראנט וועגען דער פראגע.

נאך וועגען די אונרוהען אין חיפה

ח י פ ה, י. ט. א. טעל.) בעת די היינטיגע אונרוהען אין חיפה, ווען דער אראבישער המון האט אנגעגריפען די ענגלישע פאליציי, זענען אויך אויסגעהאקט געווארען שויבען אין א יודישער גלאז-פאבריק.

שפעטער האט זיך דער המון רוהיג פונאנ-דערגעגאנגען.

אויפגעלעזט דעם דייטשען נאצ. יודען-פערבאנד

ב ע ר ל י ן, 23 (יט"א טעלעגראפיש)

ווי י.ט.א. דערוואוסט זיך, איז אויפגעלעזט געווארען דער „דייטשער נאציאנאלער יודען-פער-באנד", אין וועמענס שפיץ עס שטעהט דער גוט-בעקאנטער נאומאן.

טאג-טעגליך

די אטאקע אויף לאוואל'ן

היינטיגע וואך האט זיך אין פראנקרייך אנגע-הויבען די פארלאמענט - סעסיע, וועלכע זאגט צו צו ווערען זעהר שטורמיש. עס איז גאנץ מעגליך, אז עס וועט קומען צו א רעגירונגס - קריזיס. עס האנדעלט זיך דערין, אז די לינקע גרופירונגען וואס זענען פעראייניגט אין דעם אזוי גערופענעם איינ-הייטליכען פראנט, האבען בעשלאסען צו פאדערן פון לאוואל'ן, אז ער זאל אנהויבען א קאמף מיט די פאשיסטישע ליגעס, און בעזונדערס מיט דער ליגע, וואס ווערט אנגעפיהרט פון פולקאווניק דעלא ראק. די דאזיגע ליגע, וואס איז בעקאנט אונטערן נאמען „פייער קרייץ" איז די לעצטע טעג געווארען זעהר אגרעסיוו און זי פראוואצירט צוזאמענשטויסען מיט די אנהענגער פון דעם פאלקס-פראנט.. אין די לעצ-טע טעג איז א צוזאמענשטויס פארגעקומען אין דעם שטעטעל לימאזש, וואו די מיטגלידער פון „פייער קרייץ" האבען געעפענט א שיסעריי אויף א מאניפעסטאציע פון פאלקס-פראנט. דער דאזיגער פאקט האט צוגעאיילט דעם בעשלוס פון פאלקס-פראנט איבערצוגעהן און א אטאקע אויף לאוואל'ן, וועלכען מען איז חושד אין סימפאטיעס פאר די פא-שיסטען.

ווי בעוואוסט איז אויף דעם לעצטען קאנגרעס פון די ראדיקאלע סאציאליסטען אנגענומען געווא-רען א בעשלוס אויפצופאדערן די רעגירונג, אז זי זאל אויפלעזען די פאשיסטישע ליגעס. דער דאזיגער אין א שפעטערער צייט און די ראדיקאלען האבען גע-אין א שפעטערער צייט פון די ראדיקאלען האבען גע-וואלט צוערשט געבען לאוואל'ן די מעגליכקייט ארורכצופיהרען זיינע פינאנציעלע רעפארמען, בכדי ער זאל נישט האבען קיין תירוץ, אז מען האט איהם געשטערט אין זיין ארבייט. אויף דער פארלאמענט-סעסיע האבען דעריבער געזאלט צוערשט ערלעדיגט ווערען די בודזשעט-ענינים און א רייה אנדערע פי-נאנציעלע פראגע און ערשט שפעטער דעם פארשלאג פונאנדערצולאזען די פאשיסטישע, האלב-מיליטערי-שע ליגעס. אבער צוליב דעם אינצידענט אין לימאזש האבען די לינקע גרופירונגען, וואס זענען קאנצענ-טרירט אין פאלקס-פראנט בעשלאסען נישט צו ווארטען און תיכף ארויפצווארפען לאוואל'ן. דאס קען לייכט געשעהן דורכדעם, וואס די ראדיקאלען, וואס אונטערשטיצען לאוואל'ס רעגירונג און וועלכע גע-הערען אויך צום פאלקס-פראנט זאלען צוריקציהען זייערע מיניסטארען פון לאוואל'ס קאבינעט.

די פארלאמענטס-סעסיע, וואס האט זיך אנגע-הויבען די וואך אין פראנקרייך, קען דעריבער ברענ-גען גרויסע איבערראשונגען, וואס וועלען נישט בליי-בען אהן איינפלוס אויך אויף דער אינטערנאציאנא-לער פאליטיק.

ש.

אונזער ווארט

די זארג פאר דער יוגענד

די נעכטיגע פרא-רעגירונגס-פרעסע איז ארויס מיט א אלארם-געשריי. די געשעהענישען, וואס שפי-לען זיך אפ שוין איבער א וואך צייט אויף אלע פוי-לישע הויכשולען האבען ענדליך געעפענט די אויגען פון דעם מיושב'דיגען טייל פון דער פוילישער גע-זעלשאפט אויף דער דעסטרוקטיווער, צושטערענ-דיגער ארבייט, וואס עס פיהרט לעצטענס די ענדע-ציע. א דעסטרוקטיווע און צושטערענדיגע שוין פון שטאנדפונקט פון פוילישען געזעלשאפטליכען לע-בען. עס ווערט אנגעוויזען, אז די פוילישע יוגענד ווערט פערסמ'ט דורך א באנדע אונפעראנטווארטלי-כע העצער, עס ווערען ערשיטערט די מאראלישע און מענשליכע יסודות פון דער דאזיגער יוגענד. און דערביי ווייזען די בעדייטענדסטע פוילישע פרע-סע-ארגאנען אן, ווער עס זענען עכ די גיפט-מישער, וואס פערפיהרט די שטודירענדע יוגענד, רייסט זיי אפ פון שטודיום און שטעקט איהר אין האנט אריין דעם שטעקען און קאסטעט. עס ווערט אנגעוויזען די ריכטיגע אדרעס: דאס איז די אונז גוט בעקאנטע ענדעציע. און נישט בחנם פאדערט דער קאנסער-וואטיווער „טשאס", אז די פערברעכערישע העצער זאלען דעמאסקירט ווערען און זאלען צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט. עס איז דאך די זארג פאר דער מאראלישער געזונדהייט פון דער נשמה פון דער פוילישער יוגענד, וואס האט דיק-טירט דעם בעסערן טייל פון דער פוילישער געזעל-שאפט צו שלאגען אלארם אויף דער דראהענדער סכנה.

אבער צי איז דען נאך נויטיג צו דעמאסקירען די שולדיגע אין די געשעהענישען פון די לעצ-טע וואכען? דעמאסקירען זיי זיך דען נישט טאג-טעגליך אליין אין זייערע פרעסע-ארגאנען? עס איז גענוג אדורכצוליינען די פערשידענע „דזענניק נא-ראדאווי", „ארענדאווניק", „ווארטא" און ווי זיי הייסען דארט פון איין טאג, כדי צו קומען צו דער איבערצייגונג, אז נישט די פוילישע יוגענד איז שול-דיג, אז אין גרונד גענומען, איז זי גארנישט אזוי פער-דארבען, ווייל נאך די מבול'ס שקרים, ליגענס, בל-בולים און נידערטרעכטיגע העצע, וואס ווערען אין דער אויבענדערמאנטער צייטונג אויסגעגאסען אויף יודישע קעפ, איז זיך נאר צו וואונדערן, וואס א יוד קאן נאך די גאס אדורכגעהן. און דעריבער קען דאס שליסען די הויכשולען, דאס פערמשפט'ן די „אויס-פיהרער" צו טרעסערע, אדער קלענערע שטראפען, בעטראכט ווערען ווי מען וואלט אנשטאט דער קראנקהייט געוואלט היילען די סימפטאמען פון דער קראנקהייט. דאס בייז מוז אויסגעווארצעלט ווערען ביים שורש און אויב די פוילישע געזעלשאפט מיינט ערנסט מיט דער זארג פאר דער נשמה פון דער פוי-לישער יוגענד, דארף זי קודם כל זעהן אקעגענצו-ווירקען דער אנטיסעמיטישער וואקכאנאליע, וואס בושעוועט אין דער ענדעקישער פרעסע. און ווען אפילו נישט צוליב ריין מענשליכע, עטישע מאטי-ווען (די דאזיגע מאס ווערט לגבי יודען, ווי בע-וואוסט זעלטן אנגעווענדעט אין היינטיגען אייראפא) זאל זיין לכל הפחות צוליב דער זארג פאר דער מא-ראלישער געזונדהייט פון דער אייגענער יוגענד.

פ.

פוילישע יודען אין דייטשלאַנד

שיקען אַ וואַרימע דעפּעשע צום מלוכה-פּרעזידענט מאָשטשיצקי

בערלין, 23. (יט"א טעלעגראַפיש)

צום ערשטען מאָל זייט דעם נאַצי-רעזשים, איז פאָרגעקומען די ערשטע עפענטליכע פערזאַמלונג פון פוילישע יודען. ס'זענען אַנוועזענד געווען טויזענד פּערזאָן. די פערזאַמלונג האָט ביי'נוואוינט אַ פאָרשטעהער פון פוילישען גענעראַל קאָנסולאַט ס'איז אַרויסגעשיקט געוואָרען אַ וואַרימע דעפּעשע צום מלוכה-פּרעזידענט פּראָפ. מאָשטשיצקי.

ליגע צו בעקעמפען דעם אַנטיסעמיטיזם

געעפענט דער 6-טער קאָנגרעס

פּאַריז. 23. (יט"א טעלעגראַפיש)

ס'איז געעפענט געוואָרען דער 6-טער קאָנגרעס פון דער ליגע צו בעקעמפען דעם אַנטיסעמיטיזם.

11 מיליאָן פונט

איינגעפלאָסען קיין ארץ-ישראל אין 10 חדשים

ירושלים, 23. (יט"א טעלעגראַפיש)

לויט אינפאָרמאַציעס, זענען אין משך פון די לעצטע 10 חדשים אריינגעפלאָסען אין לאַנד 11 מיליאָן פונט, דערפון 2 דריטעל פון מזרח-אייראָפּע. פון דייטשלאַנד קומט לעצטענס אַ וועניג קאַפּיטאַל.

הויך-קאָמיסאַר וועט קאָנפערירען

מיט יודישע און אַראַבישע פערזענליכקייטען

ירושלים, 23 (יט"א טעלעגראַפיש)

די אַראַבישע פּרעסע טיילט מיט, אַז אינגיכען וועט דער הויך-קאָמיסאַר קאָנפערירען מיט יודישע און אַראַבישע פיהרער וועגען דעם לעגיסלאַטיוון ראַט.

די שטעלונג פון די רעוויזיאָניסטען לגבי ענגלאַנד

בריף-אויסטויש צווישען דר. מ. שוואַרצמאַן און פּראָפ. זעליג בראָדעצקי

לאָנדאָן. (י. ט. א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אַרויסטריט פון פּראָפ. זעליג בראָדעצקי אויף דער לעצטער וויז"א-קאָנפערענץ אין לאָנדאָן, אין צוזאַמענהאַנג מיט דער „טיימס-ערקלערונג, אַז די ציוניסטען זענען פּראָ-בריטיש, בעת די רעוויזיאָניסטען האָבען סימפּאַטיעס פאַר איטאַליען, האָט דער מיטגליד פון דער נ. צ. אָ.-עקזעקוטיווע דר. מ. שוואַרצמאַן צוגעשיקט פּראָפ. בראָדעצקי'ן אַ בריף. אין וועלכען ער שרייבט צוו. אַנד.:

די גאַנצע געשיכטע פון דער רעוויזיאָניסטישער בעוועגונג איז איין פּסדרדיגער בעוויז פון רעוויזיאָניסטישע גלויבען אין גרויס בריטאַניען און פון דער בעמיהונג צוזאַמענצואַרבייטען מיט ענגלאַנד. עס איז גענוג — שרייבט ד"ר שוואַרצמאַן — איך זאָל בלויז ברענגען עטליכע ביישפּילען: 1) דער יודישער לעגיאָן, וועלכער איז געשאַפען געוואָרען דורך זשאַבאָטינסקין, האָט געאַרבייט לטובת ענגלאַנד אין אַ צייט, ווען מען האָט נאָך נישט פאָרויסגעזעהן דעם נצחון פון גרויס-בריטאַניען, און ער איז בעקעמפט געוואָרען דורך פיהרענדע ציוניסטען. 2) „די ליגע פאַר דער זיבענטער דאָמיניע (א"י)" איז געשאַפען געוואָרען דורך רעוויזיאָניסטען און אויך זי איז בעקעמפט געוואָרען דורך טייל פיהרער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. 3) די פּעטיציע-בעוועגונג צום ענגלישען קעניג און פּאַרלאַמענט איז געווען אַ צייכען פון צוטרוי צום ענגלישען פאָלק. די דאָזיגע בעוועגונג איז שאַרף בעקעמפט געוואָרען דורך דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע. 4) אויף דעם גרינדונגס-קאָנגרעס פון דער נ.צ.אָ. אין וויען האָט זשאַבאָטינסקי, פּראָקלאַמירענדיג

די פּאָליטיק פון דער נייער אָרגאַניזאַציע, קלאָר פעסטגעשטעלט, אַז די נ.צ.אָ. שטיצט זיך פולשטענדיג אויף דער פערבינדונג מיט ענגלאַנד.

אַלס ענטפער דערויף האָט פּראָפ. זעליג בראָדעצקי פערעפענטליכט אַ ערקלערונג, אין וועלכער ער זאָגט צוו. אַנד.:

אין מיין רעדע האָב איך פעסטגעשטעלט, אַז די אינגערליך-יודישע שטרייטען ווערען אויסגעשפּילט דורך גישט-יודען, און אַלס ביישפּיל האָב איך זיך פעררופען אויף דעם „טיימס"-אַרטיקעל, אין וועלכען עס איז געווען געזאָגט, אַז די יודישע האַלטונג אין דער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע איז נישט איינהייטליך, ווייל בעת די ציוניסטען האָבען אַ פּראָ-בריטישע, האָבען די רעוויזיאָניסטען — אַ פּראָ-איטאַליענישע שטעלונג. אין מיין רעדע האָב איך בפירוש בעגריסט די רעוויזיאָניסטישע הכחשה פון דער דאָזיגער בעהויפּטונג און דייטליך ערקלערט, אַז איך האָב פון זיי אַזאַ הכחשה ערוואַרט, אונגליקליכערווייזע אָבער — אויף וויפיל דאָס גאַנצע אינטערעסירט די בריטישע עפענטליכקייט — האָט די הכחשה נישט געהאַט קיין הונדערטסטעל בעדייטונג פון דער „טיימס"-ערקלערונג. איך האָב צוגעגעבען, אַז דאָס איז דער רעזולטאַט פון גאָטיילטע יודישע בעמיהונגען. איך האָב אין מיין רעדע גאָרנישט בעהויפּטעט אַזוינס, וואָס זאָל קענען אויסגעטייטשט ווערען, דאָס איך האַלט די בעהויפּטונג פון „טיימס" פאַר אַ ריכטיגע. איך האָב בלויז בעדויערט דעם שאָדען, וועלכע די יודישע זאַך ליידט פון מיינונגס-פערשידענהייטען.

אַנטיסעמיטישע אָרגאַניזאַציע אין בראַזיליען ווערט ליקווידירט

ריאָ-דע זשענייראַ 23, (יט"א טעלעגר.)

מיט 81 שטימען געגען 73 איז אין פּאַרלאַמענט אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס, לויט וועלכען די רעגירונג ווערט אויפגעפאָדערט, צו ליקווידירען די אַנטיסעמיטישע פאַשיסטישע אָרגאַניזאַציע אין לאַנד.

4 טעג הונגער

„אומלעגאַלע" עולים אין עכו'ער תפיסה

ירושלים, 23. (יט"א טעלעגראַפיש)

זייט 4 טעג קומט פאָר אין דער עכו'ער תפיסה אַ הונגער-שטרייק פון 4 „אומלעגאַלע" עולים.

געשטאָרבען דער פּרעזידענט פון יודיש אַמעריקאַנישען קאָמיטעט

ניו-יאָרק, 23. (יט"א טעלעגראַפיש)

אין עלטער פון 51 יאָהר איז געשטאָרבען דער פּרעזידענט פון יודיש אַמעריקאַנישען קאָנגרעס בערנאַרד דויטש.

צוריק געצויגען בעשטעלונגען פון דייטשלאַנד

ניו-יאָרק, 23. (יט"א טעלעגראַפיש)

אין רעזולטאַט פון דער שאַרפער פּראָטעסט-בעוועגונג געגען דעם שטאָהל-אימפּאָרט פון דייטשלאַנד, האָבען פיל גרויסע פירמעס צוריקגעצויגען זייערע בעשטעלונגען אין דייטשלאַנד.

ד"ר

B. Robinzon

אינערליכע קראַנקהייטען

האָט זיך איבערגעצויגען

אויף 10 פּאָמאָרסקאַ 10

פּראָנט II שטאָק, טעל. 131-86

נעמט אָן פון 6 ביז 8 אָוונט.

L. ODERBERG

שיך

עמפּפעהלט צום יעצטיגען סעזאָן די לעצטע מאָדעלען

(פריהער פּיעטריקאָווער 17)

דער בעוואוסטער ניי-ערעפענטער

שיך-סאַלאָן

33 פּיעטריקאָווער 33

כשר! כשר!

וויכטיג פאַר מחותנים!

אין דעם פריש-רעמאָנטירטען חתונה-זאַל

א. נ. ביילער

קאָנצערט-זאַל

3 פּיראַמאָוויטשאַ 3

וועלכער איז דער שענסטער זאַל אין לאָדז און איז שוין גוט בעקאַנט דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג און איז כשר למהדרין מן המהדרין ווערט פערדונגען אויף חתונות נאָר פאַר 10 זל. ס'איז כדאי צו בעטראַכטען, אַז די יעצטער ווערען נישט אַרויסגעבאָרגט אויף אויסען, כדי זיך נישט צו מישען מיט פּרעמדע.

בעמ.: דער זאַל ווערט אויך פערדינגען אויף פערשידענע פערזאַמלונגען און מיטינגען.

מיט אַכטונג די אינהאַבער פון נייעם קאָנצערט-זאַל

3 פּיראַמאָוויטשאַ

צום אָפּפאָהר היינט זונטאָג נאָך ארץ-ישראל פון פר'

אַראַ העכט

ווינשען מיר אַ גליקליכע רייזע

בברכת ציון וירושלים

א. העכט און פרוי

פ. אַשעראָוויטש און פרוי

י. וואָלף און פרוי

ד. פּינטשעווסקי און פרוי

פראַניע העכט

נחמן העכט

די בילינסטע קוועלע פון

הויט-הערינג-פערקויף

פון די בעסטע סאָרטען צו זעהר גוטע בעדינגונגען צו בעקומען ביי

י. ראָזענפּאַרב, לאַגעווניצקאַ 2.

כשר! וויכטיג כשר!

פאַר מחותנים!

אַזוי ווי דער וואַרשאַווער זאַל, פּאָלודניאָוואַ 36, איז געוואָרען גענצליך פריש רעמאָנטירט און איז דער שענסטער לוקסוס-זאַל אין לאָדז און איבערהויפּט כשר לכל הדעות און מען איז נישט מחלל שבת. דאָס געפּעס ווערט נישט ביי קיין פאַל אַרויסגעבאָרגט פון זאַל.

מיר בעטען דעריבער די געעהרטע דערערן מחותנים, וואָס מאַכען שמחות מיך צו בעזוכען און כדי זיך צו איבערצייגען דעם אמת. דער זאַל ווערט פערדינגען צו מעסיגע פּרייזען. דער זאַל איז אָפען אַ גאַנצען טאָג.

מיט אַכטונג

דער אינהאַבער פון וואַרשאַווער זאַל

פּאָלודניאָוואַ 36.

נאָך קורצע שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין עלטער פון 68 יאָהר אונזער הייסגעליבטע מוטער, שוויגערמוטער, גרויס-מוטער און שוועגערין

נ"ע אַלטע הערצוואַלד

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאָג, דעם 24 נאָוועמבער 1935, 12 אַ זייגער ביי טאָג פון פּאָזנאַנסקיס שפּיטאָל נאָוואָ-טאַרגאָוואַ 1/3 וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע

שיינטרעז

טים פּאַריזער שרינדע צו בעקומען ביי

קערש,

סקווערזאָוואַ 15

צאָהן-אַרצט

העלענאַ האַלפּערן

נאַרוטאָוויטשאַ 2,

טעל. 170-96.

נעהמט אָן פון 10–1 און פון 4–7 אָוו.

געדענקט, בייי שטשעשליווי

צום ווינטער-סעזאָן. אַ גרויסער אויסוואַהל פון

אָריגינעלע בילינצער און טאָמאַשאָווער סחורות

אויף אַנציגער און פּאַלטענס

פון די בעסטע קוואַליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך!

R. Szczęśliwy

לאָדז, 5 נאָוואָמיעסקאַ 5

טעל. 156-09.

געדענקט פּראָנט II שטאָק.

פאַר גאָלד, בריליאַנטען, בריליאַנטען

בריזשוטעריע

און לאָמבאַרד-קוויטעס

צאָהלט די העכסטע פּרייזען

איזידאָר מיאַלקאַ

פּיעטריקאָווער 7.

Dr.

Wajnberg

ספּעציאַליסט פאַר לונגען-, האַרץ- און סקלעראָז-קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אָוו.

Dr. med.

W. Łaski

ספּעציעל אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

2 פּאָלודניאָוואַ 2

און נעמט אָן נור 2 שעה פון 11–1 בייטאָג

אויף גייערס מאַרק 3/4

Plac Reymonta 3/4.

Dr. med.

H. ROZANER

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און סעקסועלע קראַנקה.

Narutowicza 9

tel. 128-98

נעמט אָן פון 9–1 פאַרמ. און פון 5–9

Dr. med.

A. Banasz

כירורג-אורלאָג

Wólczańska 23, tel. 139-88

האָט בעניית די אויפנאַהמען.

נעהמט אָן פון 4—6 נאָכמיטאָג.

אוירען, נאָז און האַלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו., ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9–2 און פון 4–8 אָוונט

דעם טיפסטען בייליד דריקען מיר אויס אונזער מיטגליד דוד מאַנעגאָלד צוליב'ן טויט פון זיין פרוי

נ"ע ברײַנדל

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

די פערוואַלטונג פון יודישען פליישער-און וואורשטען = מאַכער- צעך

פּיעטריקאָווער 24.

Dr. J. Lubicz

כירורג און אָרטאָפּעד

9 פּאָלודניאָוואַ 9

טעל. 183-17.

פאַר אומבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

Dr. med.

J. Nadel

ספּעציאַליסט פון אַקושעריע-און פרויען-קראַנקהייטען

אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-92

נעמט אָן פון 10–12 און פון 5–7 אָוו.

Dr. med.

G. Wegmajstrowa

18 Śródmiejska 18

tel. 246-58

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

נעמט אָן טעגליך פון 5—7 נאָכמיטאָג.

Dr. med. H. HAMMER

ספּעציאַליסט פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען

וואוינט יעצט

11 listopada 32 (róg Gdańskiej)

Telef. 128-39 טעלעפ.

נעמט אָן פון 3 ביז 7 אָוונד.

Dr. med.

P. Braun

ספּעציאַליסט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען

וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 81

טעל. 100-57.

נעמט אָן פון 8–1 און פון 4–8 אָוונט.

Dr. med.

Leon Familier

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

6. שערפּיען 37 (בענעדיקטאַ)

נעמט אָן פון 5–7 נאַכמ.

פֿירטער טאָג פֿון פּראָצעס

פֿון די אוקראַינער, וואָס ווערען בעשולדיגט אין מאָרד פֿון מיניסטער פּיעראַצקי

וואַרשאַ, 23 (טעלעפּאָניש)

דער פּראָצעס וועגן דער דערמאָרדונג פֿון געוועזענעם אינער'ן מיניסטער פּיעראַצקי, האָט זיך פֿרייטאָג אָנגעהויבען מיט'ן „פֿערהער" פֿון שווייגענדיגען אָנגעקלאָגטען קלימישין.

ער ווערט אַריינגעפֿיהרט אין זאַל איידער עס קומען אַריין די ריכטער. קיינער פֿון די איבעריגע אָנגעקלאָגטע ווערט דערווייל נישט אַריינגעפֿיהרט. אַזוי וועט עס דויערן ביז'ן סוף פֿון פֿערהער. ערשט ביים פֿערהער פֿון די עדות, וועלען אַלע אָנגעקלאָגטע געבראַכט ווערען אין געריכטס-זאַל.

קלימישין — אַ ברונעטער יונגערמאַן מיט מאַסיווע געזיכטס-שטריכען — שמועסט מיט'ן אַדוו. האַרבאָווי, וועלכער זיצט פֿאַר איהם. דערביי געשעהט אַ כאַראַקטעריסטישער אינצידענט: דער אַדוואָקאַט שפּרייט אויס אויף זיין טיש אַ צייטונג, קלימישין שפּאַרט זיך אָן אין דער באַריערע פֿון דער בעשולדיגונגס-באַנק און לייענט די צייטונג. אָבער אַ פּאָליציי-פּשאָדאָווניק בעפֿעהלט דעם אַדוואָקאַט אַראָפּצונעמען די צייטונג. אַדוו. האַרבאָווי פֿיהרט אויס די פֿאָדערונג פֿון פּשאָדאָווניק.

ענדליך — אַרום דריי פֿערטעל עלף — דערהערט זיך דער קלינג און ס'קומען אַריין די ריכטער. פֿאָרזיצער פּאַסעמקעוויטש רופֿט אָן דעם אָנגעקלאָגטען ביים נאָמען:

— אָנגעקלאָגטער קלימישין, כ'בעט זיך אויפֿשטעלען.

קלימישין שטעלט זיך אויף און שטייט גלייך ווי אַ סטרונע — ווי אַ זעלנער אויף דער וואַך.

— צי זענט איהר מודה — פֿרעגט איהם ריכטער פּאַסעמקעוויטש — אַז איהר האָט אַנטייל גענומען אין דער פֿערשווערונג אויפֿ'ן לעבען פֿון אינער'ן־מיניסטער פּיעראַצקי (קלימישין איז אַרעסטירט געוואָרען אין דער קראָקאָווער לאַבאָראַטאָריע פֿון באָמבעס)?

קלימישין קוקט אויף די ריכטער מיט אַ שטאַרען בליק און ענטפֿערט נישט קיין וואָרט.

— פֿאַרוואָס ענטפֿערט נישט דער אָנגעקלאָגטער? — פֿרעגט איהם דער פֿאָרזיצער.

שטיל. אין זאַל הערט מען נישט קיין שאָרך. אָבער אויך קלימישין עפֿענט נישט דאָס מויל. ער קוקט אויף די ריכטער און שווייגט. זיין נערוועזקייט דערקענט מען בלויז פֿון דעם, וואָס די אויגען לויפֿען ביי איהם פֿלינק און די וויעס צוקען, ווי עמעץ וואָלט זיי געצויגען מיט שטריקלעך.

דער פֿאָרזיצער גיט דאָס מאָל נישט אויף זיינע בעמיהונגען. ער ווענדעט זיך צו קלימישין'ען נאָכאַמאָל:

— אָנגעקלאָגטער קלימישין — זאָגט ער — כ'פֿרעג אייך נאָכאַמאָל — צי זענט איהר זיך מודה א. א. וו.

קלימישין ריהרט נישט מיט די ליפּען...

אויף אַ ווייַלע ווענדעט ער אָפּ זיין בליק צו די זשורנאַליסטען, און אַ ווייל אַרום קוקט ער שוין ווייטער שטאַר פֿאַר זיך, און — פֿאָרזיצער פּאַסעמקעוויטש הייסט איהם זיך זעצען, וואָס ער פֿיהרט אויס גאַנץ געהאָרכזאַם.

מען הויבט אָן לייענען די אַקטען פֿון זיינע ערשטע „פֿערהערען". דאָס דויערט נישט קיין גאַנצע פֿינף מינוט, ווייל אויך אין דער אויספֿאָרשונג האָט קלימישין געשוויגען.

באַלד אין דער ערשטער אויספֿאָרשונג האָט קלימישין אָפּגעזאָגט צו געבען וואָסערע נישט איז דערקלערונגען.

ער האָט בלויז דערקלערט, אַז פּויליש קען ער רעדען, אָבער ער וויל נישט רעדען פּויליש. און קיין שום דערקלערונגען וויל ער בכלל נישט געבען. ער האָט אויך אָפּגעזאָגט צו געבען זיין אונטערשריפֿט אונטער'ן פּראָטאָקאָל פֿונ'ם פֿערהער. ער האָט בלויז אויפֿגעגעבען זיין נאָמען, זיין וואוינאָרט און זיין בעשעפֿטיגונג (סטודענט). ער איז 4 מאָל פֿערהערט געוואָרען אין קראָקאַ און אין וואַרשע און יעדעס מאָל האָט זיך איבערגעחזרט דאָס זעלבע. 17 חדשים געפֿינט זיך קלימישין אין אַרעסט און ביז איצט האָט מען פֿון איהם מיט קיין שום מיטלען גאָרנישט געקענט אַרויס קריגען...

נאָך אַ קליינעם איבעררייס ווערט אַריינגעפֿיהרט אין זאַל אינזש. פּידהייני, וועלכער האָט דערצעהלט אין דער אויספֿאָרשונג זעהר פֿיל פּרטים וועגען זיך און אַנדערע.

מען האָט זיך געריכט, אַז פּידהייני וועט אפֿשר אויפֿגעבען די שפּראַכליכע דעמאָנסטראַציע כדי צו האָבען אַ מעגליכקייט צוריקצוציהען איצט זיינע בעלאַסטענדיגע (פֿאַר זיך און פֿאַר די איבעריגע אָנגעקלאָגטע) דערקלערונגען. געשעהען איז אָבער אַנדערש. אויף דער סטערעאָטיפּישער פֿראַגע, וועגען דער שולד, ענטפֿערט פּידהייני אויף אוקראַיניש:

— כ'בין אַריינגעטרעטען אין דער אָ. או. נ. אין יאָהר 1933 — —

דער פֿאָרזיצער רייסט איהם איבער, בעפֿעלענדיג איהם צו רעדען פּויליש. דער אָנגעקלאָגטער פֿאָלגט נישט.

— פּאַנע פּרעדסידניקו — זאָגט ער אוקראַיניש — איך רעד שוואַך פּויליש, איך ציה צוריק אַלץ...

אָבער דער פֿאָרזיצער רייסט איהם ווידער איבער און בעפֿעהלט איהם זיך זעצען.

אויך פֿון פּידהייני'ס פֿערהער קומט גאָרנישט אַרויס און מען לייענט זיינע דערקלערונגען פֿון די פֿריהערדיגע פֿערהערען.

פֿאַר'ן צוטריטען צום לייענען, דערקלערט דער פּראָקוראָר זשעלינסקי, אַז אין דער אויספֿאָרשונג האָט פּידהייני זיך בענוצט בלויז מיט דער פּוילישער שפּראַך און אַז ער האָט זעהר גוט גערעדט. אויך דער פֿערטיידיגער פּאַווענצקי שטעלט זיך אויף, וויל עפּעס זאָגען, אָבער דער פֿאָרזיצער גיט איהם נישט קיין וואָרט: ס'האָט אויסגעזעהן, חוץ ער וואָלט איהם אַפֿילו נישט בעמערקט און נישט געהערט זיינע ווענדונגען.

פּידהייני'ס דערקלערונגען ווערען געלייענט עטליכע שעה.

פּידהייני, וועלכער ווערט בעשולדיגט, אַז ער האָט אין משך פֿון 8 יאָהר געהערט צו דער או. אָ. נ. (ער טענה'ט, אַז בלויז פֿון פֿון יאָהר 1933 האָט ער געהערט צו דער אָרגאַניזאַציע אַלס אַזעלכער), האָט באַלד ביים צווייטען פֿערהער גענוי דערצעהלט פֿערשידענע פּרטים וועגען זיך און זיינע חברים. ער האָט זיך געפֿונען אונטער'ן דרוק, אַז דער אויספֿאָרש-ריכטער ווייסט סיי ווי אַלץ. שפּעטער, ווען מען האָט איהם געוויזען דערקלערונגען פֿון אַ רייהע אַנדערע אָנגעקלאָגטע וועגען איהם (מאַלוצאַ) האָט ער געפֿונען פֿאַר נויטיג צו דערצעהלען דעם אויספֿאָרש-ריכטער נאָכמעהר ווי פֿריהער: מיט דאַטעס, נעמען און אַדרעסען...

ס'ערשטע מאָל איז פּידהייני אַרעסטירט געוואָרען נאָכ'ן בלוטיגען אָנפֿאַל אויף דער פּאָסט און גראָדעק יאַגעלאָנסקי — סוף 1932. נאָך 3 חדשים אַרעסט איז ער בעפֿרייט געוואָרען.

אין די ערשטע דערקלערונגען האָט ער נישט געוואָלט אויפֿגעבען באַנדעראַס נאָמען, זאָגענדיג בלויז אַז זיינער אַ חבר פֿלעגט דורך איהם איינקויפֿען געווער און קוועקזילבער און אַזוי אַרום האָט מען ביי איהם געקענט געפֿונען די קוילען (איינמאָל אַפֿילו האָט יענער חבר איהם געהייסען זיך אינפֿאָרמירען, צי ער וועט קענען איינקויפֿען אַ קוילען-וואַרפֿער). שפּעטער האָט פּידהייני אָפֿען געזאָגט, אַז דער חבר איז געווען באַנדעראַ, נאָכמעהר: איינמאָל האָט פּידהייני דערקלערט, אַז ער האָט קיין שום זאַך נישט געטאָן פּריוואַט, נאָר אונטער'ן דרוק פֿון באַנדעראַ.

פֿון די דאָזיגע דערקלערונגען דערוויסען מיר זיך אַז אינזש. פּידהייני איז געשטאַנען אונטער'ן חשד פֿון פּראָוואָקאַציע.

דעם 14 נאָוועמבער 1934 האָט אינזש. פּידהייני דערקלערט וועגען זיין בעגעגעניש מיט'ן אָנגעקלאָגטען קאַטשמאַרסקי, וועלכער איז דאַן אַקאָרשט אַרויס פֿון דער תּפיסה אין ראַוויטש. זיי האָבען זיך בעגעגענט אין דער קאַנצעלאַריע פֿון בעקאַנטען אוקראַינישען אַדוואָקאַט שוכעוויטש אין לעמבערג. קאַטשמאַרסקי האָט איהם דערצעהלט, אַז די אוקראַינער וועראָביצקי און אַטאַמאַנטשיק, וועלכע זיצען אָפּ אין דער ראַוויטשער תּפיסה אַנ'אורטייל אַלס מערדער פֿון לעמבערגער שול-קוראַטאָר סאָבינסקי, פֿערלאַנגען פֿון איהם און פֿון שוכעוויטשעס זוהן, אַז זיי זאָלען אַרויספֿאָהרען קיין אויסלאַנד און דאָרט אָפּגעבען אַ דערקלערונג, אַז זיי ביידע זענען די פֿאַקטישע מערדער פֿון שול-קוראַטאָר סאָבינסקי.

זינט דאַן פֿלעגט פּידהייני בעקומען דראָהונגס-בריף, אַז מען האַלט איהם פֿאַר אַ פּראָוואָקאַטאָר, ווייל ווען ער וואָלט נישט געווען קיין פּראָוואָקאַטאָר וואָלט ער שוין לאַנג געווען אַרעסטירט נאָכדעם, ווי באַראַנאָווסקי האָט אָנגעוויזען אויף איהם, ווי אויף דעם מערדער פֿון שול-קוראַטאָר.

דעם 23 נאָוועמבער 1934 האָט פּידהייני דערקלערט דעם אויספֿאָרשונגס-ריכטער, אַז ערשט נאָך די אַלע פֿאָדערונגען און דראָהונגען, האָט ער אָנהויב 1934 בעשלאָסען אַריינצוטרעטען אין דער או. אָ. נ., כדי צו בעווייזען, אַז ער שטעהט נישט אין קיין בעציהונגען מיט דער פּאָליציי. דערווייל איז געקומען פֿון דאַנציג דער דאָרטיגער „אַמבאַסאַדאָר" פּערגינאַ און איהם בעקענט מיט באַנדעראַ'ן, וועלכער האָט געזאָלט מיט איהם אונטערהאַנדלען וועגען נעמען אויף זיך דעם מאָרד פֿון שול-קוראַטאָר. באַנדעראַן האָט פּידהייני דערקלערט, אַז ער האָט זיך בעראַטען וועגען דעם מיט'ן אַדוו. שוכעוויטש, דער לעצטער האָט געזאָגט, אַז דאָס וועט גאָרנישט העלפֿען און ס'וועט סיי ווי נישט קומען צו אַ רעוויזיע פֿון פּראָצעס, כדי צו געווינען באַנדעראַס צוטרוי, האָט ער אָנגעהויבען איינקויפֿען פֿאַר איהם געווער. ער האָט אויך אויסגעדריקט זיין גרייטקייט צו עפֿענען אַ מעכאַנישען וואַרשטאַט, וועלכער זאָל פֿאַקטיש דינען צום פֿערריכטען ס'געווער פֿון דער או. אָ. נ.

דעמאָלט האָט איהם באַנדעראַ דערצעהלט, אַז ס'גרייט זיך אַ כעמישע „לאַבאָראַטאָריע" אין אַ קלויסטער הינטער לעמבערג.

מאַטשייקאַן — דערצעהלט פּידהייני דעם אויספֿאָרשונגס-ריכטער — האָט געבראַכט צו דער אָרגאַניזאַציע דער מיט-אָנגעקלאָגטער קאַטשמאַרסקי, וועלכער האָט איינמאָל דערצעהלט, אַז צווישען די לעזער פֿון דער „פּראָשוויטאַ" אויף באַנדראַנוווקע זענען דאָ עטליכע „פּאַסיגע מענשען". איינער פֿון זיי וויל זיך רעהאַביליטירען ווייל ער פֿיהלט זיך שולדיג אין פֿערהאַלטען דעם טעראָריסט מיציק אין גאַס, נאָכדעם ווי יענער האָט דערשאָסען אַ פּראָוואָקאַטאָר בערעשניצקי. דערוויסענדיג זיך שפּעטער, וועמען ער האָט געכאַפּט, האָט ער בעשלאָסען אויסצוקויפֿען זיין זינד מיט עפּעס אַ „טאַט". דער געדאַנק צו שיסען פּיעראַצקי'ן איז ענטשטאַנען ביים אָנגעקלאָגטען מיכאַל.

מינ. פּיעראַצקי האָט דאַן דורכגעפֿיהרט אַ אינספּעקציע-רייזע אין מזרח-גאַליציע, דאַן האָט מיכאַל פּראָיעקטירט צו שיסען פּיעראַצקי'ן אין סטרי, אָבער ס'איז שוין געווען צו-שפּעט. אין מאַי 1934 האָט באַנדעראַ געגעבען אָנצוזאָגען פּידהייני'ן, אַז מען דאַרף אַרויסשיקען מאַטשייקאַ'ן „צו אַ גרעסערער אַרבייט" קיין וואַרשאַ. שפּעטער האָט קאַטשמאַרסקי אָנגערופֿען דאָס וואָרט „פּי" און פּידהייני האָט פֿערשטאַנען, אַז מען מיינט פּיעראַצקי'ן.

ווען באַנדעראַ האָט זיך דערוואוסט, אַז פּידהייני און קאַטשמאַרסקי ווייסען וועגען מאַטשייקאַ'ס רייזע קיין וואַרשאַ, איז ער געווען מורא'דיג בייז. דעם רעוואָלווער האָט באַנדעראַ דערלאַנגט מאַטשייקאַ'ן אין פּידהייני'ס אַנוועזענהייט.

נאָכ'ן פֿערענדיגען דאָס לייענען די ערקלערונג פֿון בעשולדיגטען פּידהייני בעט דער אַדוו. האָבאָני די ערלויבניש צו שטעלען דעם בעשולדיגטען פֿראַגען, דער פֿאָרזיצענדער ערלויבט אָבער מיט'ן בעדינג אַז ער וועט ענטפֿערען אויף פּויליש. דער פֿערטיידיגער פֿרעגט דאַן צי די פֿאַקטען וואָס געפֿינען זיך אין די פּראָטאָקאָלען שטימען מיט דער ווירקליכקייט. פּידהייני ענטפֿערט אַז נישט. אויף דער צווייטער פֿראַגע צי די סיטואַציע איז אַ פּראָדוקט פֿון דער פֿאַנטאַזיע פֿון בעשולדיגטען הויבט פּידהייני אָן צו רעדען אויף אוקראַיניש. דער פֿאָרזיצענדער לאָזט איהם נישט ענדיגען.

עס ווערט דאַן אַריינגעפֿיהרט אין געריכט זאַל דער בעשולדיגטער מאַליצאַ, וועלכער פּרובירט אויך צו ענטפֿערן אויף אוקראַיניש. אויך זיינע ערקלערונגען זענען פֿאַרגעלייענט געוואָרען. בעת'ן אַרעסט איז מאַליצאַ געווען דער אָרגאַניזאַציע רעפֿערענט פֿון דער לאַנד עקזעקוטיווע פֿון אָ.או.נ. אין יאָהר 1935 איז ער געווען אין פּראַגע און האָט זיך געזעהן מיטן פּאָלקאָווניק קאָנאָוואַלעץ. אין הערבסט 1933 האָט ער זיך דערוואוסט וועגען פּראָיעקטירטען אַטענטאַט אויפֿן וואָליינער וואָיעוואָדע, ער האָט אויך געוואוסט וועגען פּראָיעקטירטען אַטענטאַט אויף דעם אונטער קאָמיסאַר פֿון דער לעמבערגער תּפיסה און אַליין האָט ער זיך בעטייליגט אין דער אָרגאַניזאַציע פֿון אַטענטאַט אויפֿן דירעקטאָר פֿון אוקראַינישען גימנאַזיום באַבי. אין דער פֿראַגע פֿון מאָרד פֿון מיניסטער פּיעראַצקי איז מאַליצאַ געפֿאָהרען קיין פּויזען און לובלין, בכדי צו געפֿינען אַ בעהעלטעניש פֿון די מיטגלידער פֿון אָ.או.נ. מאַליצאַ האָט אויך געוואוסט, אַז לעבעד איז געווען אויף דעם פּאַוואַרק פֿון די „אויטאָשאָו" וואו ער האָט אַדורכגעמאַכט איבונגען מיט געווער. דאָס לייענען מאַליצאַ'ס ערקלערונגען האָט זיך פֿערענדיגט 11 אַ זייגער ביינאַכט.

פֿינפֿטער טאָג פֿון פּראָצעס

וואַרשאַ, 23 (טעלעפּאָניש)

אויף דער היינטיגער זיצונג אין פּראָצעס פֿון מיניסטער פּיעראַצקי'ס מערדער האָט מען געבראַכט דעם בעשולדיגטען יאַקוב טשאַרני.

דער פֿאָרזיצענדער פֿרעגט דעם אָנגעקלאָגטען, צי ער איז זיך מודה, אַז אין יאָהר 1933 ביז דעם 27 סעפּטעמבער 1934 האָט ער זיך בעטייליגט אין דער אָרגאַניזאַציע פֿון די אוקראַינישע נאַציאָנאַליסטען מיט'ן ציל אָפּצורייסען פֿון דער פּוילישער מלוכה די דרום-מזרח'דיגע וואָיעוואָדזטוועס. דער בעשולדיגטער וויל רעדען אוקראַיניש. דער פֿאָרזיצענדער דערלאָזט נישט. טשאַרני פּרובירט ווייטער צו רעדען אוקראַיניש, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס דער פֿאָרזיצענדער האָט איהם געהייסען זיך אַוועקזעצען. צוליב דעם ווערט פֿעראָרדענט איהם אַרויסצופֿיהרען פֿון זאַל. ווייטער ווערט בעשלאָסען, צוליב דעם, וואָס דער אָנגעקלאָגטער טשאַרני קען די פּוילישע שפּראַך, ער איז געווען אַ סטודענט אויף דער לובלינער אוניווערזיטעט, פֿאָרצולייענען די ערקלערונגען, וואָס ער האָט אָפּגעגעבען אין דער אויספֿאָרשונג.

טשאַרני איז אויסגעפֿאָרשט געוואָרען 4 מאָל. בעת דער אויספֿאָרשונג האָט ער ערקלערט, אַז אין 1934 האָבען זיך צו איהם אין לובלין, וואו ער האָט געוואוינט, אַריינגעצויגען בוראַק און קאָבילעצקי, שפּעטער אויך כוויטשיוק.

בוראַק'ן האָט ער בעגלייט צו דער באַהן און ווען ער איז צוריק אַהיימגעקומען, אַרום 12 אַ זייגער ביינאַכט, האָט ער זיך פֿון דער מאַטשעיעווסקי'ן דערוואוסט, אַז עפּעס אַ מאַנספּערשוין איז צו איהם געקומען. אין צימער האָט ער פֿאַקטיש געטראָפֿען אַן'אומבעקאַנטען. דעם נאָמען, וואָס יענער האָט אָנגעגעבען ביים פֿאָרשטעלען זיך, האָט ער נישט דערהערט. דער אומבעקאַנטער האָט דערקלערט, אַז ער איז אַ לעהרער און ער פֿאָהרט קיין לעמבערג.

טשאַרני שילדערט דעם אומבעקאַנטען אויף פֿאָלגענדען אופֿן: אַ הויכער, שאַטין, האָט אַ מאַנטעל אין אַ מאַרינאַרקע און לאַנגע שוואַרצע הויזען. אויף די פֿיס האָט ער געהאַט האַלב-שיך. קיין סוויטער האָט ער נישט געהאַט. געדיכטע האָר פֿערקעמט אין דער הויך. צומאָרגענס אינדערפֿריה, ווען דער אָנגעקלאָגטער איז נאָך געלעגען אין בעט איז דער אומבעקאַנטער אַוועקגעגאַנגען.

אויף די ווייטערדיגע פֿראַגען ערקלערט טשאַרני אַז דער אומבעקאַנטער האָט געבעטען ער זאָל איהם ערלויבען איבערצונעכטיגען, אויף וואָס ער איז מסכים געווען. קיינער האָט פֿריהער נישט מיטגעטיילט טשאַרני'ן, אַז עס וועט עמיץ צו איהם קומען. דעם אומבעקאַנטען האָט ער געזעהען אין וואָנונג און ער ווייסט נישט, צי ער וואָלט איהם דערקענט. ער האָט גערעדט גאַנץ גוט פּויליש און ער האָט נישט בעמערקט קיין שום ספּעציעלן אַקצענט. וואָס מיט'ן אומבעקאַנטען איז ווייטער געוואָרען, ווייסט טשאַרני נישט.

טשאַרני האָט אויך ערקלערט, אַז מאַלוצאַ'ן קען ער נישט. אַ חוץ דעם האָט ער געלייקענט, אַז מאַלוצאַ זאָל זיין ביי איהם געווען אין אָקטאָבער 1933.

נאָכ'ן פֿאָרלייענען די ערקלערונגען פֿון בעשולדיגטען טשאַרני, האָט דער פֿאָרזיצענדער פֿעראָרדענט אַ פּויזע, בעת וועלכער מען האָט אַריינגעפֿיהרט אין זאַל דעם אָנגעקלאָגטען עווגעניוש קאַטשמאַרסקי.

אַדוו. האַנקעוויטש איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ פֿאָרשלאַג, אַז עס זאָלען נאָך פֿאָרגעלייענט ווערען די פּראָטאָקאָלען וועגען טשאַרני'ס געזונד-צושטאַנד. דער פּראָקוראָר איז מסכים. טשאַרני ווערט צוריק אַריינגעפֿיהרט אין זאַל און עס ווערען אַדורכגעלייענט די פּראָטאָקאָלען פֿון די עקספּערטיזען וועגען טשאַרני'ס געזונד-צושטאַנד.

די עקספּערטיזע פֿון די דאָקטוירים שטעלט פֿעסט, אַז טשאַרני איז פֿולשטענדיג נאָרמאַל. אָבער פֿאַר זיין געזונד-צושטאַנד איז נויטיג, לויט די מיינונג פֿון די דאָקטוירים, אַז ער זאָל נישט זיין, אויף וויפֿיל דאָס איז מעגליך, אַליין און זאָל זיך בעפֿינען אונטער אַ שטענדיגער אויפֿזיכט פֿון דאָקטוירים.

אין שייכות מיט דער דאָזיגער עקספּערטיזע בעט אַדוו. האַנקעוויטש פֿעסטצושטעלען, צי די תּפיסה-פֿערוואַלטונג האָט זיך גערעכענט מיט דער מיינונג פֿון די דאָקטוירים. אויב עס זאָל זיך אַרויסווייזען אַז נישט, זאָל דאָס געריכט אַרויסגעבען אַ געהעריגע פֿעראָרדנונג.

פּראָקוראָר זשעלינסקי בעט צו שטעלען דעם אָנגעקלאָגטען פֿראַגען. דער פֿאָרזיצענדער ווענדעט זיך צו טשאַרני'ן, מיט דער פֿראַגע, צי ער וועט ענטפֿערען אויף פּויליש. טשאַרני ענטפֿערט אויף אוקראַיניש, אַז ער וועט ענטפֿערן נאָר אין דער שפּראַך.

פּראָקוראָר זשעלינסקי: צי געפֿינט זיך דער בעשולדיגטער אַליין אין דער קאַמער, אָדער ער האָט אַ חבר.

דער בעשולדיגטער ענטפֿערט, אַז ער האָט נישט קיין חבר.

פּראָקוראָר זשעלינסקי פֿעראייניגט זיך צום פֿאָרשלאַג פֿון אַדוו. האַנקעוויטש וועגען פֿערשטענדיגען זיך מיט דער תּפיסה-פֿערוואַלטונג.

דער פֿאָרזיצענדער בעשליסט וועגען דעם זיך צו אינפֿאָרמירען.

עס ווערט ערקלערט אַ פּויזע.

נאָך דער פּויזע ווערט אַריינגעפֿיהרט דער אָנגעקלאָגטער מיכאַל. דאָס איז דער ערשטער אָנגעקלאָגטער, וואָס ערקלערט זיך גרייט צו געבען ערקלערונגען אויף פּויליש. ווי ער זאָגט העלפֿט ער מעהר דעם אוקראַינישען פֿאָלק דערמיט, וואָס ער זאָגט זיך נישט אָפּ צו געבען ערקלערונגען. ער געפֿינט זיך אין וואַרשאַ אין אַ פּוילישען געריכט, און דעריבער רעדט ער פּויליש. ווען ער וואָלט אין פּאַריז אָדער לאָנדאָן בעגאַנגען אַ פֿערברעכען, און וואָלט דאָרט גערעדט פֿראַנצויזיש אָדער ענגליש וואָלט ער דערמיט נישט געטאָן קיין בייז דעם אוקראַינישען פֿאָלק. הגם ער רעדט פּויליש, פֿיהלט ער אָבער אויף אוקראַיניש. ער איז נישט קיין פֿריינד פֿון די פּאָלאַקען.

דער פּראָקוראָר און פֿערטיידיגער שטעלען דעם אָנגעקלאָגטען אַ רייהע פֿראַגען, אויף וועלכע מיכאַל גיט גענויע ערקלערונגען. זיינע ערקלערונגען געדויערען אַ לאַנגע צייט.

אויף דער בקשה פֿון אַדוו. האַנקעוויטש, וועלכער ערקלערט, אַז די פֿערטיידיגונג איז זעהר אויסגעמאַטערט, שליסט דער פֿאָרזיצענדער די געריכטס-פֿערהאַנדלונגען ביז מאָנטאָג 10 אינדערפֿריה.

די לאַגע אויפֿ'ן קריגס-פֿראָנט אין אַפֿריקע

וואַרשאַ, 23 (טעלעפּאָניש)

אויפֿ'ן יסוד פֿון ידיעות פֿון קאָרעספּאָנדענטען פֿון קריגס-פֿראָנט, פֿון אַפֿריקאַ האָבען די אַביסיניער וועלכע האָבען זיך געוואָלט אַריבערקריגען אונטער אָנפֿיהרונג פֿון ראַס אייעל אויף דער זייט פֿון טייך טאַקאַזע געליטען 7 בעדייטענדע פֿערלוסטען.

אויפֿ'ן מזרח-פֿראָנט איז די לאַגע אָהן ענדערונג. אין אַדיס-אַבעבאַ האָט מען נישט דערהאַלטען קיין בעשטעטיגונג פֿון דער ידיעה, אַז דער שבט אוראָוסאַ האָט אַטאַקירט אַן'אַביסינישע קאַראַוואַן. אין האַראַר האָבען זיך פֿערשפּרייט קלאַנגען אַז דאָס איינגעבוירענע איטאַליענישע מיליטער אין דער אומגעגענד פֿון גאַראַהאַי, האָט זיך צובונטעוועט צוליב דעם, וואָס מען האַלט זיי כסדר אין דער ערשטער ליניע.

אויפֿ'ן צפֿון-פֿראָנט איז נישט בעמערקט געוואָרען קיין שום קאַמפֿען אויסער די קאַמפֿען וואָס זענען פֿאָרגעקומען ביים טייך טאַקאַזע.

פֿון דרום-פֿראָנט מעלדעט מען פֿון ענגלישע קוועלען, אַז דאָס אַביסינישע מיליטער איז היינט געגאַנגען פֿאָרויס.

די סאַנקציעס לגבי איטאַליען זאָלען זיך אויך בעציהען אויף נאַפֿט

פּאַריז, 23 (ספּ. טעל.) דער נעכטיגער דיפּלאָמאַטישער געשפּרעך צווישען לאַוואַל'ן און דעם פֿאָרשטעהער פֿון איטאַליען, ראַטען-פֿערבאַנד, טערקיי, טשעכאָסלאָוואַקיען, האָבען אַרויסגערופֿען אַ גרויסע פֿעראינטערעסירונג אין די פּאָליטישע קרייזען, בעזונדערס אַ גרויסע בעדייטונג גיט מען צו דער קאָנפֿערענץ מיט'ן איטאַליענישען אַמבאַסאַדאָר צערוטי. אויף דער קאָנפֿערענץ זאָלען האָבען אַרומגערעדט די פֿראַגע פֿון אויסברייטערען די סאַנקציעס לגבי איטאַליען אויך אויף נאַפֿט. די דאָזיגע עווענטואַליטעט בעאונרוהיגט שטאַרק די איטאַליענישע רעגירונג, וואָס האָט מורא, אַז דער פֿערבאָט צו אימפּאָרטירען נאַפֿט קיין איטאַליען וועט האַמעווען די אַקציע פֿון מיליטער אין אַפֿריקאַ

ווען א לאנד ווערט געבויט, ווען א פאלק שטעהט אויף

רעדע פון ה' לייב יפה געהאלטען אין פוילישען ראדיא נעכטען שבת 10 אווענד

ווידער ברענג איך א גרוס פון ארץ ישראל, דעם לאנד פון צוזאג און וויזיע פאר דער גאנצער וועלט. ארץ ישראל איז געווען פאר'ן יודישען פאלק דער יסוד פון זיין לעבען, דער יסוד פון זיין עקזיסטענץ, דער קוואל פון זיינע חלומות און בענקענישען, וועלכע זענען געלייטערט געווארען אין פייער פון זיינע יסורים און וואגלענישען. אין לאנד פון אונזער עבר וועבט זיך א נייע געגענווארט, וואס טראגט אין זיך דעם זוים פון עתיד, אין וועלכען דאס פאלק וועט פערווירקליכען זיין גרויסע בעשטימונג.

אין אנהויב וויל איך אויסדריקען א טיפען דאנק דעם פרעזידענט פון דער פוילישער רעפובליק פאר די ווערטער פון פערשטענדניש און סימפאטיע פאר אונזער בעוועגונג און ווערק, וועלכע כ'האב געהאט דעם כבוד צ הערן פן איהם און פאר זיינע גליקוואונשען פאר אונזער ישוב אין ארץ ישראל און אונזער אויפבוי-ווערק.

איך דאנק דער פוילישער רעגירונג פאר דער אונטערשטיצונג, וועלכע זי גיט אונז אין פעלקער-בונד.

אונזער אידעע, די אידעע פון יודישען רענעסאנס געווינט די גאנצע וועלט, יעדען פאלק און מענש, וועלכע בעקענען זיך צו קולטור און פריהייט. [illegible]ערס וועלען פערשטעהן צו שעצען אונזער יענע פעלקער, וואס האבען אליין אויסגעקעמפט זייער בעפרייאונג און זעלבסטשטענדיגקייט. דער איינציגער כח, מיט וועלכען מיר האבען געווינט די סימפאטיע פון דער וועלט — איז דער כח פון אמת און גערעכטיגקייט, אויף וועלכע שטיצט זיך אונזער בעוועגונג.

איך האב דא גערעדט דורכ'ן ראדיא מיט 5 יאהר צוריק — דאס איז געווען די ערשטע העבראישע רעדע אין דער געשיכטע פון ראדיא — דעמאלט האב איך גערעדט וועגען צארטע שפראצונגען, וואס ציטערען פאר יעדען ווינקעל — איצט קאן איך דערציילען וועגען שטארקע בוימער, וועלכע פערשפרייטען צווייגען און גיבען פרוכט.

פאר 15 יאהר זענען אריבער זינט דער קרן-היסוד איז געגרינדעט געווארען. א קורצע תקופה אין לעבען פון א פאלק, און בעזונדערס אין לעבען פון אונזער פאלק.

פאר 15 יאהר האבען מיר געהאט אין ארץ ישראל 57 טויזענד יודען, וועלכע זענען געווען עקאנאמיש שוואך. איצט וואוינען אין לאנד 375 טויזענד יודען, וועלכע האבען דארט געפונען ברויט, ארבייט און א בכבוד'ען לעבען. זייער עקאנאמישער מצב איז געזונד און בעפעסטיגט. דעמאלט האבען מיר געהאט אין ארץ ישראל 47 יודישע דערפער, וואס זענען געשטאנען אין אנהויב פון זייער ענטוויקלונג, היינט האבען מיר 180 דערפער מיט א בעפעלקערונג פון 75.000 נפשות.

עס איז ענטשטאנען א יודישער פויער איינגעווארצעלט אין באדען, בעהעפט מיט דער נאטור.

דארטען, וואו **מיט 15 יאהר צוריק זענען געווען גיפטיגע זומפען**, זאמדיגע מדבריות, נאקעטע פעלזען, זענען אויסגעוואקסען גריגע און בליהענדע דערפער, די יודען האבען אריינגעבראכט אין לאנד נייע ארבייטס-מעטאדען, איינגעפיהרט נייע קולטורען און פלאנצונגען, פערבעסערט די ראסען פון פיה און געפליגעל. דאס אלץ איז אויפגעטון געווארען הויפטזעכליך דורך אונזערע עקספערימענטאלע סטאציעס.

דער עקספארט פון פאמעראנצען

וועט היריאהר דערגרייכען ביז 8 א האלבען מיליאן קעסטלעך. דער עקספארט פון גרייפ פרוט, וועלכע די יודען האבען די ערשטע איינגעפיהרט אין לאנד, **וועט היי-יאהר דערגרייכען ביז א מיליאן קעסטלעך.**

די יודישע לאנדווירטשאפט אין ארץ ישראל דינט אלס מוסטער פאר אונזערע שכנים אין ארץ ישראל און פאר אלע לענדער פון נאהענטען מזרח.

עס איז אויסגעוואקסען **תל-אביב**, די ערשטע און איינציגע יודישע שטאט אויף דער וועלט. פאר איאהרען האט תל-אביב געפייערט איהר 25-יאהריגען קיום. זי איז ענטשטאנען ווי א צויבער-לעגענדע פון די זאמדען פון ים. מיט 15 יאהר צוריק האט תל אביב געצעהלט קוים 2.500 איינוואוינער, היינט — צעהלט זי בערך 140 טויזענד נפשות. א שטאט מיט א וואונדערליכען אימפעט, וועלכע שפרייט אויס איהרע פליגלען אויף דער ארומיגער סביבה; א שטאט, וועלכע מאכט אדורך א געזונדע ווירטשאפטליכע ענטוויקלונגס-טעמפא.

ירושלים איז מיט 15 יאהר צוריק געווען א אפגעשטאנענע שטאט, אהן ליכט, אהן פערקעהר מיטלען, אהן וואסער, איצט ווערט זי פערוואנדלעט אין א גרויסע שטאט, אין וועלכע עס גיסט זיך צוזאמען די אוראלטע פראכט פון דער הייליגער און אייביגער שטאט מיט די קולטור-בעדערפענישען פון מערב-שטעט. איינגיכען וועט ירושלים בעקומען א שפע פון וואסער. ארום איהר זענען אויסגעוואקסען נייע שטאט-פערטלען, יודישע גארטען-שטעט. די צאהל פון איהרע איינוואוינער דערגרייכט 115 טויזענד פון וועלכע 60 פראצענט זענען יודען.

מיט אן'אונגעוועהנליכער שנעלקייט איז אויסגעוואקסען **חיפה**. מיט 15 יאהר צוריק איז דאס געווען א קלענערע שטאט. איצט וואקסט זי פון טאג צו טאג. די צאהל פון איהר יודישע בעפעלקערונג איז געשטיגען פון 1.500 ביז 42.000.

מיט 2 יאהר צוריק איז אין חיפה געעפענט געווארען דער נייער פארט, וועלכער איז שוין איצט נישט גענוגענד פאר'ן פערקעהר. עס זענען דורכגעלעגט געווארען רעהרען, דורך וועלכע עס שטראמט נאפט פון די מאסולער נאפט-קוואלען. חיפה איז דער פערבינדונגס-פונקט פאר גרויס-בריטאניען און פאר דער גאנצער וועלט.

עס ענטוויקעלט זיך **די אינדוסטריע אין ארץ ישראל**. דאס לאנד, וועלכע איז נאך גארנישט לאנג בעלויכטען געווארען מיט פרימיטיווע מיטלען, ווערט היינט פערפלייצט מיט עלעקטרישע ליכט, וועלכע שאפט איהר קראפט פון די ירדן און ירמוק-וואסערן. די עלעקטרישע ענערגיע בעוועגט די מאשינען פון די פאבריקען, וועלכע האלטען אין אין וואקסען.

די ארץ ישראל'דיגע פראדוקציע האט געפונען אפזאץ-מערק אויך אויסערהאלב פון איהרע גרעניצען.

עס איז געשאפען געווארען א פערצווייגטער נעץ פון שולען אין לאנד. זיי צעהלען איצט 35 טויזענד שילער. דער שול-נעץ נעמט ארום קינדער-גערטנער, פאלקס-שולען, מיטעל-שולען, פערשידענע לאנדווירטשאפטליכע און פאך-שולען, לעהרער-סעמינארען און אלס קרוין פון גאנצען שול-וועזען — דער חיפה'ער טעכניקום צופוסענס פון כרמל און די ירושלים'ער אוניווערזיטעט אויפ'ן הר-הצופים, וועלכע פראגרעסירען פון יאהר צו יאהר. ביידע הויכשולען האבען אויפגענומען בעריהמטע געלעהרטע און פראפעסאָ-סען פון די דייטשע פליטים. ארץ ישראל ווערט א צענטער פון תורה און וויסענשאפט.

אויפן פעלד פון נייעם לעבען האבען זיך בעוויזען שפראצען פון דער נייער העבראישער קולטור. עס ענטוויקעלט זיך א העבראישע ליטעראטור, א אריגינעלע און א איבערזעצטע פון אלע וועלטשפראכען. די העבראישע קונסט — דער טעאטער „הבימה“ און „אהל“ זענען בעריהמט אויך אויסערהאלב ארץ ישראל. עס איז אויסגעוואקסען א העבראישע פרעסע, וואס צייעלט 50 פעריאדישע צייטשריפטען, צווישען זיי — 5 טעגליכע צייטונגען.

במשך פון 15 יאהר איז דער יודישער ישוב אין לאנד געוואקסען מיט העכער 300 טויזענד נפשות. אין לעצטען יאהר זענען אריין אין לאנד העכער 60 טויזענד יודען, פון זיי 30 טויזענד דייטשע יודען, זינט עס איז איינגעפיהרט געווארען אין דייטשלאנד דער נייער רעזשים. זיי האבען געפונען אין לאנד א נייע היים און געבויט פאר זיך א קאנסטרוקטיווען לעבען.

די נייע עולים האבען געשאפען נייע ארבייטס-מעגליכקייטען, פערגרעסערט די אויפנאהמס-קראפט פון לאנד און געעפענט דאס לאנד פאר צעהנדליגער טויזענדער נייע עולים.

דאס שעפערישע ווערק פון די יודען האט פולשטענדיג געענדערט דעם אויסזעהן פון לאנד, האט געשאפען גאנץ נייע ארבייטס-צווייגען און האט בעריכערט זיין בעפעלקערונג, נישט נאר די יודישע. דאס ווערט בעזונדערס בולט, ווען מען פערגלייכט ארץ ישראל מיט די שכנישע לענדער און בעזונדערס מיט דעם נאהענטען עבר-הירדן. א בליהענדע קולטור-לאנד ליגט נעבען א וויסטען מדבר מיט א בעפעלקערונג, וואס שמאכט פון הונגער.

בעדייטונגספול איז דער קשר צווישען ארץ ישראל און פוילען. אין ארץ ישראל זענען ביים היינטיגען טאג פארהאן בערך 130 טויזענד פוילישע יודען. ארום 25 זענען פאראיאהרען אריין אין לאנד. דער עקספארט פון פוילען אין ארץ ישראל האט בעטראפען במשך 9 חדשים פון 1935 יאהר — 11 מיליאן זלאטעס. און פון ארץ ישראל אין פוילען — פאר דער זעלבער צייט — 3 מיליאן זלאטעס.

די יודען פון ארץ ,ישראל האבען אין 1934 געשיקט צו זייערע קרובים אין פוילען א פערטעל מיליאן פונט, ד. ה. 6 מיט א האלבען מיליאן זלאטעס. עס וואקסט פסדר די געגנזייטיגע השפעה צווישען ארץ ישראל און פוילען. ארץ ישראל עפענט פאר דער פוילישער פראדוקציע א טויער צום נאהענטען מזרח.

צוויי פאקטארען טרעטען אויס א וועג פאר אלץ וואס ווערט געשאפען אין ארץ ישראל, דער קרן-הקימת, וועלכער לייזט אויס דעם באדען און דער קרן-היסוד, וועלכער בויט און קאלאניזירט. די בעדייטונג פון הלוציישען קאפיטאל און הלוצישער ארבייט, וועלכע האבען אויסגעטרעטען דעם וועג און געלעגט דעם פונדאמענט, איז בעזונדערס גרויס דוקא אין איצטיגען מאמענט.

און דאס, וואס איז געשאפען געווארען אין לאנד דורך גבורה און יסורים און אונאויפהערליכע קרבנות, שטראהלט אויס שיינקייט, גיט מוט און קראפט דעם יודישען פאלק אין זיין צוגרייטונג, טראגט אריין א ליכטיגען טרייסט אין פערחושכ'טען לעבען פון די יודישע מאסען, גיט א אידעאל און האפנונג דער יודישער יוגענד...

און דאס, וואס מיר שאפען איז אויך א זאך פון גרויסקייט און שיינקייט פאר אלע פעלקער אין דער וועלט.

עס איז געלעגט געווארען דער יסוד, עס איז געמאכט געווארען די התחלה, גרויס זענען די מעגליכקייטען, אלץ איז אפהענגיג פון דער ענערגיע פונם יודישען פאלק. פון זיין אפפערווילליגקייט פון זיין שאפונגס-קראפט.

עס שטעהען פאר אונז שטענדיג די לייכטענדע ווערטער פון ד"ר טעאדאר הערצל:

אונזער פרייהייט איז די פרייהייט פון דער גאנצער וועלט. אונזער גרויסקייט וועט גרויס מאכען די וועלט און דאס וואס מיר טוען פאר אונזער וואויל, איז צוגלייך פאר דעם וואויל פון דער גאנצער מענשהייט.

גרויסע אויפגאבען לאסטען אויף אונז. די ארבייט פון גרעסער ווערען. זי מוז זיין גרויס, ווי גרויס עס איז די יודישע טראגעדיע, זי מוז שטראהלען, ווי שטראהלענד עס איז אונזער האפנונג.

א גרוס דעם פאלק בכל תפוצות הגולה. א גרוס ארץ ישראל. א גרוס די אלע, וואס בויען אונזער היימלאנד און ריכטען אויף איהרע חורבות. א גרוס דער יודישער שטאט און דעם יודישען דארף. א גרוס דעם אקערער און זייער, א גרוס דעם יודישען לעהרער און יודישען קינד, זאל רוהען א מזל-ברכה אויף אלץ, וואס זיי טוען.

שלום, שלום לרחוק ולקרוב.

Togal

Przy bólach w krzyżu i w stawach, w cierpieniach reumatycznych i artretycznych stosuje się tabletki Togal. Togal uśmierza bóle i przynosi ulgę. ZNIŻONA CENA ZŁ 1.50

אייער באגאזש ווערט אפגענומען פון דערהיים און צוגעשטעלט קיין ארץ-ישראל

דורך PRZEDBORSKI, KOLNER i S-ka, Łódź, Sienkiewicza 6

ביליג און שנעל.

קלינגט טעל. נומערן 129-25 און 247-75

וואס אביסיניע עקספארטירט און אימפארטירט

ווער עס שטודירט די סטאטיסטיק, יענע פערפיהרערישע וויסענשאפט, מיט וועלכער מען קען אלץ בעווייזען, בכדי צו בעקומען אן אויפקלערונג, אויפ'ן טיפ פון אביסינישען אימפארט און עקספארט, וועט דעם רייכטום פון לאנד, וועט דערפון גארנישט קלענער ווערען, ווייל דער אביסינישער אויסערליכער האנדעל איז א מינימאלער. קוים פעל, בינען-וואקס, גאלד און פלאטין אין קליינע סכומים ווערען עקספארטירט.

אביסיניענס הויפטלענדער זענען זעהר גוט גאנצבאצט צו אקערבוי, אפילו אויף כמעט די העכסטע הויכקייטען וואקסט א אויסגעצייכענטער ווייץ. [illegible] אין רעגען און מינדעסטענס איין שניט [illegible] יאהר קען מען איבעראל דערגרייכען. אזוי איז עס אויך מיט גערשט, וואס ווערט בענוצט [illegible] אביסינישען הויז צו פאבריצירען ביער. דארט וו' עס פאלט גענוג רעגען דערגרייכט מען צוויי שניט פון גערשטען אין יאהר. ווייטער וואקסט דארט סאווארבעס, טובעס, און הירשענפעלדער, [illegible]ענער מויס אדער קארטאפעל פעלדער. דאס לאנד ווערט נישט צופיל אנגעשטרענגט [illegible] די מענשען שטרענגען זיך אויך נישט צופיל אן. 4 יאהר לאנג ליגט דער באדען נישט בעארבייט און ערשט אויפ'ן פינפטען יאהר ווערט ער בעארבייט. עס איז דאך פארהאן גענוג באדען. מען דארף אויך נישט צו פיל תבואה אנזאמלען, ווייל [illegible] עמיצער קומען און צונעהמען דעם איבערפלוס, אדער מען ווייסט בכלל נישט וואס מיט איהר צו מאכען.

אויף די הויכקייטען ווערט זעהר גוט געהאדעוועט בהמות, די איטאליענער זאגען אפילו, אז זיי זענען מאגער און דאר אבער דאס איז די אלטע מעשה מיט די זויערע ווייטרויבען. אמת איז יעדענפאלס, אז די בהמות, אויך די פערד מויל-אייזלען און אייזלען ווערען אין דער טרוקענע צייט מאגער ווייל זיי וואנדערען דאן ארום אין די וועלדער און געפינען נאר ווייניג טרוקען גראז.

די פויערען און די וואס פערנעהמען זיך מיט האדעווען בהמות, האנדלען מיט פוטער, וואס איז געפאקט אין פעלען. אזוי ווערט זי אפגעשיקט אין דער הויפט שטאט און דארט פערקויפט צוזאמען מיט דער פעל. אבער די פעלען ווערען זעהר ביליג בערעכענט ווייל אין אביסיניען איז נאך נישט בעקאנט די טעכניק פון בעארבייטען לעדער.

דער אביסינישער קאווע ווערט געהאלטען פאר אויסגעצייכענט. עס איז אבער א ספק צי מען קען פערגרעסערען דעם עקספארט, ווייל די קאווע פלאנטאציעס פון קעניא, וואו די קאווע איז אויך אזוי גוט בעמיהען זיך, אבער אהן רעזולטאט, צו פערגרעסערען דעם עקספארט פון קאווע. אזוי זעהט עס אויך מיט די אויסזיכטען אויף דער הכנסה פון די אביסינישע באוו[ו]ל-פלאנטאציעס, פאר וועלכע איבריגענס נאר א קליינער טייל פון לאנד איז געאייגענט.

דער אימפארט פון אביסיניען איז זעהר קליין, די „לוקסוס-ארטיקלען“ צו וועלכען עס געהערט אויך צינדהעלצלעך און צוקער, ווערען בענוצט אויסשליסליך אין אדיס אבעבא. אונגעבייטעטע שטאפען איז די איינציגע סחורה וואס ווערט אין גרויסע סכומים אריינגעפיהרט קיין אביסיניען, וואו זי ווערט צושיקט איבער'ן גאנצען לאנד און די שניידער מאכען דערפון די פרימיטיווע קליידער פון די איינגעבוירענע. דער אימפארט פון די דאזיגע סחורה ליגט אויסשליסליך אין יאפאנישע און כינעזישע הענד, אין די פראווינצען בענוצט מען נישט קיין צינדהעלצלעך, ווייל די מענער רייכערען נישט און דאס פייער ווערט אויף וויטע שטרעקען טראנספארטירט אין גליהענדע אש אין א שטיק טרוקענעם צונדער. אנשטאט צוקער בענוצט מען האניג. זייף איז זעהר א געוואונשענער ארטיקעל. ער ווערט אבער פערטרעטען דורך בלעטער פון בוימער. די מינעראל און קויהלען רייכטימער פון אביסיניען זענען זעהר פראבלעמאטיש. גאלד ווערט יעדענפאלס אין קליינע סכומים ארויסגעוואשען פון זאמד פון טייך אין די בערג און פעלזען זוכט מען שוין זייט 40 יאהר גאלד, אבער אהן רעזולטאט. די אלטע [illegible] האבען יעדענפאלס געקענט אביסיניש גאלד און פלאטין ,עס איז אבער מעגליך, אז די גרובען פון די דאזיגע מעטאלען זענען שוין אויסגעשעפט .

א איינהיימליך געלד איז אין אביסיניען נישט פארהאן דאך ווערט איבעראל אנגענומען דער מאריא טערעזיא טאהלער פון 1780 יאהר.

הגם דער טאהלער איז שווער, מוז אבער דער טוריסט, וואס רייזט אין אביסיניען האבן די דאזיגער מטבעה, ווייל זי ווערט בעטראכט פאר דעם רעיעלסטען געלד. דאס געהאלט פון זילבער איז אין איהר געבליבען די זעלבע. להיפוך צו די מינדערווערטיגע טאהלערס פון מענעליק דעם צווייטען . וועלכע מען וויל אויף דער פראווינץ איבגאנצען נישט נעהמען זיי ווערען אנגענומען פונקט אזוי ווי די אביסינישע באנקנאטען נאר אין דער הויפט-שטאט. דאגעגען קען מען אין דער פראווינץ זיך אויך בענוצען אלס צאהלונגס מיטעל מיט לעהרע פלאשען. פאר א ווייץ פלאש בעקומט מען א היהן אדער 6 אייער. די איינגעבוירענע ברויכען די פלאשען בכדי דארט אריינצוגיסען ביער. ווייסע פלאשען האבען א העכערען פרייז ווי גרינע אדער ברוינע. פאר א לעהרע פלאש פון וויסקי בעקומט מען אין געגענדען וואו דער טאלער ווערט נישט גענומען קאווע אין ווערט פון מעהרערע טאלערס. די פויערען בעמערקען דערביי מיט רעכט, אז די טאלערס קענען זיי נישט בענוצען אבער די פלאשען קענען זיי בענוצען. נאך מעהר זיי פלאשען ווערען אנגענומען אלס צאהלונג [illegible]. פאר א פעקעל באדלען בעקומט מען א געוואלדיגע מענגע אייער.

Dr. R. Zalcwasser

כירורג

צעגעלניאנא 19, טעל. 125-17

נעמט אן פון 1—2 און פון 4—6.30.

Dr. med. HALTRECHT

ספעציעל-ארצט פאר הויט-, געשלעכטס-קראנקהייטען און מענער-שוואכע

פיעטרקאווער 10, טעל. 245-21

נעהמט אן פון 8 פריה ביז 2 מיטאג און פון 5 ביז 9 אוו.
זונטאג פון 10—1 מיטאג. אלס ארט אנאליזען פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן
א ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07

ספעציעל-ארצט פאר מאגען-שוואכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעמט אן פון 8—11 און 4—8 אווענד, זונטאג פון 9—1 מיטאג.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פאטענטעז-הנחות אויפ'ן יאהר 1936
פאדערונג פון פערב. פון די האנדעלס-קאמערן

ווי מ'טיילט מיט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, האט דער פערבאנד פון די האנדעלס-קאמערן איבערגעגעבן דעם פינאנץ-מיניסטעריום איהרע פארשלאגען וועגען הנחות ביים ארויסנעמען ארבייטס-פאטענטען אויפ'ן יאהר 1936.

לויט די פארשלאגען, וואס זענען אויסגעארבייט געווארען מיט דער בעטייליגונג פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער ווערט אנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט, צו פערברייטערן די ביז-איצטיגע הנחות, צווישען אנדערע ווערט פראיעק-טירט הנחות פאר געדריקטע שטייער-צאהלערס, ס'זאל זיי מעגליך זיין אויסצוקויפען האלביעהרליכע פאטענטען 4-טע קאטעגאריע פאר אזעלכע, וואס זייערע אומזאצען אין יאהר 1934 זענען נישט איבערגעשטיגען 7 טויזענד זל., עקספעדיציע-הייזער, וואס זייערע אומזאצען אין יאהר 1934 זענען נישט איבערגעשטיגען 10 טויזענד זל. זאלען מעגען אויסקויפען אנשטאט 2-טע — 3-טע קאטעגאריע. אויב די אומזאצען שטייגען נישט אריבער 20 טויזענד זל. — האלב-יעהרליכע פאטענטען 2-טע קאטעגאריע. פערמיטלונגס-אונטערנעמונגען, אויב דער אומזאץ אין יאהר 1934 האט נישט איבערגעשטיגען 8 טויזענד זל.: זאלען קענען אויס-קויפען פאטענטען 3-טע קאטעגאריע.

ווייטער ווערט פארלאנגט הנחות פאר אינ-דוסטריע-אונטערנעמונגען, צ. א. אז אינדוסטריע-אונטערנעמונגען, וואס בעשעפטיגען 40 ארבייטער, זאלען קענען אויסקויפען פאטענטען פון 4-טער קאטעגאריע.

גרויסע סאניטאר-קאנטראלע
פון שפייז-געוועלבער, יאטקעס, בעקערייען, רעסטאראנען, צוקערניעס אד"ג

(א) אין שייכות מיט די ארויסגעגעבענע נייע פארשריפטען וועגען דער איינארדנונג פון שפייז-אינדוסטריע-אנשטאלטען, דהיינו — יאטקעס בע-קערייען, צוקערניעס, רעסטאראנען, א. א. וו ווי אויך פון געוועלבער, וואס האנדלען מיט שפייז-ארטיקלען, ווערט איצט אין די דאזיגע אלע אונ-טערנעמונגען אדורכגעפירט א גענעראל-קאנטראלע.

אין די לוסטראציע-קאמיסיעס, וואס פיהרען אדורך די קאנטראלע, גייען אריין פארשטייער פון דער סאניטאר-מאכט, פון דער אדמיניסטראציע און פון דער פאליציי

בעת דער קאנטראלע, גיבען די קאמיסיעס, דער-עיקר אכטונג, אויף דעם, אז די געוועלבער און אנדערע אונטערנעהמונגען, זאלען זיין אפ-געטיילט פון די פר וואט-וואוינונגען.

אין בעצוג צו די בעקערייען, יאטקעס, קוכען א.א.וו. ווענדען די קאמיסיעס די אויפמערקזאמקייט דערויף, צי די פראדוקציע קומט פאר ביי די גע-העריגע סאניטארע און היגיענישע בעדינגונגען, וואס גאראנטירען די רעיעלקייט און געזונדקייט פון די ארטיקלען.

אונאפהענגיג דערפון ווענדען די קאמיסיעס די אויפמערקזאמקייט דערויף, אז די וואס זענען בע-שעפטיגט ביים אויסארבייטען די שפייז-ארטיקלען זענען געזונד, און קודם-כל, צי זיי זענען נישט קראנק אויף אנשטעקענדע חולאת'ן, און ווי אויך, צי זיי זענען געהעריג אנגעטון.

אין פאלען פון איבערשרייטונגען, גיבען די קאמיסיעס ארויס פארארדנונגען, און ביי שווערערע פאלען — מוזען די אונטערנעהמונגען געשלאסען ווערען ביז'ן אדורכפיהרען די ענטשפרעכענדע אויסבעסערונגען.

טראגישער טויט פון א יודישען יונגענמאן
ארונטערגעשפרונגען פון 3-טען שטאק און דערהרגעט געווארען אויפ'ן ארט

אויף זשעראמסקיעגא 65 וואוינט די פאמיליע נוטקעוו'טש. נעכטען באכמיטאג, ווען קיינער איז נישט געווען אינדערהיים, איז די נוטקעוויטש'עס א זוהן, דער 27-יעהריגער צלאל ארויף אויף דעם פענסטער און אראפגעשפרונגען פון דריטען שטאק. נאך איידער מ'האט גערופען הילף איז דער זעלבסט מערדער געווען טויט.

דער זעלבסטמערדער איז געווען א קראנקער מענש. זעקס חדשים האט ער פערבראכט אין „קא-כאנובקע" און די לעצטע 6 חדשים אין סאנאטאריום פאר לונגען-קראנקע אין כאיני.

ס'איז דעריבער וואהרשיינליך, אז די סיבה פון זעלבסטמארד איז געווען דער פסיכישער צו-שטאנד פון נוטקאוויטש'ן.

מיט דער לויה פערנעהמט זיך „חסד של אמת".

נאר מיט אנ'ערלויבעניש
קאנען דאקטוירים ארבייטען בחינם

(א) אין הסכם מיטן בעשלוס פון דעם דאקטוירים-קאמערן-פערבאנד, האט די היגע דאקטוירים-קאמער דורך א ספעציעלען צירקולאר אויפגעקלעהרט, אז די בחנם'דיגע פראפעסיאנעלע מיטארבייט פון דאקטוירים אין פילאנטראפישע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און ארגאני-זאציעס, קאן פארקומען אויסשליסליך ביי אנ'אינ-דיווידועלע דערלויבעניש פון דער דאקטוירים-קאמער, אין יעדען בעזונדערן פאל.

שטראפען פאר ארבייטען איבערשעה'ן

(א) סאמועל און יאקוב גאלדלוסט, די אינ-האבער פון א מעכאנישער וועבעריי (אויף זאגיי-ניקאווא 20) זענען דורכ'ן שטראף-רעפעראט ביים ארבייטס-רעפעראט בעשטראפט געווארען אויף בע-צאהלען צו 200 זלאטעס, און דער לייטער פון זייער פירמע, אייזענבערג — אויף 300 זלאטעס — פאר'ן צווינגען די ארבייטער צו ארבייטען אי-בערשעה'ן.

* * *

(א) פאר דעם זעלבען חטא זענען בעשטראפט געווארען דער קצב יאן רושטשאק (בזשעזשינער 36) מיט 500 זלאטעס און דער לייטער פון זיין געשעפט — מיט 300 זלאטעס.

ספעציעלע קורסען אין דער האנדווערקער-קאמער פאר געזעלען

וועלענדיג פערלייכטערן די קאנדידאטען פון די געזעלען-עקזאמענס, וועלכע האבען נישט געענדיגט קיין ערגענצונגס-פאך-שולען. ארגאניזירט די לאדזער האנדווערקער-קאמער ספעציעלע קורסען.

TEATR „ROZMAITOŚCI", Cegielniana 27.

דינסטאג 26. ד.ח. 8 אוו. א גרויסער
סימפאנישער קאנצערט
אויספיהרער: לאדזער פילהארמאנישער ארקעסטער
סאליסטין: Aronisława ROTSZTATÓWNA
דירעקציע: Ignacy NEUMARK
אין פראגראם צוו. א.: בראהמס: סימפאניע IV; טשייקאווסקי: פידעל-קאנצערט.

וועלכע געוועלבער מעגען אפען זיין נאך 7 אוונט
קאמוניקאט פון דער האנדעלס-קאמער

די האנדעלס-קאמער מאכט אויפמערקזאם, אז די מערקויפס-צייט און דאס אפען-האלטען די גע-וועלבער איז אנבעלאנגען אין דעם אינהאלט פון די שילדען. (למשל: צוקערניע) אהן שום אנדערע ארטיקלען. (צוקערניע און פרוכטען) איז אנבעלאנ-גען, וואס ס'איז דער הויפט אין פערקויף. אויב אין דעם געוועלב ווערט פערקויפט אויך קאלאניאל-ארטיקלען אלץ הויפט-פערקויף, און די צוקערניע איז נאר א נעבען-זאך, ווערט דאס בעטראכט אלס קאלאניאל-געוועלב. דאס געוועלב אונטערליגט די 10 שעה'דיגע האנדעלס-צייט. רעכט אפען צו האל-טען ווינטער ביז 9 און זומער ביז 11 אוו. האבען רעכט נאר בודקעס און קיאסקען, וואס א חוץ זיס-קייטען און זאדע-וואסער פערקויפען נישט אנדערע ארטיקלען.

„אנטי-שווינדזיכט-טעג" אין לאדז
וועלען פארקומען צווישען דעם 1 דעצעמבער און 10 יאנואר

פון 1 דעצעמבער ביז'ן 10 יאנואר 1936 וועט אין גאנץ פוילען פארקומען אנ'אקציע אונטער'ן נאמען „געגען-שווינדזוכט-טעג".

אין צוזאמענהאנג דערמיט איז נעכטען פארגע-קומען אונטער'ן פארזיץ פון וויצע-פרעזידענט פאנ-טשעק א זיצונג פון דעם וויעוואדישען קאמיטעט צו ארגאניזירען די אנטי-שווינדזוכט-טעג אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע.

נאך די רעדעס פון וויצע-פרעזידענט פאנטשעק ד"ר סקאלסקי און ד"ר קאליבאווסקי וועגען דער נויטיגקייט פון קאמף מיט דער שרעקליכער קראנקהייט, זענען געוועהלט געווארען א גאנצע רייהע קאמיסיעס, אין וועלכע ס'איז נישט אריין קיין איין יודישער פארשטעהער.

כדי צו זיין פינקטליכער בעטאנען מיר, אז אמת די קאמיסיעס זענען אריין עטליכע יודען, וועלכע האבען אבער מיט'ן יודישען לעבען גאר-נישט צו טון.

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia **SAFES**
na dogodnych warunkach, poczynając **od 4 złotych miesięcznie**
WYJEŻDŻAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 93-201
ספעציאליסט
פאר מענער - שוואכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אוונט.

Dr. med. H. LUBICZ
פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 32-141
עמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8 אוונט,
זונטאג פון 9—11 בייטאג און יו"ט-מ"ב פון 9—1

זונטאג, 24 נאוועמבער
כ"ח מרחשון תרצו
זון-אויפגאנג 7.11
זון-אונטערגאנג 3.33

פאבאר פון יאהרגאנג 1915

(א) ביז'ן 30. ד. ח. דארפען זיך שטעלען אין מיליטערישען ביורא פון דער פערוואלטונג פון שטאט לאדז פיעטריקאווער 165, מענער וואס זענען געבוירען אין 1915 און וואוינען אין לאדז, וועלכע האבען זיך צוליב וואסערע עס איז סיבות נישט גע-שטעלט צום פאבאר.

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) דעם 28. ד. ח. פון 8 אינדערפריה דארפען זיך שטעלען אין לאקאל פיעטר. 165 די מיליטער פערפליכטעטע פון 1914 און עלטערע, וועלכע האבען זיך ביז איצט נישט געשטעלט און וואוינען אויפ'ן שטח פון דעם 1. 4. 6. 7. 10. 12. 13. און 14. פאליציי-קאמיסאריאטען, וועלכע האבען בעקומען נאמענטליכע מעלדונגען פון דער לאדזער שטאטישער סטאראסטווע.

דאנערשטאג — א זיצונג פון שטאטישען בייראט

דאנערשטאג, דעם 28 נאוועמבער האלב 8 אין אווענד קומט פאר א זיצונג פון בייראט ביי דער לאדזער שטאט-פערוואלטונג.

אויף דער טאג-ארדנונג געפונען זיך א גאנ-צע רייהע פראגען, וועלכע זענען ערלעדיגט בע-ווארען אין די קאמיסיעס.

* * *

מיטוואך קומט פאר א זיצונג פון דער פי-נאנץ- און בודזשעט-קאמיסיע ביים שטאטישען בייראט.

געענדערט דעם לאקאל פון דער שטייער-אפטיילונג ביים מאגיסטראט

דאס ביורא פון דער שטייער-אפטיילונג ביי דער לאדזער שטאט-פערוואלטונג, וועלכע האט זיך ביז איצט געפונען אויף פלאץ וואלנאשטשי 2 און א טייל אויך אויף פלאץ וואלנאשטשי 14 ווערען אין דער קומענדיגער וואך איבערגעטראגען אין די נייע לאקאלען אויף זאוואדזקא 1, צווייטער שטאק.

די טעטיגקייט פון דער אפטיילונג וועט צו-ליב'ן איבערציהען זיך נישט איבערגעריסען ווערען.

פון ל. א. פ. פ.

די ארבייטער פון גראבסקיס פאבריק האבען אויף דער לעצטער פערזאמלונג געעפענט א קרייז פון ל. א. פ. פ. פון 43 מיטגלידער.

אויך אין דער פאבריק פון דער פירמע הערשענבערג און האלבערשטאט, האבען זיך דעק-לארירט 107 ארבייטער אין דעם ל.א.פ.פ.-קרייז. אלס פרעזעס פון קרייז איז בעשטימט געווארען א. הערשענבערג.

אפטייקען.
היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפ-טייקען: פאטאש, (פלאץ קאשטשעלני 10), א. כא-רעמזא, (פאמארסקא 12), ע. מילער. (פעטריקאווער 46), מ. עפשטיין (פעטריקאווער 225), ז. גארטשינ-סקי, (פשעיאזד 59), ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצ-קא 56).

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
היינט און פאלגענדע טעג!
דאס בעריהמטע ווערק פון דער וועלט-פראדוקציע א. ג.
סינג-סינג
אין די הויפט-ראלען:
SPENCER TRACY,
BETTE DAVIS
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע Paramount און P.A.T.
אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייט.

אייערע ציין — זענען אייער געזונט

פֿון ציין־אַרצט העלענא האַלפּערן

זעהר פֿערשידען זענען די טעאָריעס פֿון די געלעהרטע וועגן די סיבות, וואָס פֿיהרען צום קאַליע ווערען פֿון די ציין. אָבער אין איינעם זענען אַלע איינ[יג], אַז דאָס מויל איז אַ זיך־אָרט פֿון אַלע מינים באַקטעריעס, וועלכע האָבען דאָ די בעסטע בעדינגונגען צו ענטוויקלען זיך. אין מויל איז תמיד וואַרים פייכט און עס געפינען זיך רעשטלעך פֿון עסען, כאָטש אין מויל זענען פֿאַראַן כל המינים דריזען (גרוטשאַלן) און די שליים הויט אַליין מיט דעם שפּאַיעכץ העלפֿען ענערגיש נעגען זיי. פֿונדעסטוועגן, ביי נישט היגיענישען האַלטען דאָס מויל, שאַפֿען זיך גוטע בעדינגונגען פֿאַר'ן פֿוילונגס־פּראָצעס, עס בילדען זיך זויערקייטען, וועלכע צולאָזען דעם שמעלץ פֿון די ציין. נאָך אַ סיבה פֿון די פֿיל סיבות איז דאָס, — ווי עס ווייזען אויף געלעהרטע — וואָס מענשען אַזוי גוט אין דאָרף ווי אין שטאָט, האָבען אויפֿגעהערט צו עסען שוואַרצען אַלטען ברויט, אַמאָל פֿלעגט יעדע בעל־הבית'טע אַליין אָפּבאַקען ברויט אויף אַ גאַנצע וואָך. דורך אַזאַ קייען דאָס האַרטע ברויט, פֿלעגט דער צאָהן זיך אַליין רייניגען און ער פֿלעגט בעקומען אַ שטאַרקערען בלוט־צופֿלוס, הייגט עסט מען יעדען טאָג פֿריש ווייך און ווייס ברויט, וועלכער איז ווייניגער נאַרהאַפֿט פֿאַר דעם קערפּער ווי אויך פֿאַר די ציין, ווי שוואַרץ ברויט. דורך דעם פֿערשפּרייט זיך די ציין־פֿוילעניש אַזוי גוט אין שטאָט ווי אין דאָרף, ביי קינדער און אויך ביי ערוואַקסענע אין אַ מורא'דיגען אופֿן.

דאָס מענשליכע מויל בעזיצט 28 ביז 32 ציין, אַ צאָהן איז דער האַרטסטער טייל פֿון מענשליכען קערפּער. ער זיצט אין ביין און איז מיט איהם צוזאַמענגעבונדען דורך בינדעגעוועבען, דער צאָהן אַליין בעשטעהט פֿון 3 טיילען. דער ערשטער טייל איז דער האַרטסטער און הייסט עמאַל, אָדער שמעלץ. אונטער איהם ליגט דער צווייטער צאָהן־שיכט, וואָס הייסט דענטין, דער דענטין איז פֿיל שוואַכער פֿון דעם עמאַל. דער דענטין איז צוזאַמענגעזעצט פֿון רעהרלעך, אין וועלכען עס געהען דורך די נערווען. דעריבער, ווען דער שמעלץ איז נאָר געשעדיגט ביז צום דענטין, פֿיהלט מען שוין אַ שמערץ ביי קאַלט און וואַרים און די עפֿענונג אין צאָהן וואַקסט זעהר שנעל. אָפֿטמאָל טרעפֿט זיך, אַז פּלוצלונג ברעכט זיך אָפּ אַ שטיקעל שמעלץ און מען וואונדערט זיך, וואָס עס איז מיט איינמאָל אויסגעוואַקסען אַזאַ גרויס לאָך אין צאָהן. די סיבה איז ווי איך האָב שוין געזאָגט דאָ, וואָס דער דענטין, וועלכער ליגט אונטער דעם עמאַל איז ווייכער און דורך דעם פּראָצעס פֿון פֿוילען ווערט ער גיכער געשעדיגט.

טיף אין דענטין געפינט זיך אַ הוילער חלל, וואו עס ליגט דער דריטער טייל פֿון צאָהן, דער אַזוי גערופֿענער נערוו. דער נערוו מיט די בלוט־געפֿעסען, וועלכע טראָגען צו בלוט מיט שפּייז פֿאַרן צאָהן. מיר זעהען דערפֿון, אַז דער צאָהן ווערט געשפּייזט פּונקט אַזוי ווי יעדער אַנדערער אבר אין מענשליכען קערפּער. דערפֿון איז געדרונגען, אַז מען טאָר דעם צאָהן נישט דערלאָזען צו אַזאַ מדרגה, מען זאָל פֿערלירען דעם נערוו, וועלכער איז פֿאַר איהם ווי פֿאַרן מענשליכען קערפּער דער הויפּט־פֿאַקטאָר פֿון געזונד, ווי מיר האָבען שוין געזאָגט, אַז ווען עס ווערט אין צאָהן אַ לאָך, געהט ער אַלס טיפֿער און טיפֿער ביז ער דערגעהט ביז צום נערוו. דער נערוו ענטצינדעט זיך פֿון די באַקטעריען און דער קראַנקער קריגט פּלוצלונג זעהר שטאַרקע שמערצען. נאָך עטליכע טעג יסורים און שלאָפֿלאָזע נעכט הערן די שמערצען אויף. דער קראַנקער מיינט, אַז עס איז שוין אַלץ פֿאַריבערגעגאַנגען, אָבער אַזוי איז עס נישט. דער נערוו איז נאָר אָפּגעשטאָרבען פֿון דער ענטצינדונג. יעצט וועט ער אָנהויבען צו פֿוילען. אין אַ צייט שפּעטער, ווען עס וועט זיך אָנקלייבען פֿיל פֿוילעניש און שעדליכע גאַזען און זיי האָבען ווי אַרויסצוגעהען, געהען זיי דורך דעם וואָרצעל ביז צום ביין און אין אַ שיינעם העלען טאָג פֿיהלט מען, אַז דער צאָהן איז אַזוי ווי לענגער געוואָרען פֿון די אַנדערע און אָנבייסען אויף איהם טוט וועה. דאָס הייסט, אַז די פֿוילעניש און באַקטעריען האָבען שוין ענטצינדעט דאָס הייטעל, וואָס בעדעקט דעם ביין, אין וועלכען עס זיצט דער צאָהן. דאָס איז אַ סימן, אַז די קראַנקהייט איז שוין זעהר ווייט אַוועק. די ענטצינדונג קאָן פֿעראורזאַכען אַ געשוויר מיט מאַטעריע. דאַן מוז מען אין ס'רוב פֿאַלען רייסען דעם צאָהן אָדער דעם געשוויר שניידען. דער קראַנקער האָט דאָסמאָל שרעקליכע יסורים און שלאָפֿט נישט גאַנצע נעכט און איז נישט פֿעהיג צו די מינדעסטע אַרבייט. די טעמפּעראַטור הויבט זיך, און עס דראָהט דעם קראַנקען אַ געפֿאַהר. דער געשוויר מיט די מאַטעריע קאָן נאָך שאַפֿען פֿיל ערנסטע און שווערערע קאָמפּליקאַציעס, ווי דאָס אָפּשטאַרבען פֿון ביין און קאָן דערפֿיהרען ז צו אַ בלוט־פֿערגיפֿטונג.

דאָס אַלעס קאָן מען אויסמיידען, ווען מען לאָזט 2 מאָל אַ יאָהר די ציין אונטערזוכען און מען היילט דעם קלענסטען דעפֿעקט. מען דאַרף נישט דערלאָזען צום אָפּשטאַרבען פֿון נערוו, וועלכער איז אַ וויכטיגער טייל פֿון צאָהן. אַזוי אַרום קען מען אויסמיידען פֿיל יסורים, שלאָפֿלאָזע נעכט, און אָפֿטמאָל גרויסע געפֿאַהר פֿאַר דעם מענשליכען לעבען.

שוין מיט אַ לאַנגע צייט צוריק האָבען איינצעלנע דאָקטוירים אויפֿגעוויזען, אַז שווערע ערקראַנקונגען אין קערפּער מיט הויכע טעמפּעראַטור, ווערען אַרויסגערופֿען פֿון קראַנקע ציין, און ווען מ'רייסט אַרויס די ציין, געהט די קראַנקהייט אַוועק. ערשט אין יאָהר 1910 האָט דער ענגלישער געלעהרטער אינטערניסט וויליאַם הינטער, דאָס גענוי בעשריבען און אָנגערופֿען דעם צושטאַנד אָראַלסעפּסיס ד. ה. מויל־פֿערגיפֿטונג. ער ווייזט אויף, אַז אַזאַ פֿערגיפֿטונג דורכן מויל רופֿט אַרויס אַרטרעטיזם, רעוומאַטיזם, שווערע בלייכזוכט, מאָגען, האַרץ און לעבען־קראַנקהייטען, ענטצינדונג פֿון דער בלינדער קישקע, אויגען־קראַנקהייטען, אַפּילו שווערע נערווען ערקראַנקונגען, אויך דאָס אַרויספֿאַלען פֿון האָר. ביים אַרויסנעהמען די ציין פֿערשווינדט די קראַנקהייט. באַקטעריאָלאָגען, וועלכע האָבען אונטערזוכט די באַקטעריעס פֿון מויל, האָבען געפֿונען אַזעלכע באַקטעריען, וועלכע זענען געוואָרען איינגעשפּריצט אַ ווייס מייזעל, האָבען זיי אַרויסגערופֿען דעם טויט. די ענטדעקונג האָט אַרויסגערופֿען אַ גרויסען טומעל אין דער וויסענשאַפֿטליכער וועלט און מען האָט דעם ענין גענומען נאָכפֿאָרשען הויפּטזעכליך אין אַמעריקאַ. פּראָפֿ. ראָזענאָף, וועלכער אַרבייט אין איינעם פֿון די גרעסטע און רייכסטע קליניקעס, האָט געמאַכט פּראָבעס אויף הונדערטער מענשען און חיות. ער האָט ביי מענשען, וועלכע ליידען אויף מאָגען־געשווירען גענומען די מאַטעריע פֿון זייערע קראַנקע ציין און אַריינגעאימפּט חיה'לעך און 70 פּראָצענט פֿון זיי האָבען בעקומען מאָגען־געשווירען. דער זעלבער רעזולטאַט איז אויך געווען מיט אַנדערע קראַנקהייטען. די רעזולטאַטען פֿון די פֿאָרשונגען האָבען געמאַכט אַזאַ רעוואָלוציע, אַז אין אַמעריקאַ האָבען די ציין־דאָקטוירים אויפֿגעהערט די ציין צו היילען. זיי האָבען אַלע קראַנקע ציין געריסען. די אייראָפּעאישע געלעהרנטע זענען געווען דאַגעגען, זיי האָבען געזאָגט אַז מיר האָבען רענטגען־אַפּאַראַטען, וועלכע ווייזען וועלכער צאָהן איז קראַנק און מען מוז איהם רייסען. לעצטענס איז פֿאָרגעקומען אַ צוזאַמענפֿאָהר פֿון דאָקטוירים אינטערניסטען אין דרעזדען. דאָרט האָט מען פֿיל גערעדט וועגען אָראַל־סעפּסיס ד. ה. מויל־פֿערגיפֿטונג. פּראָפֿ. פּעסטער האָט געזאָגט, אַז פֿיל פֿון די, וואָס היילען זיך אין די בעדער, אָדער זיצען אין סאַנאַטאָריום, וואָלטען געזונד געווען, ווען זיי וואָלטען די ציין און דאָס מויל געבראַכט אין אָרדענונג.

נישט אַלע קראַנקהייטען ווערען אַרויסגערופֿען פֿון קראַנקע ציין, אָבער ווען קראַנקע ציין קענען אַרויסרופֿען שווערע קראַנקהייטען, איז שוין גענוג, אַז מען זאָל די ציין נישט לאָזען קראַנק ווערען און יעדען דעפֿעקט זאָפֿאָרט היילען.

אונטער דער זעלבער לאָזונג איז אויך פֿאָרגעקומען לעצטענס (דעם מאָנאַט) דער סטאָמאַטאָלאָגישער צוזאַמענפֿאָהר אין וואַרשע. טויזענד צאָהן־דאָקטוירים זענען געקומען פֿון גאַנץ פּוילען. מען האָט פֿיל גערעדט וועגען אָראַל־סעפּסיס, און וועגען דער אויסערגעוועהנליכער פֿערשפּרייטונג פֿון פֿוילענדע ציין, בעזונדערס ביי קינדער, אויך האָט מען גערעדט וועגען דעם, ווי אַזוי די דענטיסטישע לעהרע און הילף זעהט אויס אין אַנדערע לענדער. און מען איז געקומען צום בעשלוס אין די רעזאָלוציעס וואָס זענען אָנגענומען געוואָרען, אַז די מלוכה און די קהלה דאַרף קומען צו הילף די עלטערען און ענטוויקלען אַ ברייטע נעץ פֿון דענטיסטישע הילף פֿאַר קינדער. און אַזוי גוט, ווי עס ווערען געשאַפֿען אינסטיטוטען פֿאַר פֿאָרשען דעם ראַק, אָדער שווינדזוכט און אויך רעוומאַטיזם, זאָל אויך געשאַפֿען ווערען אַן אינסטיטוט צום פֿאָרשען די ציין־קראַנקהייטען, וואָס יודישע קינדער וועלען פֿון דעם געניסען, ווייס איך נישט, אָבער דער גוטער ווילען און פֿערשטענדניש ביי יודישע עלטערען וואָלט אויך געקענט אַ סך שאַפֿען, אַז זייערע קינדער זאָלען אין דער צוקונפֿט פֿיל געזונטערע און דאדורך גליקליכערע זיין.

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי"
ציגעל־גאַס 27, טעל. 112-25
דיר.: ד. צעלמייסטער. אַנפֿ.: י. קרעטמאַן

שטורמישער ערפֿאָלג! בעגייסטערונג! ענטציקונג!
היינט 4.15 ביי טאָג (צו ביליגע פּרייזען) און 9.15 אָוו.
ווידערהאָלונג פֿון דער לעצטער פֿייערליכער פּרעמיערע
... בעליבטע קינסטלערין
דינה האַלפּערן
צוזאַמען מיט איהר פּאַרטנער סעם בראָנעצקי
אין לעצטען טעאַטער־שלאַגער פֿון ז. פֿילד, בעאַרבייט ר. מאַך
רעזשיסירט: ח. סאַנדלער
„אָפֿענע אויגען"!..
הערליכע אויסשטאַטונג. ליכט־עפֿעקטען.
דעקאָראַציעס געמאָלען פֿון ב. קודעוויטש.
בעמערקונג: היינט, 4.15 ביי טאָג קאָן יעדער בילעט (אַ חוץ גאַלעריע) מיטנעמען אַ קינד ביז 8 יאָהר אומזיסט.
בילעטען צו בעקומען פֿון 11 פֿרי אין קאַסע פֿון טעאַטער „Rozmaitości"
אַכטונג פּאַביאַניץ! דינסטאָג, ד. 26 נאָוועמבער שפּילט די טרופּע נאָר 1 פֿאָרשטעלונג אין קינאָ־טעאַטער „לונאַ".

נוצליכע אַרבייט פֿון „אוזדראַוויסקאַ"
גרויסער פֿערוויילונגס־אָווענד אין „פֿילהאַרמאָניע"

לאָדז פֿערמאָגט פֿיל וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס, אָבער די [illegible] פּאָפּולערסטע און נוצליכסטע איז בלי ספק די געזעלשאַפֿט „אוזדראַוויסקאַ". די דאָזיגע אינסטיטוציע, וואָס ברענגט דעם יודישען חולה און רעקאָנוואַלעסצענט געזונד און גענעזונג, עקזיסטירט שוין אין לאָדז עטליכע צענדליג יאָהר און טויזענטער יודישע נויטבעדערפֿטיגע האָבען אין „אוזדראַוויסקאַ" גענאָסען פֿון שטיצע און הילף. ווי בעוואוסט, פֿאַרמאָגט „אוזדראַוויסקאַ" אַן אייגענעם אויסרוה־פּאַרק פֿון 20 מאָרגעס לאַנד אין קאַלי, נעבען לאָדז, און אין משך פֿון 6 חדשים אין יאָהר ווערען דאָרט אַרויסגעשיקט קראַנקע און שוואַכע, וואָס קומען צוריק ערהאָלטע און געזונטע. היי־יאָהר האָבען אין קאַלי אין פּאַרק פֿון „אוזדראַוויסקאַ" פֿאַרבראַכט איבער 600 פּערזאָן, 300 פֿרויען און 300 מענער.

איהר גלענצענדע ענטוויקלונג פֿערדאַנקט „אוזדראַוויסקאַ" דער רירעוודיגער פֿערוואַלטונג, וואָס בעשטעהט פֿון די אָנגעזעהענסטע לאָדזער כלל־טוער און בעזונדערס איהר קוראַטאָר, דעם אונערמידליכען און לייסטונגספֿעהיגען קאָנסול מאַקס קאָהן, וועלכער שטיצט די געזעלשאַפֿט זייט לאַנגע יאָהרען מיט געלד און אַרבייט.

צוליבן שווערען קריזיס, וואָס מיר לעבען איבער, האָט זיך פֿערגרעסערט די צאָהל נויט־בעדערפֿטיגע, וואָס ווענדען זיך טאָג־טעגליך צו דער פֿערוואַלטונג פֿון „אוזדראַוויסקאַ" נאָך הילף.

כדי אַלעמען ענטגעגען צו קומען זענען נויטיג גרויסע פֿאָנדען. די פֿערוואַלטונג פֿון „אוזדראַוויסקאַ" האָט דעריבער בעשלאָסען היי־יאָהר איינצואָרדנען אַ גרויסע סילוועסטער־פֿערוויילונג א. נ. „אַ נאַכט אין אַ פֿרייליכען שטעטעל". פֿון די פֿאַראויסגעזעהענע איינקינפֿטע וועט דער פֿערוואַלטונג געלינגען הונדערטער לאָדזער נויטבעדערפֿטיגע יודען צו אַרויסהעלפֿען פֿון זייער לאַגע. עס ליגט דעריבער אַ חוב אויף דער לאָדזער יודישער בעפֿעלקערונג וואַרים אונטערשטיצען די אימפּרעזע פֿון „אוזדראַוויסקאַ".

די אַרבייט פֿון בירגער־קאָמיטעט
צו העלפֿען די אָרימסטע ביי אונז אין שטאָט

30 טויזענד נפֿשות אין לאָדז 7 טויזענד משפּחות — וואַרטען אויף דער דרינגענדער הילף פֿון דעם בירגער־קאָמיטעט, וועלכע האָט זיך געשאַפֿען אין לאָדז.

נעכטען איז פֿאָרגעקומען אַ זיצונג פֿון דער פּראָפּאַגאַנדע און זאַמלונגס־סעקציע אונטערן פֿאָרזיץ פֿון פּאָלק. פּאַגעל, וועלכער האָט אָפּגעגעבען אַ בעריכט פֿון דער ביז איצטיגער אַרבייט פֿון קאָמיטעט.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען מיט אַן אַפּעל צו דער געזעלשאַפֿט, אַז די בירגער וועלכע האָבען זיך נאָך נישט אַנגאַזשירט אין דער הילפֿס־אַרבייט פֿון קאָמיטעט זאָלען דאָס באַלד טון.

פֿון מאָרגענדיגען טאָג אָן הויבט דער בירגער־קאָמיטעט אָן אַן אינטענסיווע טעטיגקייט אין אַלע לאָדזער ראַיאָנען.

אַלע נדבות אין געלד און אין נאַטור דאַרף מען אַריינטראָגען אין די ראַיאָנען, וועלכע געפֿינען זיך אין די לאָקאַלען פֿון די קאָמיסאַריאַטען.

8 חדשים אַרעסט
פֿאַר שטערן וועהלער גיין צו די סיים־וואַהלען

(א) אַזוי איז איהם געפֿעלען געוואָרען, דעם פּע־שוין, וואָס טראָגט דעם נאָמען הענריק מאַטושעוויטש, וועלכער האָט זיך דעם 8 סעפּטעמבער ה. י. בעת די סיים־וואַהלען אַוועקגעשטעלט אויפֿ'ן באַלוטער מאַרק, און נישט געלאָזט די וועהלער גיין צו די וואַהלען.

ווי־אַזוי, אויף וואָס'ער אופֿן ער האָט עס געשטערט — דאַרף מען קיינעם קיין פֿינגער אין מויל נישט אַריינלייגען. ס'איז קלאָהר!

ס'איז אויך פֿערשטענדליך, ווי עמען ער האָט געשטערט.

האָט איהם געכאַפּט ביי דער „הייליגער אַרבייט" אַ פּאָליציאַנט, און נעכטען איז ער געשטעלט געוואָרען פֿאַר'ן שטאָטישען געריכט.

ער האָט בעקומען אַ פּסק־דין — 8 חדשים טורמע.

די מייסטענס שטאַרקע פֿערהאַלטונג
היילען שנעל די געוואוקסען
פּיגולקעס קאָווענאַ (Cauvin'a)
בילליג און אַנגענעהם אין געברויך.
אַ שאַכטעלע, וואָס ענטהאַלט 30 פּיגולקעס 2.50 זל.
צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען.

לאָדזער פֿלעדען פֿאַר אויסלאַנד

(ג) ווי מיר דערוויסען זיך האָט איינע פֿון די אָנגעזעהענסטע לאָדזער פֿירמען פֿון דער וואָל־בראַנזשע די לעצטע טעג בעקומען אָפֿערטען פֿון אויסלענדישע אָפּנעהמער וועגען צושטעלען אין דער נאָהנטסטער צייט פֿלעדען און קאָצען.

לויט דער מיינונג פֿון די פֿאַראינטערעסירטע קרייזען זענען די אָפֿערטען אָהן שום ספק אַ רעזולטאַט פֿון די אונטערהאַנדלונגען, וואָס האָבען זיך בשעתו געפֿיהרט צווישען לאָדז און איטאַליען וועגען צושטעלען פֿאַר'ן איטאַליענישען מיליטער פֿלעדען און קאָצען. צוליב די דאָזיגע אונטערהאַנדלונגען איז די לאָדזער פּראָדוקציע פּאָפּולער געוואָרען אין אויסלאַנד און אַ רייהע אויסלענדישע אָפּנעהמער רעפֿלעקטירען איצט אויף לאָדזער אויסאַרבייטונגען.

2 כוליגאַנעס פֿערמשפּט
בעקומען האָבען זיי צו 5 טעג אַרעסט

אין שייכות מיט די לעצטע עקסצעסען אויף דער נייער זאַזשעוואָסקאַ, זענען אַרעסטירט געוואָרען עטליכע כוליגאַנעס. נעכטען זענען זיי געשטאַנען פֿאַר'ן געריכט. פֿערמשפּט זענען געוואָרען: דער 23 יעהריגער פֿעליקס גאַלבערסקי (קראַקוסקאַ 2) און דער 22 יעהריגער יוזעף קאַזשאַראַ (פּעלשטינסקיעגאָ 21) ביידע צו 5 טעג אַרעסט. ביידע זענען גלייך איינגעזעצט געוואָרען אין תפֿיסה.

דערהרגעט די שוועסטער
פֿערמשפּט אויף 2 יאָהר תפֿיסה

נעכטען איז אין קרייז־געריכט פֿאָרגעקומען דער פּראָצעס פֿון 46־יעהריגען יוליוש וויזנער, וואָס איז אָנגעקלאָגט געוואָרען פֿאַר דער'הרג'ענען זיין אייגענע שוועסטער וואַנדאַ. דאָס געריכט האָט איהם פֿערמשפּט אויף 2 יאָהר תפֿיסה און צו בעצאָהלען 1244 זל. ענטשעדיגונג.

שרפֿות

(א) נעכטען 5 פֿאַרטאָג איז אויסגעבראָכען אַ שרפֿה אין דער פֿאַבריק פֿון „ה. שפּירא" אויף שענקעוויטשאַ 165. דאָס פֿייער איז ענטשטאַנען מחמת אומפֿאָרזיכטיגקייט, און האָט זיך שנעל פֿערשפּרייט. די אַרויסגערופֿענע 4 אָפּטיילונגען פֿייערלעשער האָבען די שרפֿה, נאָך אַנדערטהאַלבען שעה אַרבייט איינגעלאָשען. דער היזק בעטרעפֿט איבער צעהן טויזענד זלאָטעס.

* * *

(א) אין דעם שיך־סקלאַד פֿון הערש קאַסאַוואָצקי (11 ליסטאָפּאַדאַ 43) איז פֿון אַ צו שטאַרק איינגעהייצטען אויוון אויסגעבראָכען אַ שרפֿה, וועלכע די אָנגעקומענע פֿייערלעשער האָבען באַלד איינגעלאָשען.

די רעליג. טעכטער־שול חבצלת

טראָגט זיך איבער דעם 1־טען יאַנואַר 1936 אין אַ נייעם אויסגעצייכנעטען לאָקאַל אויף פּאָמאָרסקאַ 8.

דערווייל קומען פֿאָר די למודים פֿאַרמיטאָג אויף פּילסודסקיעגאָ 69 ערשטער שטאָק פֿראָנט (און נישט נומער 61, וואָס איז על פּי טעות אויפֿגעגעבען געוואָרען אין פֿרייטאָג'דיגען אַנאָנס).

איינשרייבונגען קומען פֿאָר טעגליך פֿון 11–1 און פֿון 4 6 נאָכמ.

קלאַנג־קינאָ־טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פֿאָלג. טעג!
גרויסער דאָפּעלטער שלאַגער־פּראָגראַם:
— I —
„שפּיל פֿון לײַדענשאַפֿטן"
מיט דעם פֿילם־קינסטלער
HARRY BAUR
וועלכער שאַפֿט אַ פּרעכטיגע קרעאַציע.
— II —
„די קונסט פֿון לעבן"
אין די הויפּט־ראָלען:
F. March, Garry Cooper
און M. Hopkins
אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 פֿריה.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

פאדערן די געדונגענע דירה

ס'טרעפט, אז א לאקאטאר האט געדינגען א דירה און געגעבן האנד־געלד אדער דעם גאנצען שטראף און דער הויז־ווירט לאזט איהם נישט אריין און פארדינגט דערווייל די זעלבע דירה אנ'אנדערען.

צי איז אין אזא פאל דער בע'עולה'טער לאקאטאר בערעכטיגט צו מאהנען בלויז אנ'ענטשעדיגונג אדער אויך די דירה?

אויב די זעלבע דירה שטייט נאך ליידיג אדער ס'האט זיך אין איהר אריינגעצויגען א פיקטיווער לאקאטאר (למשל: דעם ווירטס א קרוב אדער אנ'אנדערע אונטערגעשטעלטע פערזאן) מעג דער דינגער פאדערן אפילו אויך די דירה.

עקסמיסיע - מאראטאריום

בסדר צו מעגען געניסען פון עקסמיסיע - מאראטאריום איז ווייניג וואס מ'בעווייזט, אז מ'איז ארביטסלאז, מ'מוז נאך אויך בעווייזען. אז מ'איז נעבליבען אהן מיטלען צום לעבען.

נישט בלויז לוין־ארבייטער, נאר אפילו זעלבסטשטענדיגע ארבייטער (האנדווערקער) זענען אויך בערעכטיגט אויפן עקסמיסיע־מאראטאריום.

לאקאטארען - שוץ

ווי באלד די יורשים פיהרען ווייטער דעם פערשטארבענעמס אונטערנעהמונג, בלייבט דער לאקאל אונטערן דעקרעט.

די אונטערנעהמונג מוז אבער געפיהרט ווערען ווייטער אונטער דער פירמע פון פערשטארבענעם.

עקסמיסיעס

דער כלל, אז דאס נישט פערזעהען א לאקאל מיט ווירטשאפט אדער אנדערע ווערטזאכען איז א גענוגענדער מאטיוו פאר אנ'עקסמיסיע, האט נישט אין אנווענדונג אין די פאלען, ווען די צאהלונגס־אונטערשטעליגקייט איז א פועל־יוצא פון ארבייטסלאזיגקייט אדער אויסערגעוועהנליכע ארימקייט.

סובלאקאטארען

ווי באלד דער לאקאטאר איז געבליבען אונטערשטעליג מיט צאהלען דירה־געלד, מעג פאר איהם צאהלען דער סובלאקאטאר.

לאקאטארען - רעכט

אלע קרובים, וועלכע האבען געוואוינט מיטן פערשטארבענעם אין דער דירה, נעהמען איבער זיין לאקאטארען־רעכט.

זיי מוזען מיט איהם האבען געוואוינט פעסט און נישט בלויז צייטווייליג.

בלויז אפיציעל געהייראטע פרויען נעהמען איבער לאקאטארען - רעכט נאך א פערשטארבענעם מאן.

פאר אזא בערעכטיגטע אלמנה רעכענט זיך א פרוי, וועלכע האט געהאט מיטן מאן א רעליגיעזע חתונה און אויך חתונה־אקטען. ווי באלד אנ'אלמנה בעווייזט בלויז איין פארמאליטעט, גייען אויף איהר די רעכט אויף דער דירה נאכן פערשטארבענעם מאן נישט איבער.

אנ'אנדערען לאקאל

אויב דער ווירט גיט דעם לאקאטאר אנ'אנדערע דירה, דארף ער איהם נישט קינדיגען דעם אפמאך מיט 3 חדשים פריהער.

אין פאל, ווען דער ווירט גיט דעם לאקאטאר אנ'אנדערע דירה, מוז עס דווקא נישט זיין פונקט אזא עהנליכע, זי דארף נאר אויך אונטערליגען דעם דעקרעט און נישט קאסטען טייערער דירה־געלד.

דער ראד־פערקעהר אויף אל. קאשטשושקי

קאמוניקאט פון דער סטאראסטווע

די סטאראסטווע מאכט בעקאנט, אז צוליב דעם נייעם ברוק אויף אל. קאשטשושקי פון רוג לעגיאנוב ביז אנדזשעא איז אויף דעם שטח פערבאטען דער פערקעהר מיט שווער געלאדענע פיהרען. די סטאראסטווע מאכט גלייכצייטיג אויפמערקזאם, אז אויף דער אל. קאשטשושקי איז בעשטימט געווארען איין וועג פאר'ן ראד־פערקעהר.

פאליטישער פראצעס

(א) שיע פלאטקיעוויטש, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין פערשפרייטען קאמוניסטישע פראקלאמאציעס, בעת'ן לעצטען פריזיער־שוזייק, איז דורכ'ן שטאטישען געריכט פערמשפט געווארען אויף 7 חדשים ארעסט.

איבערגעפארען אנ'אונבעקאנטען

(א) אויף דעם שאסע לאדז־פאביאניץ, האט אנ'אויטאבוס, נעבען דעם דארף קסאווערא'ווא איבערגעפאהרען אויף טויט אנ'אונבעקאנטען יונגענמאן פון א 22—24 יאהר. קיין שום דאקומענטען האט מען ביי איהם נישט געפונען. פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

א פאטאלער פאל

(א) אויף פאדמיעיסקא 62 איז, מחמת אומפארזיכטיגקייט, ארונטערגעפאלען פון א וואגען דער 28־יעהריגער אברהם סטריקאוו־קי און זיך אויסגעלונקען אנ'אקסעל. אין א שווערען צושטאנד האט איהם פאגאטאווע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

א נייע סעקציע פון פראדוצענטען פון מעבעל און דעקאראציע־שטאפען

(ג) א גרופע פראדוצענטען פון מעבעל און דעקאראציע־שטאפען האט זיך געווענדעט צום פאבריקאנטען - פערבאנד פון דער טעקסטיל־אינדוסטריע אין לאדז מיט א פארשלאג צו שאפען ביים פערבאנד א סעקציע פון פאבריקאנטען פון מעבעל און דעקאראציע־שטאפען, וואס זאל ארומנעהמען אלע קליינע און מיטעלע פירמען פון דער בראנזשע. עס דארף בעטאנט ווערען, אז צוליב דער נישט ארגאניזירטקייט פון דער דאזיגער בראנזשע איז די לאגע געווען נישט קיין גינסטיגע און איצט האפען די פראנ־אינטערעסירטע קרייזען, אז עס וועט די לאגע געלונגען צו סאנירען.

א פערשטערטע שמחה...

(א) דער גנב, זיידעל זילבערשטיין (פון קילינסקיעגא 42) און זיין קאכאנקע פריידעל קליינער (פון קילינסקיעגא 126) זענען געפאהרען אויף א דראשקע, נאך אנ'אדורכגעפיהרטען „מיסמאטען"...

זענען אנגעקומען פאליציאנטען, זיי ארונטערגענומען פון דער דראשקע, און אריינגעזעצט. וואו מען דארף.

Dr. med.

Sadokierski

כירורג פון צייהן און יאסלעס

Piotrkowska 164 tel. 114-20

צוריקגעקעהרט

Doktór

Z. Henrykowski

ספעציאל־ארצט פאר וועגערישע הויט־קראנקהייטען און מענער־שוואכע

9 טראוגוטא 9

טעל. 262-98

נעמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אווענד. זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 ביטאג.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן

ביי ליידען פון נירען

אגרין־בלאז, פערלעכטערט בערייטענער און בעזייטיגט די ווערטאגען ביים שמוהלגאנג דאס נאטירליכע ביטערוואסער

Franciszka Józefa

פרעגט דאקטוירים, צו בעקומען אין אלע אפטייקען און קלאר־אפטעטשנס.

רעפעראט פון אינזשיניער י. ווייגבערג

היינט אין אינזשיניערען און ארכי־טעקטען־פעראיין

אין אינזשיניערען און ארכיטעקטען־פעראיין (פיעטריק. 53) קומט היינט 8,30 אווענד פאר א פארלעזונג פון אינזשיניער י. ווייגבערג א. ד. ט. „די ענטוויקלונג פון דער לאדזער עלעקטראוויניע". דער אריינגאנג פאר מיטגלידער און געסט איז פריי.

פארזיכטיג מיט פייער!

(א) די 24־יאהריגע בראניסלאווא מאקס (פון מיעלטשארסקיעגא 3) איז געגאנגען אונטערהייצען אנ'אויווען מיט נאפט, האט זיך אויף איהר אנגעכאפט ס'קלייד. איהר האט נעוואלט ראטעווען די שוועסטער איהרע, מייטעל מאקס, האט זיך אויך אויף איהר אנגעצונדען ס'קלייד. אויף זייער געשריי זענען געקומען צולויפען שכנים. דאס פייער איינגעלאשען, און דערנאך האט פאגאטאווע ביידע שוועסטער אפגעפיהרט אין שפיטאל.

א לאדזער נומער „ליטעראַרישע בלעטער"

אין צוזאמענהאנג מיטן ארויסגעבען א נומער „ליטעראַרישע בלעטער" געווידמעט לאדז, פיהרט דער ה' ווילבערבערג אנ'אקציע צו זאמלען אבאנענטען און אנאנסען צום לאדזער נומער.

פירמעס, וועלכע ווילען זיך פערבינדען מיט דער אינערליכער ווי אויך מיט דער אויסערליכער האנדעלס־וועלט דארפען געבען אנאנסען צום לאדזער נומער „ליטעראַרישע בלעטער".

טעאטער, מוזיק און פערוויילונג (קאמוניקאטען)

פון „ראזמאיטאשטשי" טעאטער

די נעכטיגע פרעמיערע אין „ראזמאיטאשטשי"־טעאטער „אפענע אויגען" מיט דער בעליבטער קינסטלערין דינה האלפערן אין דער הויפט־ראל איז אדורך מיט גרויס ערפאלג. דינה האלפערן האט געשאפען אין איהר נייער קונסט־ראל א הערליכע קרעאציע, וואס וועט לאנג בלייבען אין זכרון ביי יעדען צושויער. די פיעסע „אפענע אויגען" פון ז. פילד, בעארבייט פון ב'ז־וו. אויסטען שרייבער ל. מלאך איז א סענסאציע אין יודישען טעאטער עס איז כדאי צו בעמערקען, אז דאס איז דינה האלפערנ'ס לעצטע פרעמיערע אין היינטיגען סעזאן אין לאדז.

היינט, 4,15 ביטאג (צו ביליגע פרייזען) און 9,15 אווענד ווערט געשפילט „אפענע אויגען" מיט דינה האלפערן אין דער הויפט־ראל.

ראדיא־פראגראם

9 צייט־סיגנאל. 9,15 פליטען. 9.40 אווענד ידיעות. 10 נאטעסדינסט. 11 פליטען. 11,15 עריפענונג פון צוזאמענפאהר פון רעזערוו־אפיצירען. 11,57 צייט־סיגנאל. 12,03 ידיעות. 12,15 מוזיק. פריהמארגען. 2 רעציטאציע. 2,20 „קאנצערט ושיטשען". 3,20 פליטען. 3,45 פעליעטאן. 4 אודיציע פאר קינדער. 4,15 פארטעפיאן־קאנצערט. 5 טאנץ־מוזיק. 5,40 מוזיק. אודיציע. 6 א האלבע שעה פון וויען" — לידער. 6,30 „צוויי פענסטער אויפן 5־טען שטאק" — הערשפיל. 7,25 ספארט־ידיעות פון לאדז. 7.30 רעקלאמע־קאנצערט 7,45 „וואס לייענען" ? 8 קאנצערט. 8,45 פון יוזעף פילסודסקיס שריפטען. 8,50 אווענד־ידיעות 9 „אויף די לעמבערגער פרעהליכע כוואליעס". 9,30 פעליעטאן. 9.45 ספארט־ידיעות. 10 טאנץ־מוזיק. 11 ידיעות. קאמוניקאטען. 11,05 טאנץ־מוזיק.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	—	—	—	95.50
3 פראצענטיגע	בודאוולאנע		—	40.00
4 „	דאלארובקא		—	53.00
7 „	סטאביליזאציע (אמ.)			61.75
5 „	ווארשאווער ס.־ב.	1934		50.00
5 „	לאדזער	„		45.50
ענגלישער פונט	—	—	—	26.26
דאלאר אפיצ.	— 531,75	נישט־אפיציעל	—	5.30
גאלד־דאלאר	—	—	—	9.00
גאלד־רובל	—	—	—	4.75
דייטשער מארק	—	—	—	1.53

Dr.

Wołkowyski

ציגעל־גאס 11, טעל. 238-02

ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט־קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע

נעמט אן פון 8—11 ביטאג; און פון 4—9 אווענד.

דאס לעבען אין ווארשא

(טעלעפאנישע ידיעות פון דער הויפט־שטאט)

פאליטישע נייעס.

דעם 21 ד. ח. האט די פוילישע רעגירונג איבערגעגעבען דער איטאליענישער רעגירונג אנ'ענטפער אויף איהר נאטע וועגען די סאנקציעס.

ארעסטירט גימנאזיסטקעס אונטערן פארוואורף פון קאמוניזם.

אין א געוויסער פרויען־גימנאזיע איז אדורכגעפיהרט געווארען א רעוויזיע, נאך וועלכער מען האט ארעסטירט אייניגע גימנאזיסטקעס, וועלכע מען איז חושד אין קאמוניסטישער טעטיגקייט. גלייכצייטיג זענען ארעסטירט געווארען א פאר פערזאן, וועלכע מען ווארפט פאר אגיטאציע צווישען די שילער און שילערינס.

פראצעס פון פאטער און זיהן זיידע— פארן העכסטען געריכט דער פראצעס וועט נאכאמל בע־טראכט ווערן אין אפעלאציע־געריכט

דאס העכסטע געריכט האט בעהאנדעלט דעם פראצעס פון דעם פאטער און זיהן זיידע, בעקאנטע „מאכערס", וועלכע האבען אין לאדזער קרייזגעריכט בעקומען: דער פאטער זיידע — 3 יאהר, איינער פון די זיהן 4 יאהר און דער צווייטער א יאהר טורמע.

דאס אפעלאציאנס - געריכט האט דעם דאזיגען פסק בעשטעטיגט.

צוליב א קאסאציע פון דער פערטיידיגונג איז דער פראצעס אריבער אין העכסטען געריכט. דאס העכסטע געריכט האט איבערגעשיקט דעם פראצעס צוריק אין אפעלאציאנס־געריכט אין וועט ווידער בעהאנדעלט ווערען.

פערלייכטערונגען ביים אפצאהלען די פערלעגענע חובות אין דער אובעזפיעטשאלניע.

די ווארשאווער אובעזפיעטשאלניע האט בעשלאסען, כדי צו פערלייכטערן דאס אפצאהלען פון פערלעגענע חובות ארויסצושיקען איינלאדונגען צו די בעל־חובות זיי זאלען קומען פערזענליך אונטערהאנדלען, אויף וואס פארא ראטעס זיי ווילען צולעגען און אפצאהלען זייערע חובות. נאך די דאזיגע איינלאדונגען וועלען די חובות אויפגעמאנט ווערען דורך צוואנג־עקזעקוציעס.

ערקלערונג וועגען לאקאל־שטייער פאר האנדווערקער.

אין צוזאמענהאנג מיט די פארשריפטען וועגען שטייער פון די לאקאלען, וואס ווערען פערנומען דורך האנדווערקער, ערקלערט דער פאראיין פון די האנדווערקער - קאמערן: די לאקאלען, אדער זייערע טיילען, ווערען נאר דאן בעפרייט פון שטייער, אויב די האנדווערקער - ווארשטאטען וועלען אויסקויפען די ענטשפרעכענע פאטענטען אויפ'ן יאהר 1936. פארן 1 יאנואר 1936, אדער אין משך פון יאהר ערב דעם עפענען פון א נייעם ווארשטאט אדער פראצאוניע.

אונטערגעווארפענע קינדער דארפען בעקומען אנשטענדיגע פאמיליען־נעמען.

ווי בעוואוסט בעקומען די אונטערגעווארפענע קינדער, וועלכע מען שיקט איבער אין די ערציהונגס הייזער, דורך דער אדמיניסטראטיווער מאכט — פאמיליען־נעמען. עס פלעגען זיך מאכען פאלען, ווען אזעלכע קינדער האבען בעקומען לעכערליכע, חוזק־פאמיליעס. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט דאס אינערן־מיניסטעריום אויפמערקזאם געמאכט די וואיעוואדעס, אז אזעלכע נעמען ווי „סבאדניצקי", „קאלעזיצקי" א. ד. גל. וואס ווייזען אן, אז דאס קינד שטאמט פון די „סבאדעס" (טרעפען א. ד. גל. זענען נישט דערלאזבאר. די פאמיליען־נעמען, וואס ווערען געגעבען די אונטערלעוואָרפענע קינדער, דארפען זיין אנשטענדיגע, נישט קיין חוזק, נישט קיין לעכערליכע נעמען.

פון דער געזעלשאפט „פריינד פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט אין ווארשא.

ווי עס איז שוין געמאלדען געווארען, איז די ווארשאווער געזעלשאפט פריינד פון ייווא צוגעטרעטען צו א פערצווייגטער טעטיגקייט אויף דעם קולטורעלען און וויסענשאפטליכען געביט. די ארבייטען וועלען געפיהרט ווערען סיי אין ווארשא און סיי אין דער פראווינץ. צו די קולטור־אינסטיטוציעס האט די געזעלשאפט ארויסגעשיקט א ספעציעלען צירקולאר מיט א רשימה פון רעפעראטען און טעמעס, פון וועלכע יעדע אינסטיטוציע האט די מעגליכקייט אויסצעוועהלען זיך די נויטיגע פאר זיי רעפעראטען אדער ציקלען פון לעקציעס. עס איז אויך ארויסגעשיקט געווארען א רעגולאמין פאר די ארגאניזירער פון די דערמאנטע רעפעראטען.

די אינסטיטוציעס, וועלכע האבען דעם דערמאנטען צירקולאר נישט בעקומען, ווערען געבעטען וועגען דעם זיך צו ווענדען צום סעקרעטאריאט פון דער געזעלשאפט, ווארשע, קעניג אלבערטא 3 וו. 7. צו א

דער ערשטער ציקל רעפעראטען פון ליטעראטור געבינט הויבט זיך אן אין ווארשא דעם 29־טען ד. ח. די ערשטע לעקציע פון דער עלטערער יודישער ליטעראטור וועט האלטען אדוו. נח פרילוצקי — טעמע: די יודישע תנ"ך־איבערזעצונגען פון די עלטסטע צייטען בז'ן סוף פונם 17־טען יאהרהונדערט.

דער צווייטער ציקל רעפעראטען פון פסיכאלאגיש־פעדאגאגישען געבינט הויבט זיך אן דעם 6־טען דעצעמבער. די ערשטע לעקציע וועט האלטען ד"ר א. בערמאן א. ד. ט. „די טעאריע פון דער אינדיווידועל־פסיכאלאגיע און איהר סאציאלער זין".

דער ערשטער ציקל וועט פארקומען אין לאקאל פון דער יודישער לאנדקענטניש - געזעלשאפט, קרן־לעוווסקא 51, דער צווייטער ציקל אין לעהרער פעראיין פשעיאזד 11. (יט"א)

דער „מזרחי" און „קרן־היסוד".

דער צענטראל - קאמיטעט פון „מזרחי" אין פוילען האט צושיקט א צירקולאר צו זיינע אלע סניפים אויף דער פראווינץ, אז אין הסכם מיט די בעשלוסען, וועלכע זענען אנגענומען געווארען אויפן לעצטען ציוניסטישען קאנגרעס אין לוצערן, ליגט א חוב אויף אלע אנגעהעריגע צו דער ארגאניזאציע „מזרחי" צוצוטרעטען צו א ענערגישער ארבייט פאר'ן „קרן־היסוד". אין דעם דערמאנטען צירקולאר ווערט צוו. אנג. געזאגט: אין צוזאמענהאנג מיט דער ענדערונג אין דער בעציהונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע צו די רעליגיעזע פאדערונגען און כדי די ציוניסטישע עקזעקוטיווע זאל אויספיהרען ווי עס געהער צו זיין, די בעשלוסען פון קאנגרעס אין דער דאזיגער פראגע, ליגט אויך אויף אונז, אלס חברים פון „מזרחי", א חוב, צו ענדערן אויף א קלארען און בולט'ן אופן אונזער שטעלונג אין בעצוג צו די נאציאנאלע פאנדען און טון אלעס מעגליכע הן אלס עסקנים, און הן אלס תורמים פאר דעם אבסאלוטען ערפאלג פון די אקציעס ענטשפרעכענד צו דעם היסטארישען מאמענט, אין וועלכען מיר לעבען. היות ווי די ציוניסטישע ארגאניזאציע האט אין די טעג פראקלאמירט דעם קאמפיין פאר'ן קרן־היסוד אין פוילען, האט די וועלט צענטראלע פון „מזרחי" בעשלאסען צו פערפליכטען אלע איהרע אפטיילונגען אין פוילען צו שיקען זייערע פארשטעהער אין די ארטיגע קאמיטעטען פון „קרן־היסוד" און מאבילי־זירען אלע חברים פאר דער דאזיגער ציוניסטישער ארבייט. און מיר אלס ליטונג פון „מזרחי" פאר פוילען, זענען מכריז און מודיע אויף דער דאזיגער פליכט און רופען אונזערע אלע חברים צוצוטרעטען צו א ענערגישער ארבייט פאר'ן קרן־היסוד".

קלאַנג-קינא
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

הײַנט פּרעמיערע! אַ פילם, װעלכער איבערראַשט און פּראַינטערעסירט! עקזאָטישע דראַמע. װאָס באַריהרט די פראַגע װעגן אײַביגען ראַסען-קאַמף

א. נ.
„שאַנכאַי"

אין די הױפּט-ראָלעס:
LORETTA JOUNG,
CHARLES BOYER,
WARNER OLAND.

אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע און „פּאַט"-אַקטואַליטעטען. —::— אָנהויב טעגליך 4.30 אַ זייגער נאָכמ., שבת און זונטאָג 12.30 בײַטאָג.

איבערציהונגען ארץ-ישראל
און עקספּעדיציעס נאָך
אין געזאַמעלטע וואַגאָנען ערלעדיגט
שנעל און פּינקטליך צו מעסיגע פּרײַזען
„POLSKI LLOYD" Sp. Akc.
oddział w Łodzi
Kilińskiego 45
tel. 213 20, 209-72, 106-45

פּערטרעטונג:
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

Do moczenia bielizny: H E N K O, soda do prania i bielenia.

קירזשנער-װערקשטעל
פון
מ. שאַליט
4 נאַרוטאָוויטשאַ 4
נעמט אָן אַלער אַרט
פעלץ-אויסאַרבײַטונגען
לויט די לעצטע מאָדעלן צו ערמעסיגטע פּרײַזן.

הײַנטיגע אַנאַנסען
1 זלאָטי אַנאַנאַנס ביז 15 װערטער 1 זלאָטי

איך זוך אַ פאַרטרעטונג פון דער מאַנופאַקטור - בראַנזשע אויף וואַרשא. ערשטקלאַסיגע רעפערענצען צוגענטזעל גאַראַנטיע; אָפערטען אונטער „מאַנופאַקטוריסט".

ס'ווערט געזוכט צו קויפן אַ שטר-מאַשין 42 צאָל די ברייט (דריי-פערטלדיג) אויף באַנוועל. צו פרעגן טעלעפאָניש 212-23 מאָנטאָג פון 10 אין דער פריה.

MOTORY
elektr.
OKAZYJNE używane i nowe po cenach najniższych Przełączniki gwiazda trójkąt i rozruszniki własnego wyrobu
WARSZTATY REPERACYJNE,
przewijanie maszyn. Instalacje elektr.
Reklamy neonowe
Inż. J. Reicher i S-ka, Łódź
Południowa 28, tel. 21-000

זעהר וויכטיג! בוכהאַלטעריע, פיהרען האַנדעלס-ביכער לערנט אויס פּראַקטיש און גרינדליך פאַר אַ קליינעם אָפּצאָהל מאַשין-שרייבען קורס 10 זל.—בוכהאַלטער-בילאַנסיסט פיהרט האַנדעלס-ביכער שטונ-דענווייזע אין פאַרשידענע בראַנזשעס. — אינפאָרמאַציעס צעגעלניאַנאַ 25, וו. 35.

אַ שטריק-מאַשין 8-ער 60 צענטי-מעטער ביליג צו פאַרקויפן. וואָל-טשאַנסקאַ 78, וו. 3.

Inteligentny młodzieniec, absolwent W. S. H., 6-letnia praktyka bankowa, gruntowna znajomość wszelkich systemów księgowości, pierwszorzędny korespondent polsko-niemiecki, poszukuje jakiekolwiek zajęcie biurowe. Warunki b. skromne. Zgłoszenia sub „Jot-be" do Administracji. 2589

קאַקס
צום אויסטרוקענען ווילגאַטנע דירות בעקומט מען זאַכאָדניאַ 32, אין קויהלען-סקלאַד, וויז-אַ-ווי דעם לאַמבאַרד

פרייע פּאָסטענס
ס'ווערט געברויכט אַ נייערין אַרויס-צונעמען פאַדפינקיס היגענישע צו נייען אָפערטע אונטער „היגעניע" אין אדמ.

יונגערער קירזשנער זאָפאָרט געזוכט ביי קוגמאַן, אַנדזשעיאַ 14, הויף 2.

עס ווערען געזוכט מעדלעך און יונגלעך ביים טיטענמאַכער זאַוואַדזקאַ 17:

אַ האַנד-נייהערין ווערט געזוכט, ווי אויך אַרויסצונעהמען אַרבייט. פּיעט-ריקאָווער 115, וו. 7. 2599

אַ קוואַליפיצירטע טונקערין צו קאַרמעלען, קאָן זיך מעלדען פון באַלד אין שאָקאָלאַד-פאַבריק „Orion" 11-טער ליסטאָפּאַד 29

לאָקאַלען
2 פראָנטאָווע קעלער-שטיבען זאָ-פאָרט צו פערמיטען אויף פּיראַמאָוויטשאַ 9 געאייגנעט אויף אַ וואוינונג אָדער אַ ווערקשטעל. צו ערפאַהרען ביים טאַפּע-צירער מרוז, ציגעל-גאַס 58 אָדער אויפן אָרט ביי דער ווירטין.

צו פערמיטען 2 פאַבריקס-לאָקאַלען מיט זעמטליכע איינריכטונגען אויף אַ פאַבריק, פאָמאָרסקאַ 43. צו ערפאַהרען ביים ווירט פון 1—3 נאָכמ.

Poszukuję inteligentnego pana do wspólnego mieszkania. Wiadomość: ul. Wólczańska 4, mieszk. 9.

פערשידענעס
צו פערקויפן אַ סוויטער-מאַשין 8-טער דוביעד אויך אַ הענטשקע-מאַשין 8-טער. צו ערפאַהרען ביי טשאַלטשינסקי קילינסקיעגאָ 28, וו. 1.

היגיעניש-כשר'ע מיטאָגען
ווערען אַרויסגעגעבען אין מאָדערן-איינ-געריכטעטע צימערן צו זעהר נידריגע פּרייזען, אויך נאַכטלעגער ביי צוקער' לאָדז, קילינסקיעגאָ 41, וו. 39.

Dr. med. M. Wejs
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
לאַגעווניצקאַ 25 טעל. 215-18
ביים קאַבינעט: בעלויכטונג מיט קוואַרץ-לאַמפּען און עלעקטריזאַציעס.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
פערהיטונג נעגען שוואַנגערשאַפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אָן פון 4—8 אָוונט.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין-קראַנס.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אָן פון 9—11 און פון 6—8 אָוונט

Dr. med. H. Wajs
כירורג
וואוינט יעצט
פּיעטריקאָווער 17
טעל. 148-01

לעטשניצע
פאַר ווענערישע-קראַנקע
מענער-שוועכע און הויט-קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אָוונט.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרוי דאָקטאָר פון 11—1 און פון 5—7 אָוונט.
אַ בעראַטונג 3 זל.

Dr. H. SZUMACHER
Choroby skórne i weneryczne
przyjmuje od 9—1 i od 5—9-ej
ul. Piotrkowska 56
tel. 148-62.

פּאַראַפין-אַפּאַראַטן,
פּאַדעז-פיהרער און טײַלען
פאַר שפּול-מאַשינען
בעקומט מען אין דער מעכאַ-נישער שלאָסערײַ
י. רעדער
לאָדז,
11-טער ליסטאָפּאַדאַ 11/13

ד"ר העללער
ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע
טראַוגוטאַ 8, טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט
זונטאָג פון 10—2 מיטאָג.
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייז

לעטשניצע
פאַר ווענעריש קראַנקע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1
טעל. 122-78
טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונד.
ווענעריש-קראַנקע, מענערשוועכע און הויט-קראַנקהייטען
אַנאַליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאַציע
איז טעגליך א גאַנצען טעג לעת
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
א בעראַטונג 3 זל.

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פראָגנט, 1-טער שטאָק.
נעהמט אָן פון 8—11 און פון 5—9 אָוונט
זונטאָג און יום-טוב פון 9—1 פאַרטאָג.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63
עס נעהמען אָן פאָלגענדע דאָקטוירים:
ד"ר קויפמאַן, ד"ר דינענזאָן,
ד"ר רויטער, ד"ר שפּירא,
ד"ר שמערלאָווסקי,
ד"ר י. איציקזאָן, ד"ר סטופּאַי
ד"ר שמירגעלד, נערוועז-קראַנקה.
און דענטיסטין סטאַראָפּאָלסקאַ
וויזיטען אין שטאָט.
אַלע אַרט מעדיצינישע הילף.
קאַבינעט פאַר פיזיקאַלישער טעראַפּיע,
אַ וויזיט 3 זל.

Dr. Justman
וואוינט יעצט
8 NAWROT 8
telef. 138-99

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אָן פון 11—2 און פון 5 ביז 8.30

וויכטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערען פאַר איבערגע-מאַכט די עלטעסטע
היטען!
אויף גאַנץ ניי ווי אויך נייע היטען צו
3.50
Modystka
„TOLA"
23 Zawadzka 23

לעזט און פערשפּרייט
דעם נייעם
פאָלקסבלאַט

שוין אַרויס פון דרוק:
רמב"ם אין יודיש
געקליבענע שריפטען
איבערזעצט פון פסח קאַפּלאַן.
אינהאַלט: 1) הקדמה פונם איבערזעצער, 2) רמב"ם'ס הקדמה צום „יד החזקה", 3) רמב"ם'ס הקדמה צום פרק „חלק", 4) דער פערטער פרק פון די „שמונה פרקים", 5) דער אכטער פרק פון די „שמונה פרקים", 6) „הלכות דעות" (עטיק און היגיענע) 7) מאמר „קידוש השם", 8) רמב"ם'ס בריוו צו ר' חסדאי, 9) רמב"ם'ס בריוו צו זיין זוהן אברהם, 10) רמב"ם'ס בריוו צו די חכמי מרשיליא, 11) רמב"ם'ס בריוו צו ר' פינחס בן משולם, 12) רמב"ם'ס בריוו צו זיין תלמיד ר' יוסף עקנין, 13) צו שמואל איבן תיבון, 14) רמב"ם'ס פיר בריוו. 15) רמב"ם אויף דער עלטער, 16) די פּאָלעמיק וועגן רמב"ם, 17) ביאָגראַפישע נאָטיץ
פּרייז בראָשירט: 2.50 זל.
צו בעקומען אין דער אַדמיניסטראַציע „אונזער לעבען" ביאַליסטאָק, קילינסקי 23. מ'קען אויך אויסשרייבען דורך פּאָסט: קאָנטע פון פּ. ק. אָ. 140010.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה
[illegible]

אַבאָנעמענטס-פּרייז:
[illegible]

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub   Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk zakł. „Najer Folksblat", Piotrkowska 11.

ווער טראגט די פעראנטווארטליכקייט

פאר די געשעהענישעז אויף די פוילישע הויכשולען

די סאנאציע־פרעסע ווענעז דער ענדעקישער ארבייט

די אנטי־יודישע סטודענטען - אונרוהען, וואס האבען ווי א שרפה ארומגעכאפט אלע פוילישע הויכ־שולען, האבען ענדליך בעוואויגען די פוילישע פרע־סע, בעזונדערס פון סאנאציע־לאגער, צו נעמען א ווארט אין דער פראגע. פערשטעהט זיך, אז דער פאקט פון שלאגען יודען ווערט אפגעשאצט קודם־כל פון שטאנדפונקט, פון שאדען, וואס די דאזיגע בארבארישע מעשים זענען עלול צו ברענגען דעם פוילישען אנזעהן און דער פוילישער נשמה. מיר צי־טירען דא א ריהע אויסצוגען פון די ארטיקלען, וואס די נעכטיגע פוילישע פרעסע ברענגט וועגען דעם ענין.

דער „קוריער פאראנני” שרייבט צוו. אנד.: „די כוואליע אנטי־יודישע אוואנטורעם, וואס האבען זיך נעוהג בריט אויסגעגאסען האט זיך מיט א בעזונ־דערע בייזוויליגקייט און ווילדקייט אנגעקלאפט אין די מויערן פון די ווארשאווער הויכשולען. מען האט זיך בעמיהט, זעהט אויס, נאכצובילדען די מוסטערן פון נאהענטען מערב און די אלטע פון רוסישען צא־ריזם, אדורכלאזענדיג די יודען אונטער די שטעקענס פון א שפאליער, אטאקירענדיג „אריער”, וואס זענען געגאנגען אין דער בעגלייטונג פון יודישע סטודענט־קעס, שלאגענדיג פרויען, אונטערטונקענדיג אין דער סארזעווקע און זאקסישען גארטען א יודישען דורכ־געהער. דאס אלץ איז פארגעקומען ווי געוועגליך אין אזעלכע פאלען, אונטער דעם אקאמפאנימענט פון אויסגעהאקטע שויבען אין יודישע געשעפטען און צוריקהאלטענדיג „אביעקטיווער”, הגם פול־שטענדיג דייטליכער צושטימונג פון דער ענדעקישער פרעסע.

די ליקווידאציע פון די דאזיגע געשעהענישען און די פערזיכערונגען פון די בירגער א געהעריגען שוץ איז די זאך פון דער ארדנונגס־מאכט. איהר איינגרעניץ מוז זיין א ענטשיידענדע און שנעלע, בכדי צו זיין ווירקזאם. אבער עס פערשטעהט זיך, אז די אקציע פון דער ארדנונגס־מאכט וועט נישט ליקווידירען די איצט צאהלרייכע ערשיינונגען פון דעם „קרימינעלען אנטיסעמיטיזם און וועט אויך נישט צוקומען צו זיינע קוועלען”.

דער אויטאר רעדט דאן ארום די סיבות פון פויל־ישען אנטיסעמיטיזם און קומט צום אויספיהר, אז די יודען־פראגע איז אין פוילען א ערנסטע און שווע־רע פראגע און דעריבער וויל קיינער מסתמא מיט איהר זיך נישט פערנעמען. אלע אונזערע רעגירונ־גען — שרייבט די צייטונג — וואס האבען זיך אזוי לייכט אונטערגענומען דעם איינפלוס פון אלע מינים קלעריקאליזמען, האבען זיך לגבי דער אנדערער גע־זעלשאפט אויך געשמיצט אויף די פינסטערסטע און רעאקציאנערע ארטאדאקסישע קרייזען, וואס ער־לויבען נישט די יודישע מאסען זיך בעפרייען אין דינסט פון נעטא און פון חדר. די דאזיגע קינסטיגע קאניונקטור האבען פאר זיך אויסגענוצט די ענדע־קעס. אין דער איצטיגער צייט פון שארפע געזעל־שאפטליכע געגענזאצען, פון פרינציפיעלען קאמף צווישען דער וועלט פון ארבייט און דער וועלט פון קאפיטאל וואלטען די ענדעקעס, וואס רעפרעזענטי־רען די בעזונדערע קלאסען, געפינען זיך אין א לאגע אהן א אויסוועג, ווען נישט דער אנטיסעמיטיזם”.

די צייטונג שטעלט ווייטער דעם דיאגנאז, אז די ענדעקישע אנטיסעמיטישע אקציע אין פוילען איז די איינציגע קאמפס־מעטאדע פאר איהרע צילען. „אנציגדענדיג דעם אנטיסעמיטיזם, וויל די ענדע־ציע שאפען פאר די שיכטען, וואס זי רעפרעזענטירט א זיכערהייטס - ווענטילאטאר, זי בעמיהט זיך די געגענזאצען און געזעלשאפטליכע בעוועגונגען אריינ־טרייבען אין דעם יודישען בלינדען געסעל”.

אויך דער קאנסערוואטיווער „טשאס” ווייזט אן, אז די אנטי־יודישע עקסצעסען ווערען סיסטעמאטיש ארגאניזירט און צוגעגרייט. די צייטונג שרייבט: „עס אונטערליגט נישט קיין ספק, אז די אנטי־יודישע העצע איז נישט געווען קיין ספאנטאנישע בעוועגונג פון דער יוגענד, נאר זי איז דורך עמיצען מיט א פא־ליטישען ציל ארויסגערופען געווארען. דאס ארויס־רופען די דאזיגע געשעהענישען איז איבעריגענס נישט געווען קיין שווערע זאך, דער באדען איז צו דעם געווען צוגעגרייט דורך דער אונזיניגער אנטיסעמי־טישער אגיטאציע, וואס ווערט אונאויפהערליך גע־שריבען אין דער ענדעקישער פרעסע. און וואלטען זיך די ענדעקעס ענדליך דעצידירט פעסטצושטעלען דעם אנטיסעמיטישען פראגראם ווי אויך אנגעוויזען דעם אופן פון זיין רעאליזאציע, אבער קיינער גע־פינט דאס נישט אין די ענדעקישע צייטונגען. זיי ווילען בעסער שאפען א אנטיסעמיטישע פסיכאז. דער דאזיגע פסיכאז איז דער פאל פון די לעצטע גע־שעהענישען אויף די הויכשולען. און דעריבער טראגען די ענדעקעס, ווען נישט דירעקט איז אונ־דירעקט די פעראנטווארטליכקייט פאר די דאזיגע געשעהענישען. די דירעקטע אנפיהרער זענען די אמאליגע חנוכים פון דער ענדעציע, וואס האבען זיך אפילו געגען איהר צובונטעוועט, וואס האבען אבער אויף א ערנסט איבערגענומען איהר „פראגראם”. די אלע נישט דערצויגענע יונגע לייטלעך, פון וועלכע דאס רוב האט שוין געענדיגט די הויכשולען, אדער איבערגעריסען דעם שטודיום, די דאזיגע פריש־גע־באקענע קאנדידאטען אויף פיהרער דארף מען ווי אמשארפסטען פעראורטיילען. זיי שטעלען אויס זייע־רע יונגע קאלעגען זיי זאלען אראפ פון גלייכען וועג סיי אין הינזיכט פון שטודירען, סיי אין מאראלי־שער הינזיכט.

בעזונדערס דארף אונטערשטראכען ווערען דער לעצטער מאמענט. ווי פארט זיך דאס די רעליגיעז־קייט פון דער היינטיגער יוגענד מיט דעם פייניגען שוצלאזע. ענטוועדער מען אנערקענט די פרינציפען פון קריסטליכער מאראל, מיט'ן פרינציפ פון ליב האבען דעם נאהענטען אין דער שפיץ, אדער מען אנערקענט די טעאריעס וואס שטיצען זיך אויף ראַ־סען־שנאה. מ'מוז זיך דעצידירען. ענטוועדער אדער. די ליבשאפט צום נאהענטען שטעהט אין א סתירה צו דער שנאה פון קאלענען פון א אנדערער ראסע”.

„די ריטערליכע טראדיציעס פון דער פוילישער רעפובליק, אויף וועלכע אונזערע „נאראדאוועצעס” פעררופען זיך אזוי גערן, געהערען אויך, זעהט אויס, צו דער פערגאנגענהייט. עס איז בשום אופן נישט אין הסכם מיט זיי, אז א מעהרהייט זאל שלאגען א מינדערהייט אדער אזא בילדעל: א פוילישער סטו־דענט געהט מיט א יודישער סטודענטקע. עס בעפא־לען איהם זיינע פוילישע חברים, זיי רייסען איהם אראפ דאס היטעל פון קאפ, שלאגען איהם. גלייכ־צייטיג שלאגט א גרופע פוילישע סטודענטקעס זיין בעגלייטערין. צי קען מען זיך פארשטעלען עפעס העסליכערעס, מעהר כאמישעס?!”

די צייטונג וואונדערט זיך פארוואס די עלטערע געזעלשאפט נעמט אויף אזוי גלייכגילטיג די ידיעות וועגען די געשעהענישען אויף די הויכשולען. עס האנדעלט זיך נישט עפעס גלאט וועגען א סענסאציע, נאר וועגען דער מאראלישער געזונדהייט פון דער קינפטיגער פוילישער אינטעליגענץ. און „ווי קליין זעהט אויס לגבי דעם דאזיגען פראבלעם די יודישע פראגע”. און די צייטונג פערענדיגט: „מען דארף ארויסרייסען אונזערע יוגענד פון אונטערן איינפלוס פון אונפעראנטווארטליכע פאקטארען, וואס פיהרען זי אויף קרומע וועגען. מען דארף די דאזיגע פאק־טארען דעמאסקירען, מען דארף פעסטשטעלען די פעראנטווארטליכקייט און ווען מען דארף צוצי־הען צו פעראנטווארטליכקייט”.

אויף די „גאזעטא פאלסקא” האט פערעפענט־ליכט אונטער דעם קאפ ... א שארפען אר־טיקעל וועגען די געשעהענישען אויף די הויכ־שולען. ארומרעדענדיג די אנטי־יודישע ארויסטרע־טונגען אויף די ... ווניווערזיטעטען אין די פריהער־דיגע יאהרען ... מ'האט נאך „אפעריר ט” נאר מיט פויסטען, שרייבט די צייטונג: „אין משך פון דער צייט האט זיך אבער די לאגע געענדערט. מיט דער „אידעאלאגישער” פערטיפונג זענען אויך די מע־טאדען פערפולקאמט ... ווערען. אין דער ארבייט זענען שוין געקומען שטעקענס, שפעטער קאסטע־טען. אלץ עפטער האט מען אויף די „רוהמרייכע” קאמפס־פעלדער פון די ענדעקישע באיובקעס אנגע־הויבען צו געפינען שפורען פון בלוט. די „זיגער” זענען מיט דער געשיקטקייט פון פראפעסיאנאלען פערוואונדען געווארען בעצייטענס, אונטערשטריי־כענדיג אויף דעם אופן, דעם בעזונדערען מין העל־דישקייט, וואס בעשטעהט אין דער פעהיגקייט צו בעפאלען אין דער קופע...

די געשעהענישען פון לעצטען חודש ... ווייזען, אז די פערוואלדערונג, וואס ווערט ... א פאר יאהר פערשפרייט דורך דער ענדעציע, הויבט אן אנצונעמען בעאונרוהיגענדע פארמען. נעבען פויסטען, שטעקענס און קאסטעטען, האבען זיך ... זען אין געברויך אויך מעסער, אייזען־שטא־בעס און זשילעטקעס, וואס זענען צוגעפעסטיגט צו האלצערנע הענטלעך. אויף א הערליכען אופן האט מען אויך פערפולקאמט די קאמפס־טעטיגקייט. דעם געגנער, וואס מ'האט געכאפט אויף א לעקציע לאזט מען אדורך, ווי אין מיטעל־אלטער דורך א שפאליער בעוואפענטע הלינים. נאך אזא שפאציר זעהט דער געליטענער אויס ווי א בלוטיגע מאסע. אין לעמבערג האט מען אין אוניווערזיטעט אראפ־געווארפען א מענש פון צווייטען שטאק. מיט אנ־דערע שטאבע שטאבע האט מען מאסאקרירט א שני־דער. וואס האט אפגעבראכט א פוטער פאר א פראפ־עסאר. עטליכע צעהנדליג פערזאן האט מען „צו־רעכט” געמאכט מיט זשילעטקעס.

די דאזיגע ווילדקייט — שרייבט ווייטער די צייטונג — האט קיין שום געמיינזאמעס מיט'ן פוילישען ... ייסט, דאס האט קיין שום געמיינזאמעס מיט נאַ־ציאנאליזם און אפילו נישט מיט אנטיסעמיטיזם. אויף אזא אופן וועט קיינער נישט מיט געזונדע חושים צוטרעטען צו לעזען ערנסטע פראבלעמען. אין דעם וואס עס טוען ... איינציגע טעג די ענדע־קישע באיובקעס, איז נישט פערהאן קיין פיצעל העלדישקייט, דרייסטקייט, אידעאישקייט”.

און די צייטונג פערענדיגט, אז עס איז נויטיג דאס אויפוועקען דעם קאלעקטיווען פראטעסט, דאס ... ווקלען דעם אלגעמיינעם עקעל צו די באר־בארישע מעטאדען און פעראכטונג פאר זיי”.

ווי עס איז דערפון צו זעהן, האט די „גאזעטא פאלסקא” גארנישט אויסצוזעצען געגען דעם אנטיסעמיטיזם. זי האלט אפילו, אז דאס וואס די ענדעקעס טוען, איז נישט קיין „אמת'ער אנטי־סעמיטיזם”. איהר עקעלט נאר פאר די מעטאדען. אבער זאלען זיך נאר די מעטאדען ענדערן, האט זי גארנישט דאגעגען. זי פערגעסט דערביי נאר אין איין זאך, אז ווילדקייטען, ווען זיי ווערען אפילו בעגאנגען אין ... יידענע הענדשקעס, בלייבען זיי אלץ ווילדקייטען.

אפאזיציאנעלע שטימונגען אין דייטשלאנד

נעמען ארום אלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג

אין א אויסלענדישע אויסגאבע פון דער דיי־טשער עמיגראציע געפינען מיר פאלגענדע אפ־שאצונג פון די אפאזיציאנעלע שטעלונגען אין דייטשלאנד.

„דאס אומגליק פון די דייטשע יודען איז בעזונדערס אזוי אויפרעגענד, וואס א אונשולדיגען טייל פון דער געזעלשאפט בעליידיגט מען, מען שי־קאנירט זי און דערפיהרט צום ווירטשאפטליכען רוי־אין. אבער דאס יודישע אומגליק, מען דארף ווע־גען דעם נישט פערגעסען, איז נאר א בולטער אויס־דרוק פון דעם גרויסען אומגליק אין וועלכען עס געפינט זיך דאס גאנצע דייטשע פאלק. די דייטשע געזעלשאפט שטעהט ערב א הונגער ווינטער;

דער קריזיס פון איבערפלוס האט זיך פער־וואנדעלט אין א קריזיס פון מאנגעל. ווען הוגענבערג איז געווען ווירטשאפטס מיניסטער האט ער גע־פינען א רעצעפט אויף דעם איבערפלוס פון פו־טער: די נישט פערקויפטע פוטער האט מען אי־בעראבייטן אויף מארגארין. דער קריזיס פון דער דייטשער לאנדווירטשאפט איז דאן בעשטאנען אין דעם, וואס גרויסע זאפאסען לעבענסמיטעל פראדוק־טען האבען נישט געפינען קיין אפנעהמער: ווייל די ארבייטסלאזע און שלעכט געצאהלטע ארבייטער. זיי דעמאלט הונגערט דאס פאלק אלין מעהר, די לעבענסמיטעל זאפאסען זענען פערשוואונדען גע־ווארען. לאנגע רייהען שטעהען פאר די פלייש און פוטער געוועלבער. ווען נישט די אפשרעקענ־דיגע ערינערונגען פון די מלחמה־יאהרען וואלט מען וו דער איינגעפיהרט קארטען אויף לעבענס־מיטעל־פראדוקטען.

מאנגעל פון לעבענסמיטעל־פראדוקטען אין סעפטעמבער און אקטאבער מאקסימאל פרייזען, וואס ווערען איבעראל געהאלטען פאר ... דערווימאל — איז זעהר א שלעכטער אנזאג פאר דעם קומענ־דיגען ווינטער. אין פעברואר און מערץ איז דער הונגער ... ווהנליך שטארקער ווי אין הערבסט. צי ווענדט זיך די נויט פערוואנדלען אין א פאליטישער אקט ... וועט?

זומער האט מען שוין אנגעהויבען צו מור־מלען. אין הערבסט האט מען זיך בעקלאגט און איצט ווארפט מען שוין אפען און אויפ'ן קול מיט קללות. די בערלינער פרויען רעדען זעהר דייטליך און מען קען זיי וועגען דעם אין דער וועלט. אבער אויך האמבורג און קעלן זענען אי־בערגעגאנגען אויף א אנדערען טאן, אפילו די העלדען זיכערע ס. א. קען זיך שוין איצט נישט געבען קיין עצה צו האלטען אין צוים די לאנגע רייהען פון פרויען.

די אויפרעגונג אויף דער שלעכטער ווירטשאפט מאנגעל אין לעבענסמיטעל פראדוקטען, שטייגענדע פרייזען רופען ארויס אלס א גרעסערע אויפרעגונג ביים פאלק. דער רעזשים איז ערפינדעריש, די אויפ־רעגונג טוט ער אפלייטען אויף אונשולדיגע און דארט ווו עס ענטשטעהט אנ ערנסטער ווידער־שטאנד, ווענדט ער אן טעראר. אין די לעצטע וואכען האט מען אריינגעפאקט אין די תפיסות מעהר מענשען ווי ביז־איצט און דאס איז נישט גע־לונגען אפצושוואכען די אונלעגאלע ארבייט פון די רעוואלוציאנערען. די העלדישקייט פון די אנטי־פאשיסטען — מען דארף דאס פעסטשטעלען אהן פאטאס — איז גרעסער ווי ביזאיצט, איז אהן א גרעניץ. די ארבייטער, וואס ארגאניזירען זיך אין געהיים ווייסען נישט, וואס איז אזוינס מורא. כסדר ווערען נייע אריינגעווארפען אין די תפיסות אבער זייער ארט פערנעהמען תיכף אנדערע.

אבער דאך איז ביזאיצט נישט געלונגען צו גרופירען די אונצופרידענע, דערשלאגענע און פערצווייפעלטע מאסען אין א איינהייטליכען ווי דערשטאנדס בלאק. עס איז אויך נישט גע־לונגען צו פעראנדלען די דאזיגע ערשטע סמנים פון בונט און אונצופרידענהייט, וואס האבען זיך בעוויזען שוין אנהויב זומער אין די פאבריקען אין א מעכטיגער מאסען אקציע. די וואהלען פון פער־טרויענס מענער אין אפריל האבען קלאר בעוויזען די נישטיגע איינפלוסען פון די נאציאנאל־סאַ־ציאליסטען אין די פאבריקען. די שטייגערונג פון די פרייזען וואס איז שפעטער פארגעקומען האט גע־דארפט ביי די דאזיגע שטימונגען צו דערפיהרען צו גרויסע לוין־אקציעס. ווייל דער רעאלער לוין פאלט כסדר — דער בעשיידענער ביודזשעט פון דער ארבייטער פאמיליע איז ארויסגעשטויסען גע־ווארען פון גלייכגעוויכט. דער פאקט, וואס די ענערגיע פון די ארבייטער מאסען לאדענט זיך אויס איצט אין דראבנע קאמפען וועגען גלייכע הנחות ערקלערט זיך מיט פסיכאלאגישע מאטיוו ען.

דער פראלעטארישער אפאזיציע איז נאך נישט געלונגען אזוי ווייט צו געווינען און איבערצו־צייגען וועגען דער נויטווענדיגקייט פון דעם אנטי־פאשיסטישען קאמף דעם מיטעלשטאנד, אז אויך א לוין־קאמף זאל קענען רעכענען אויף זייער סימפאטיע און פערשטענדניש. אהן שום ספק ווירקט דער פאקט, וואס סיי אויף דער עמיגראציע ווי אויך אין אונלעגאלע בעדינגונגען אין לאנד איז נישט געלונגען צו פעראייניגען די קאמוני־סטען און סאציאליסטען ווירקט ענטמוטיגענד און רופט נישט ארויס ביי די מיטעל־שיכט קיין ווילען אנצובינדען קיין קאנטאקט מיט די ארבייטער קא־דרען.

נישט יעדע קאאליציע פון אפאזיציאנעלע עלע־מענטען שטעלט מיט זיך פאר א סכנה פאר דעם נא־ציאנאל - סאציאליסטישען רעזשים. די גרויסע קאא־ליציע וואס איז געשאפען געווארען אין די צייטען פון דער ווייםארער רעפובליק האט נישט געהאט קיין אינהאלט. זי האט זיך בעגרעניצט צו דעם פאר־מעלען שוץ פון דער דעמאקראטיע און דאס איז געווען צו ווייניג. די מאסען האבען זיך פון איהר אפגעקעהרט.

....די אונלעגאלע זענען נישט קיין סעקטאנטען, זיי שטרעבען צו אנ'אויפריכטיגער פערשטענדיגונג מיט די אלטע שונאים, עס רייסט זיי מיט די לאזונג פון איינהייטליכען פראנט, זיי פאדערען פון זייערע פארשטעהער אויף דער עמיגראציע, אז די פעראיר־ניגונג זאל פארקומען סיסטעמאטיש און פלאנמעסיג, און אויב געוויסע פארטיי אנפיהרונגען ווועלען אפ־ווארפען די דאזיגע פאדערונג דארף מען שטרעבען צו א פערשטענדיגונג מיט אנדערע דעמאקראטיש - ארגאניזירטע גרופען פון דער זעלבער בעפארבונג.

די שאנסען פון אנ'ערנסטען אנטי־פאשיסטישען בלאק זענען זעהר גרויס, אבער די פאליטישע איני־ציאטיווע מוז זיך געפינען אין די הענד פון א קא־לעקטיווער אנפירערשאפט — וואס איז ענג פער־בינדען מיט די מאסען, אנ'אנפירערשאפט, וואס וועט בעוויזען צו פירען די אפאזיציע צו אנ'אמת'ען קאמף מיטן רעזשים, וואס וואלט נישט געווען נאר א לויזע גרופע אונצופרידענע, נאר די רעפרעזענטאנץ פון א נייעם און שעפערישען ווילען”.

דייטשע ווילען אויסנוצען די בערלינער אלימפיאדע

צו פערבעסערן די קלאגעדיגע דייטשע ווירטשאפט

בערלין (יט"א) די טעג איז פארגעקומען א גרעסערע בעראטונג פון ארגאניזאציאנס־קא־מיטעט פון די אלימפישע שפילען אין בערלין און א רייהע פיהרענדע דייטשע ווירטשאפטס־לייט. אויף דער בעראטונג — צו וועלכער קיין יודישע גע־שעפטס־פיהרער זענען, פערשטעהט זיך, נישט איינ־געלאדען געווארען — איז בעהאנדעלט געווארען די פראגע, ווי אזוי אויסצונוצען די בערלינער אלימ־פיאדע פון 1936 צו הויבען דעם שטאנד פון דער דייטשער ווירטשאפט, בעזונדערס דעם געזונקענעם עקספארט פון דייטשלאנד. אלע רעדנער האבען אונטערגעשטראכען, אז די דייטשע ווירטשאפט לעגט גרויסע האפנונגען אויף די גרויסע נוצען, וואס זי וועט קענען ציהען פון דער אלימפיאדע, צו וועלכער מען ריכט זיך זעהר פיל אויסלענדישע געסט. אויף דער בעראטונג איז מיטגעטיילט גע־ווארען, אז אין דער צייט פון דער בערלינער אלימפיאדע וועט זיין טעטיג א גרויסע ווירטשאפט־ליכע אויסשטעלונג א. נ. „דאס נייע דייטשלאנד.” צו אזעלכע אויסשטעלונגען ווערען געוועהנליך אין דייטשלאנד קיין יודישע פירמעס נישט צוגעלאזען, בעזונדערס, ווייל מיט אויסשטעלונגען פון דעם מין, ווערט פערקניפט די פאמפאטישע פראזעאלאגיע וועגען „נייעם דייטשען גייסט” א. דגל.

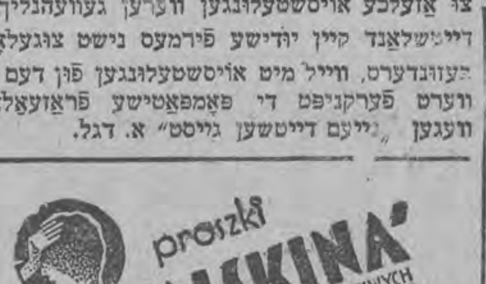

עקאנאמישע לאגע פון די יודען אין ארגענטינע

איינדרוקען פון א רייזע

פון **ש. ניגער**

עס איז, פֿאַרשטעהט זיך, נישטאָ קיין ספעציעלע יודישע עקאָנאָמיק אין אַרגענטינע, אַזוי ווי זי איז אין ערגעץ נישט, אויב מען זאָל עס פֿאַרשטעהן אין דעם זין פֿון עקאָנאָמישער אָפּגעזונדערטקייט, אָדער זעלבסטשטענדיגקייט. עס זענען אָבער דאָ אייגענאַרטיגע כאַראַקטער־שטריכען אין די אַרגענטינער יודישע פּרנסות, — און אין דעם זינען קאָן מען געוויס רעדען וועגען אַ געוויסען סאָרט עקאָנאָמיק אין אַרגענטינע.

אַמאָל איז אין צענטער פֿון די יודישע בעשעפֿטיגונגען אין אַרגענטינע געשטאַנען די קאָלאָניזאַציע. דאָס איז געווען, ווען דער נייער ישוב האָט זיך ערשט אָנגעהויבען בויען, מיט אַ דריי־פֿיר צעהנדליג יאָהר צוריק. איצט זענען די כאַראַקטעריסטישע פֿיגורען פֿון דעם אַרגענטינער יודישען עקאָנאָמישען לעבען:

דער קליינהענדלער (אַלץ איינס, צי ער גיט זיין סחורה אויף אויסצאָהלען, צי ער איז אַ געוועהנליכער קרעמער).

דער אַרבייטער, בעל־מלאכה, אָדער אָנגעשטעלטער.

דער אימפּאָרטירער.

דער פּראָפֿעסיאָנאַל און, לעצטענס, אויך דער אינדוסטריעלער.

ווי דער לעזער זעהט, זענען עס בעשעפֿטיגונגען, וועלכע זענען דאָ ביי יעדען פֿאָלק אין יעדען, מעהר אָדער ווייניגער, ציוויליזירטען לאַנד. און ווען עס זאָל זיך רעדען וועגען די עצם עקאָנאָמישע טעטיגקייטען, וועלכע זענען דאָ נאָר־וואָס דערמאָנט געוואָרען, נישט אַכטענדיג אויף דעם אָרט, וואָס יעדע פֿון זיי פֿאַרנעמט אינ׳ם לעבען פֿון פֿאָלק, וואָלט מען נישט געקאָנט זעהן קיין אונטערשיד צווישען יודען און נישט־יודען אין אַרגענטינע. ביי יודען, ווי ביי נישט־יודען, טרעפֿט מען רייכע ערד־אייגענטימער, פּויערים און גע־דונגענע אַרבייטער; ביי יודען, ווי ביי נישט־יודען, זענען דאָ פֿאַבריקאַנטען און לוין־אַרבייטער, זענען דאָ בעלי־מלאכות און קרעמער, זענען דאָ לעהרער, אַפּטייקערס, דאָקטוירים און אַז. וו. אָבער דאָ רעדט זיך נישט וועגען דער עצם עקזיסטענץ פֿון די אָדער יענע פֿאָרמען פֿון פּראָדוקציע אָדער האַנדעל אָדער פּראָפֿעסיאָנעלער בעדינונג. אונז אינטערעסירט די פּרעפֿערענץ, וואָס מערקט זיך ביי יודען צו דעם אָדער יענעם קוואַל פֿון חיונה. מיר ווילען אויסזוכען די בעזונדערע ראָלע, וואָס אַזאַ אָדער אַנ׳אַנדער עקאָנאָמישע טעטיגקייט שפּילט אינ׳ם קאַמף פֿון די יודישע מאַסען פֿאַר זייער עקזיסטענץ.

און ווען מיר פּרובען עס טון, שטויסען מיר זיך אָן, פֿריהער ווי אַלץ, נישט אויף דער יודישער ערד־אַרבייט, נאָר אויפֿ׳ן קליינעם און מיטעלען האַנדעל.

די יודישע קאָלאָניזאַציע האָט פֿאַרנומען אַן אָרט אויבענאָן, כל־זמן דער שטאָטישער יודישער ישוב איז געווען נאָך קליין, אָבער איצט, אַז ער איז זיך אַזוי פֿאַנאַנדערגעוואַקסען, — איצט, אַז דער רוב מנין און רוב בנין פֿון דער אַרגענטינער יודישער בעפֿעלקערונג איז נישט קיין דאָרפֿישער, נאָר אַ שטאָטישער, מוז מען זיך ווענדען צו דער פֿאַרמיטלערישער עקאָנאָמישער טעטיגקייט, אויב מען וויל אָנווייזען אויף דעם הויפּט מקור פֿון יודישען מאַטעריעלען וואוילשטאַנד.

די פֿאַרמיטלעריי און ספּעציעל דאָס „קלאַפּען“ דאָס פּעדלען איז איצט שוין נישט די איינציגע פֿונקציע, וועלכע יודען פֿילען אויס אינ׳ם אַרגענטינער עקאָנאָמישען לעבען. עס זענען דאָ שוין אַ היפּש ביסעל יודישע פֿאַבריקאַנטען און יודישע אַרבייטער.

פֿריהער האָבען יודען אָנגעהויבען איינצופֿיהרען אינדוסטריעס אין לאַנד — און אָפֿט נייע אינדוסטריעס. אַזוי, צום ביישפּיל, האָבען לאָדזער און וואַרשאָווער יודען, וועלכע האָבען אָנגעהויבען איינצוּוואַנדערן אַהער נאָכ׳ן קריג, געבראַכט אַהער די פּראָדוקציע פֿון טריקאָטאַזש. אייגער פֿון די ערשטע און גרעסטע טעקסטיל־פֿאַבריקאַנטען איז אַ ייד (אַ ספרדי). אַ היבש ביסעל יודען זענען דאָ צווישען די קלענערע זייד־פֿאַבריקאַנטען. און וואָס איז שייך צו דער קליידער־אינדוסטריע, האָבען דאָך שוין יודען אויף איהר אַ חזקה. די פֿאַבריקאַציע און דער האַנדעל פֿון פֿאַרטיגע קליידער האָט דאָ איינפֿאַך נישט עקזיסטירט. יודען האָבען ערשט געדאַרפֿט אויסלערנען די אָרטיגע בעפֿעלקערונג צו קויפֿען פֿאַרטיגע, ביליגע קליידער, אַזוי־ווי זיי האָבען זיי געדאַרפֿט ערשט צוגעוואוינען צו ביליגע מעבעל און עהנליכע זאַכען... אַלזאָ, אַרגענטינער יודען זענען נישט אַלע הענדלער — געוויס, עס איז דאָ אַ היבשער פּראָצענט פֿאַבריקאַנטען און אַרבייטער.

דאָך וואַרפֿט זיך דער הענדלער, דער קליינער און דער מיטעלער הענדלער, מעהר אין די אויגען, ווי דער אַרבייטער און דער פֿאַבריקאַנט.

דעם גרעסטען אָרט פֿאַרנעמען נאָך אַלץ אָבער נישט די אַרויפֿגעאַרבייטע קרעמער און אימפּאָרטירער, נאָר די קלענערע און גרעסערע פּעדלער, זייער צאָל איז נאָך אַלץ זעהר גרויס, כאָטש נישט אַזוי ווי פֿריהער, ווען די קלענערע יודישע ישובים זענען בעשטאַנען כמעט דורכאויס פֿון אָט די וואַנדערענדיגע הענדלער. פֿון זיי האָבען זיך די דאָזיגע יודישע ישובים, אייגענטליך, אָנגעהויבען. ווען דער לעצטער קריזיס האָט אויסגעבראָכען, זענען אַ סך פֿון זיי געצוואונגען געווען צו נעמען זיך פֿאַר אַנדערע בעשעפֿטיגונגען. אָבער איצט נאָך האָט מען מיר אין אַזאַ שטאָט, אַ שטייגער ווי מענדאָסאַ, געזאָגט, אַז פֿופֿציג פּראָצענט פֿון די פֿינף הונדערט יודישע פֿאַמיליעס, וועלכע געפֿינען זיך דאָרטען, לעבען פֿון פּעדלעריי.

אָבער אָט די אייגענאַרטיגקייט פֿון דער אַרגענטינער „יודישער עקאָנאָמיק“ איז, ווי עס ווייזט אויס, מעהר אַ ירושה פֿון דער פֿאַרגאַנגענהייט, ווי אַ צוקונפֿט־טענדענץ, אַרבייט, פֿאַבריקאַציע און אַלערליי פּראָפֿעסיעס הויבען ביסלעכווייז אָן צו קאָנקורירען מיט דער בעשעפֿטיגונג פֿון די „קלאַפּערס“ און ווי זיי הייסען דאָרט.

אַ מעהר פֿעסטער כאַראַקטערשטריך איז, דוכט זיך מיר, דאָס וואָס סיי דאָס קליינבירגערטום, סיי דער מיטעלקלאַס שטרעבען צו האָבען ספּעציעל־יודישע עקאָנאָמישע אָרגאַניזאַציעס.

די אַרגענטינער יודישע אַרבייטער, וועלכע זענען אָרגאַניזירט, געהערען צו די אַלגעמיינע פּראָפֿעסיאָנעלע פֿעראיינען — און דאָס איז נישט נאָר אין דעם סטאָליער־פֿאַך, וואו יודען זענען אַ מינ־דערהייט, נאָר אַפֿילו אין דער קליידער־אינדוסטריע וואו די צאָהל יודישע אַרבייטער איז אַזוי גרויס. מיט דעם ענין אָרגאַניזאַציע ביי די היגע אַרבייטער (און ממילא אויך ביי די יודישע אַרבייטער) האַלט דאָ בכלל זעהר שוואַך. נישט נאָר אַרבייט מען לאַנג — און ביי די ערגסטע בעדינגונגען — נאָר מען גיט אַרויס אַרבייט אַהיים, וואו די גאַנצע פֿאַמיליע, מאַן און ווייב און קינד שוויצען איבער׳ן פּעקעל סחורה, וואָס מ׳גיט זיי אַרויס פֿון דער פֿאַבריק. דאַן זענען דאָ אָהן אַ שיעור קליינע האַרעפּאַשניקעס, וועלכע ווערען אַליין עקספּלואַטירט און וועלכע מוזען דערפֿאַר נאָך מעהר עקספּלואַטירען זייערע אַרבייטער. ביי אַזעלכע בעדינגונגען איז די אַרבייטער שווער זיך צו אָר־גאַניזירען. אָבער אויך די פּראָפֿעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע זענען דאָ ביי די יודישע אַרביי־טער, זענען, ווי געזאָגט, נישט קיין יודישע אָרגאַ־ניזאַציעס. בעת גראָד די קליינבירגער און דער מיטעלשטאַנד, די פּעדלער און די קרעמער, האָבען ספּעציעלע יודישע אָרגאַניזאַציעס. דאַכט זיך, זיי האַנדלען נישט דוקא ווי־שון זיך. זיי פֿירען געשעפֿטען מיט נישט־יודען, קויפֿען אָפֿט ביי נישט־יודען און פֿאַרקויפֿען זייערע סחורות — און פֿונדעסטוועגען האָבען זיי זייערע אייגענע קאָאָפּעראַטיווען, זייערע אייגענע קרעדיט־אינסטיטוציעס זייערע אייגענער סוחרים־ און פֿאַבריקאַנטען־פֿעראיינען, זייערע איי־גענע האַנדעלס־און אינדוסטריע־קאַמערס.

דאָ וויל איך נאָר אָנווייזען אויף דעם פֿאַקט, וואָס אויפֿ׳ן געביט פֿון דער אַגראַר־קאָאָפּעראַציע האָבען יודען אין אַרגענטינע געשפּילט אַ פּיאָנער־ראָלע, און די יודישע קאָלאָניסטישע קאָאָפּעראַטי־ווען זענען נישט איינמאָל אַרויסגעשטעלט געוואָרען ווי אַ מוסטער פֿאַר אַנדערע. אין בוענאָס־איירעס איז דאָ אַ וועלכע פֿאַר צענדליג יודישע קרעדיט־אַנשטאַלטען, ווי שוין זיי אַזעלכע בעדייטענדיגע, ווי די יודישע פֿאָלקס־באַנק, די יודישע האַנדעלס־באַנק א. ד. גל.

הכּנים, אַז דעם קליינעם און דעם מיטעלען יודישען געשעפֿטס־מענשען איז נישט אַזוי לייכט צו קריגען קרעדיט אין די אַלגעמיינע בענק. שאַפֿען יודען אייגענע קרעדיט־אינסטיטוציעס. אַחוץ דעם, נויטיגען זיי זיך בכלל אין פֿערשידענע פֿאָרמען פֿון געגענזייטיגער עקאָנאָמישער הילף, נישט גע־קוקט אויף דעם, וואָס זיי קאָנקורירען צווישען זיך. אַזוי, צום ביישפּיל, נויטיגען זיי זיך אָפֿט אין יו־רידישער הילף — און אָט די הילף איז איינע פֿון די הויפּט־פֿונקציעס פֿון דער יודישער האַנדעלס־און אינדוסטריע־קאַמער. זיי זענען קאָנצענטרירט אין אייגענע און דיזעלביגע האַנדעלס־און פֿאַבריקאַ־ציע־געביטען — פֿיהרט דאָס אויך צו אַ ספּעציעלע דערנעהנטערונג צווישען זיי, און עס ווערט בע־שאַפֿען אַ ספּעציעלער יודישער פֿעראיין פֿון מע־בעל־פֿאַבריקאַנטען אָדער אַ פֿעראייניגונג פֿון אַלע יודישע קאָמערציאַנטען פֿון דער לעדער־בראַנזשע, וואָס איהר ציל איז, אַ שטייגער: 1) בעהנטערע בעקאַנטשאַפֿט צווישען די וואָס פֿאַרנעהמען זיך מיט׳ן לעדער־האַנדעל; 2) שאַפֿען פֿערבינדונגען בנוגע דעם אימפּאָרט און מיט די אינלענדישע פֿאַב־ריקאַנטען פֿון דער לעדער־בראַנזשע; 3) פֿירן אַ געמיינזאַמער פֿאַרשטענדיגונג; אויסמיידען די אומנוצליכע און רואינירענדע קאָנקורענץ; 4) גע־נויע אינפֿאָרמאַציע, און 5) אַרביטראַזש צו שליכ־טען סכסוכים אין פֿאַלען, ווען אַזעלכע ווערען פֿאָרקומען...

אַלגעמיין, נישט קיין ספּעציעל־יודישע עקאָ־נאָמישע צילען — און בעזונדערע יודישע אָרגאַני־זאַציעס. צי איז עס דערפֿאַר וואָס יודען זענען עקאָנאָמיש שוין גענוג פֿעסט, גענוג זעלבשטענדיג־ווענט, צו האָבען בעזונדערע פֿעראייניגונגען, צי איז עס, פֿאַרקעהרט, דערפֿאַר וואָס זיי זענען נאָך עקאָנאָמיש שוואַך — אָבער עס איז אַ פֿאַקט, אַז עס איז דאָ אין אַרגענטינע, אין די קאָלאָניעס און אין די שטעט, אַ גאַנצע נעץ עקאָנאָמישע יודישע אָרגאַניזאַציעס, און זיי זענען מעגליך און נויטיג געוואָרען נאָר אַ דאַנק דער אייגענאַרטיגקייט פֿון דעם יודישען עקאָנאָמישען לעבען אין אַרגענטינע.

לעצטער יודיש-דייטשער דיכטער אין מיטעלאלטער

אין דער נושאי הצלב־עפּאָכע ווערט דער האַס צו דעם יודישען פֿאָלק אין דייטשלאַנד אַלע מאָל גרעסער. מען ווערט נישט מיד יעדעס מאָל נייע גזירות אַרויסצוגעבען. פּראָצעסען וועגען שקר בלבולים און ממזר בלבולים קומען פֿאָר איבעראַל און ענדיגען זיך מיט פּאָגראָמען און פֿאַרטרייבונגען.

דעם דייטשען קייזער און זיינע פֿירשטען איז אָבער געווען אַ שאָד די הכנסות פֿון די יודען, דער פֿאַר טרעטען זיי אָפֿט אויף און לאָזען נישט צו די יודען גענצליך צו פֿערניכטען. דער קייזער בע־טראַכט דאָס יודישע פֿאָלק אַלס זיין פּריוואַט אייגענטום ווייל ער איז דער יורש פֿון דעם רוימישען קייזער טיטוס, וועלכער האָט נאָכ׳ן חורבן בית שני געמאַכט אַלע יודען צו זיינע לייבאייגענע. איצט געהערען זיי צו דעם דייטשען קייזער און אַלס זיינע סערווי־קאַמערע מוזען זיי בעשטרעבט זיין אָנצופֿולען זיין אוצר.

די יודען ווערען שאַרף אָפּגעזונדערט פֿון דער קריסטליכער געזעלשאַפֿט. זייער אַנטייל אין דעם אַלגעמיינעם קולטור לעבען ווערט איבערגעריסען.

די גרויסע יודיש דייטשע אַסימילאַציע ענדיגט זיך. דער לעצטער יודישער דיכטער און מינעזינגער, געזעגענט זיך מיט דער סביבה, פֿאַרלאָזט די דייטשע געזעלשאַפֿט און ציהט זיך צוריק פֿאַרשעהמט צו די זייניגע אין דעם ענגען געטאָ צו זיינע פֿאַרשטויסענע ברידער.

* * *

דער יודישער מינעזינגער איז זיסקינד פֿון טרימבערג. עס האָבען אַפֿילו זיך פֿון זיינע לידער ווייניג דערהאַלטען, דאָך ווערט ער געצעהלט צו די בעדייטענדסטע דיכטער פֿון מיטעלאַלטער, ווי צ. ב. וואָלפֿראַם פֿון עשענבאַך, וואָלטער פֿאָן דער פֿאָגעלווייד, פֿרידריך פֿאָן הויזען און אַנדערע דיכ־טער. זיסקינד בעהערשט דאָס דייטשע לשון מיט אַזאַ מייסטערשאַפֿט און ווירטואָזיטעט ווי זעלטען אַ פּאָעט אין דעם מיטעלאַלטער.

פֿון זיין לעבען און ווירקען זענען פֿערבליבען ווייניג ידיעות. ער איז געבוירען אַרום דעם יאָהר 1220 אין דעם אָרט טרימבערג אין וווּרצבורגישען — אין דעם מינעזינגער קאָדעקס פֿון דער מאַ־נעסעשען לידערהאַנדשריפֿט איז געצייכענט זיין בילד. דאָרט זעהען מיר איהם אין לאַנגע מלבושים געקליידעט, אויף דעם קאָפּ אַ שפּיציגען הויכען יודענהוט ער שטעהט פֿאַר אַ כומר, וועלכער זיצט אויף אַ טראָהן און האַלט אין דער האַנד אַ פּאַסטאָראַל נע־בען איהם אַ פֿאָהן מיט אַ צלם. דער דיכטער ווייסט אויס דעקלאַמירט דעם גייסטליכען זיינס אַ ליד.

קוים 12 לידער האָבען זיך ערהאַלטען עד היום. פֿון זיי דערקענען מיר די נשמה פֿון דעם יודישען מינעזינגער. אויך דעם מקור פֿון וועלכען ער האָט געשעפּט זיינע מאָטיווען. די בזיונות און די רדיפֿות וועלכע זיינע ברידער האָבען געליטען אין יענער צייט. האָבען איהם ערגריפֿען שרעקליך, און ער דריקט אויס זיין עגמת־נפש אין פֿערשידענע פּאָעטישע פּיעסען.

זיסקינד איז אָבער נישט ג. וו. ן אַ מינעזינגער אין דער געוועהנליכער בעדייטונג פֿון דעם וואָרט. אגב מינע הייסט פֿרויען־ליבע. דער מיטעלפּונקט פֿון אַלע שירים פֿון די קריסטליך־גערמאַנישע זינ־גער פֿון דער דאַמאָלסדיגער צייט איז געווען דער פֿרויען־דינסט, די מאַדאָנאַ, די אַדעליגע פֿרוי, דאָס איז די קווינטעסענץ פֿון זייער וועלט און לעבענס־אַנשויאונג. ליכטיג און פֿרעהליך איז גע־ווען דער ליבע־קולט אין מיטעלאַלטער. פֿון ליבע־לוסט און לייד זינגט דער דייטשער טרובאַדור — איהם שיינט די זון, איהם העלפֿט אונטער די נאַכטיגאַל. ביי איהם איז די שעהנע פֿרוי וועגוס דער העכסטער אידעאַל. וואָס קאָן אָבער אָנגעהן אַזאַ מין ראָמאַנטיק דעם יודישען פּאָעט?

זיין פּרינצעסען־שבת איז דאָס ליבסטע אויף דער וועלט, זיין מינעגליד: לכה דודי לקרת כלה! דאָס האַרציגסטע געריכט. דאָך האָט ער זיין יו־דישען אידעאַל, די יודישע פֿרוי, נישט וועגוס נאָר שולמית:

די פֿרוי די ריינע
די ציכטיגע די שיינע.
„כלך יפה רעיתי ומום אין בך“.

* * *

די יודיש־דייטשע אַסימילאַציע ווערט איבער־געהאַקט. אינ׳ם געטאָ הויבט זיך אָן אַ בייער שטיי־גער פֿון יודישער קולטור. ערשט צום סוף פֿונ׳ם 18־טען יאָהר הונדערט פֿערלאָזט פֿאַמעליך דער יוד דאָס פֿינסטערע געטאָ און הויבט זיך אָן צו דערנעהנטערען צו זיין אומגעבונג. דער וויטע־רער גורל פֿון דעם מינעזינגער זיסקינד איז אונז נישט בעקאַנט. עס האָבען זיך נאָר ערהאַלטען אגדות אין פֿערשידענע שפּעטערע היפּאָטעזען איבער זיין לעבען. די פֿערוואָגעלטע יודען האָבען שוין קיין אינטערעס נישט געהאַט צו פֿערשפּרייטען זיינע לידער — די קריסטליכע דייטשען אוודאי נישט, דערפֿאַר זענען זיי ביז אויף עטליכע שירים פֿער־לוירען געגאַנגען, אויך די שריפֿטען פֿון אַנדערע פֿריהערע יודישע זענגער האָט קיינער נישט מעהר געשעצט און געזאַמעלט, דעריבער זענען זיי פֿערגע־סען געוואָרען.

* * *

דער גורל פֿון די דיכטער און יודיש־דייטשע שריפֿטשטעלער פֿונ׳ם מיטעלאַלטער דערוועקט איצט אין אונזערע טעג אינטערעס, ווייל די געשיכטע ווידערהאָלט זיך. די אייגענע באָבע, נאָר אַנדערש געשליירט.

איין בעדייטענדער שריפֿטשטעלער פֿון דייטש־לאַנד, איצט אין ארץ־ישראל. יוסף קאַסטיין, האָט פֿערעפֿענטליכט אַ בוך איבער דעם מיטעלאַלטערי־שען דיכטער: „זיסקינד פֿאָן טרימבערג, אָדער די טראַגעדיע פֿון דער היימאַטלאָזיגקייט געדרוקט אין ירושלים 1934“.

יוסף קאַסטיין האָט שוין אַרויסגעגעבען מעה־רערע ווערק פֿון דער יודישער געשיכטע: שבתאי צבי, אוריאל אקאָסטאַ און אַ אויסגעצייכענטע אַר־בייט: „איינע געשיכטע דער יודען: בערלין 1934“.

זיין בוך איבער זיסקינד פֿון טרימבערג איז

(ווייטער זעה 7־טע זייט)

ראספוטין און זיין יודישע געליבטע

(שטוינענדע לעבענס - געשיכטע דערציילט פון איהר אליין)

איבערגעגעבען פון **ה. אַקערמאַן**

אַ סך מאָל פֿלעגט ער צו איהר קומען אַ שיכור׳־ער ווי לוט, און ער פֿלעגט אַנבראַכען אַ פֿול בעט און באַלד נאָר ווי ער פֿלעגט זיך אויסניכטערן, פֿלעגט ער אוועקגעהען אָהן אַ „זיי געזונט“.....

איינמאָל, דערציילט נעמי, איז ראַספּוטין גע־קומען צו איהר צו געהן און האָט איהר געזאָגט, אַז זי מוז זיך אַרויסציהען פֿון הויז און אַריינציהען זיך דערווייל אין אַ „מעבלירטע קאָמנאַטאַ“ (אַ מעבלירטע צימער), ווייל ער ערוואַרטעט זיין ווייב מיט די קינדער פֿון פּאָקראָוסקאָיאַ.

דער צאַריצע האָט זיך פֿערגלוסט צו בעקענען זיך מיט ראַספּוטינס ווייב און קינדער, האָט זי גע־הייסען ראַספּוטינען, אַז ער זאָל זיי אַריבערברענגען קיין פּעטערבורג.

נעמי׳ן האָט ער דערווייל איינגערעדט, אַז זיי וועלן נאָר שטעהן דאָרט אַ וואָך צוויי, דערנאָך, נאָך זייער אוועקפֿאָהרען, וועט זי זיך צוריק איבערציהען אין יענעם הויז.

דאָס ווייב זיינע מיט די קינדער זענען געקומען און נאָך צוויי וואָכען אָפּזיין אין פּעטערבורג, זענען זיי טאַקע אַוועקגעפֿאָהרען, אָבער נעמי האָט זיך אַהינצו נישט צוריקגעצויגען, ווייל ראַספּוטין האָט אין יענעם הויז אַריינגענומען אַנ׳אַנדערע געליבטע זיינע.....

און, ווי נעמי האָט שפּעטער אויסגעפֿונען, האָט ער אין יענעם הויז נישט אָנגעהאַלטען איין געליבטע, נאָר דאָרט האָט ער געמאַכט אַ ליבעס־נעסט פֿאַר אַלע זיינע געליבטע.....

און געליבטע האָט ראַספּוטינען אין יענער צייט נישט געפֿעהלט. ער האָט זיי געהאַט איבערגענוג, יונגע מיידלעך, פֿערהייראַטע פֿרויען, שטאַטנע דאַ־מען פֿון אַלע קלאַסען....

איינגאַנצען איבערגעריסען מיט נעמין, האָט ראַס־פּוטין פֿערשטאַנען, אַז עס לוינט איהם נישט. נעמי האָט צו פֿיל געוואוסט זיינע געשעפֿטען. און אַ חוץ דעם איז ביי נעמין געווען זיינע אַ פּאָר בריוו, גע־שריבען צו איהר אין דער ערשטער צייט פֿון „צאַר־סקאָיע סעלאָ“ קיין באַרדיטשעוו, וואו ער האָט אָפּ־געלאַכט פֿון דער קייסערינע און וואו ער האָט זי, נעמין, געשטעלט העכער פֿון איהר אין שעהנקייט און אין וויסען....

פֿון ראַספּוטינס האַנדלונגען געגען איהר האָט זי לעצטענס זעהר געליטען, זי האָט זיך אַליין בע־טראַכט ווי אַנ׳אָפּגעריבענע שמאַטע, וואָס מ׳וואַרפֿט אַרויס, ווען מען דאַרף זי שוין מעהר נישט... אָ־בער העלפֿען האָט זי שוין זיך גאָרנישט געקענט.

זי האָט ראַספּוטינ׳ען אַזוי ליב געהאַט, אַז אַפֿילו בעליידיגונגען האָט זי אָנגענומען פֿון איהם פֿאַר ליב. און ווי אַזוי געמיין ער זאָל זי נישט געווען בע־האַנדלען, איז זי אַלץ געווען צופֿרידען, אַבי זי זאָל איהם זעהן און ער זאָל זי איינגאַנצען פֿון זיך נישט אָפּשטויסען.... אָבער ראַספּוטין האָט זיך שוין איצ־טער ווייניג־וואָס געקימערט וועגען נעמין, און נאָך אַ לאַנגע צייט איז אוועקגעגאַנגען ביז די נאַאיווע נעמי האָט זיך אַרומגעזעהן, אַז זי שפּילט ביי ראַס־פּוטינען קיין שום ראָלע נישט און זי איז ביי איהם מעהר נישט ווי אַלע אַנדערע פֿרויען, וואָס קומען צו איהם נאָך הילף, און ער פֿערפֿיהרט זיי און נוצט זיי אויס....

אין צאַרישען הויף איז ראַספּוטין דערווייל וואָס אַמאָל געוואָרען אַנ׳אָפּטערער גאַסט און אין גאַנץ פּעטערבורג האָט מען גענומען רעדען מיט אומצו־טרוי וועגען דעם פּשוט׳ען מוזשיק, וואָס האָט נושא חן געווען ביים צאַר מיט דער צאַריצאַ. נישט קוקענ־דיג דערויף, וואָס ניקאָלײַ מיט זיין ווייב האָבען זיך בעמיהט, אַז ראַספּוטין זאָל צו זיי אין הויף אַריינ־קומען דורך אַ געהיימען אַריינגאַנג, ער זאָל ביי קיי־נעם נישט „אויפֿרייסען“ די אויגען, האָט מען זיך פֿונדעסטוועגען אין אַלע „הויכע“ פֿענסטער דער־וואוסט, אַז ראַספּוטין רייסט זיך אַריין מיט זיינע פּויערישע שטיוועל אין צאַרס האַרץ, אָבער נאָך מעהר אין דער צאַריצעס....

זי, האָבען זיך אַרומגעטראָגען קלאַנגען, האַלט דעם סיבירער שמוציגען פּויער נאָר פֿאַר אַ בעל־מופֿת...

(ווייטער קומט)

זעקס פרויען / די אינטערעסאַנטסטע זעקס פרויען, וואָס איך האָב בעגעגענט אין מיין לעבען / פון ראובן בריינין

— 3. —

עללען קיי

אין דעצעמבער 1903, האָב איך זיך בעקענט מיט דער שוועדישער שריפטשטעלערין עללען קיי, וועלכע איז געקומען פון שטאָקהאָלם קיין בערלין, וואו עס האָט זיך געדרוקט איהר בוך „די ווענינגען אונד די פיעלען”.

ווען איך האָב אינם יאָהר 1900 געהאַט איבערגעלעזען איהרע געזאַמעלטע עסייען, וואָס זענען ערשינען אין יענעם יאָהר אין דער דייטשער שפּראַך, איז אין מיר געבוירען געוואָרען דער וואונש צו בעגעגענען זיך פּערזענליך מיט דער פערפאַסערין.

די פון אונז, וואָס שטרעבען צו אַ זעלבסטשטענדיגען לעבען, קאָנען זיך נישט בעגנוגענען מיט די נסיונות, וועלכע עס האָבען דערוואָרבען די פריהערדיגע דורות, אפילו נישט מיט די נסיונות און איבערלעבונגען פון אונזערע פריינד און פערוואַנדטע, וועלכע זענען אונזערע צייט־גענאָסען.

די זעלבסטשטענדיגע נאַטורען צווישען אונז ווילען האָבען זייערע אייגענע איבערלעבונגען, ווען אפילו זעהר ביטערע און האַרטע. די ליבע פון אונזערע זיידעס צו אונזערע באָבעס קאָן נישט בעגליקען אונזער נשמה איצט. מיר ווילען און שטרעבען ליב צו האָבען אָדער האַסען, געניסען פון די לעבענס תענוגים אָדער אָפּזאָגען זיך פון זיי אויף אונזער אייגענעם ווילען און לויט אונזער אייגענער פיזיש־פּסיכאָלאָגישער מעגליכקייט. אונזער טיפסטער פערלאַנג איז אַליין צו פערזוכען דעם האָניג און דעם שטאָך פונם לעבען. זעהר ווייניג איז די צאָהל פון די יעניגע שריפטשטעלער, וועלכע לערנען אונז צו לעבען אונזער אייגענעם לעבען; וועלכע ווייזען אונז דעם וועג צו זיך אַליין, צו די גייסטיגע אוצרות, וועלכע ליגען בעהאַלטען אין די ווינקלען פון אונזער נשמה.

עללען קיי איז איינע פון יענע גאַנץ ווייניגע שריפטשטעלער. זי איז איינע פון די גייסטרייכסטע פרויען פון אונזער דור, וועלכע בעאיינפלוסען דעם נייעם מענשען, וועלכער האַלט אין ווערען, אין פאָרמירען זיך.

עללען קיי האָט אָנגעזאָגט דאָס אָנקומען פונם נייעם מענשען. דער נייער מענש, לויט דעם ווי עללען קיי שילדערט איהם, וועט זיך אונטערשיידען פון דעם אַלטען מענשען דורך זיין טיפער און ברייטער, רייכער און ענערגישער נשמה, דורך זיין אָריגינאַליטעט און דורך זיין פילזייטיגקייט און פיל פאַרביגקייט, וועלכע פעראייניגען זיך אין איהם און פערשמעלצען זיך אין איין־איינציגער פּערזענליכקייט.

לעזענדיג די שילדערונגען פונם „נייעם מענשען”, ווי עללען קיי האָט איהם געוואָלט האָבען, האָב איך זיך געשטעלט די פראַגע: איז זי אַליין, די גייסטיג־מאָראַלישע מוטער פון אָט דעם נייעם מענשען? איז זי אַליין אַ נייער אָדער אַן'אַלטער מענש?

מיין פערזענליכע בעקאַנטשאַפט מיט דער פריילין עללען קיי האָט מיר געגעבען דעם געוואונשטען ענטפער. ווען איך האָב זיך מיט איהר צום ערשטען מאָל בעגעגענט, איז זי דאַן אַלט געווען פופציג יאָהר, פונקט מיט צעהן יאָהר עלטער פון מיר. נישט קוקענדיג אויף דעם האַלבען יאָהרהונדערט, וואָס זי האָט געטראָגען אויף איהרע פּלייצעס און אויף די זילבערנע האָר, וואָס האָבען זיך דורכגעוואָרפען אין איהר טונקעל־בלאָנדקייט, האָט זי נאָך בעזעסען פיל נאַטירליכע גראַציעזקייט. איהר שמאָלער פנים מיט איהרע צוויי יונגע, קלאָרע און קלוגע אויגען, מיט דעם ליבליכען, שטענדיג־שוועבענדען שמייכעל אויף איהרע דינע און שמאָלע ליפען, האָבען אָפּגעשפּיגעלט איהר אינטענסיוו - גייסטיג לעבען. בעטראַכטענדיג איהר ריהרעוודיגקייט, איהר בערעדזאַמקייט און איהר שלאָגפערטיגקייט, איז עס געווען שווער זיך פאָרצושטעלען, אַז זי איז אַ טאָכטער פון אַ צפון־לאַנד.

רעדענדיג מיט איהר וועגען דעם „נייעם מענש”, וועלכען זי האָט פאָראויסגעזעהן און געדולדיג דערוואַרט זיין אָנקומען, האָט זי בעמערקט: דער געהאָפטער נייער מענש וועט נישט קומען פון זיך זעלבסט און וועט נישט אַראָפּנידערן צו אונז פונם מאַרס. מיר, די קינדער פון אָט דעם דור, גרייטען צו זיין אָנקומען. אויך מיר אַליין קאָנען זיין נייע מענשען, ווען מיר זאָלען נאָר דערציהען און צוגרייטען אונזער זעל צו דעם; ווען מיר זאָלען נאָר פערמעהרען איהרע כוחות און פערשטאַרקען איהר הערשאַפט איבער אונזער קערפּער.

די מענשען בכלל זענען גאָרנישט אַזעלכע טפּשים און אַזוי קליינקעפּיג, אויך נישט אַזעלכע פּרוכטבאַרע בעשעפּענישען, ווי זיי קענען אונז ערשיינען פון ערשטען בליק, אָבער זיי זענען פיל גרעסערע פייגלינגען, ווי זיי גלויבען אין דעם אַליין. נאָר די פייגהייט איז שולדיג אין דעם, וואָס די מענשען טוען־אָפּ העסליכע און נידריגע מעשים, וואָס פערדאַרבען זייער אייגענעם נפש, ווי אויך דעם נפש פון אַנדערע.

עללען קיי זאָגט: „זאָלען מיר נאָר בעזיגען אונזער פייגהייט, און אונזער לעבען וועט ווערען פיל שעהנער און רייכער דורך די פּראָדוקטיווע כוחות, וועלכע ווילען זיך אין אונז פריי ענטוויקלען; דורך דעם גוטען ווילען, וואָס זיי ווילען אונז־געבען די מעגליכקייט צו ווירקען; דורך די געדאַנקען און געפיהלען, וועלכע ווילען נישט זיין מעהר פערשלאָסען אין אונז”.

דאַן, מיט אייניגע און דרייסיג יאָהר צוריק, האָבען די ווערטער געקלונגען ווי אַ בשורה פון אַ בעסערע וועלט. מיר האָבען געגלויבט און כמעט געפיהלט דעם אָנקום פון דעם נייעם מענשען. די איבערלעבונגען פון אונזערע טעג האָבען אונז געבראַכט די טרויעריגע ערפאַהרונגען, אַז די בשורה פון פרידריך ניטשע וועגען זיין „איבער־מענש”, ווי אויך די בשורה פון עללען קיי וועגען דעם נייעם מענש, זענען געווען די פרוכט פון פאַנטאַסטישע נשמות, וועלכע האָבען צופיל געליטען פון די מענשליכע קליינינקייטען.

— 4 —

כרמל גאָלדשמידט

אויף דעם אַכטען ציוניסטישען קאָנגרעס אין האַאַג, אין סעפּטעמבער 1907, האָט מען מיר פאָרגעשטעלט מיס כרמל, די טאָכטער פונם פערשטאָרבענעם קאָלאָנעל אַלבערט גאָלדשמידט.

מיט איהר פאָטער האָב איך זיך בעגעגענט אינם יאָהר 1894 אין פּאַריז ביי אַ קאָנפערענץ פון די חובבי ציון. ער איז געווען אַ זעהר אינטערעסאַנטער מענש, וועגען וועלכען עס זענען געווען פערשפּרייט פערשידענע לעגענדעס.

מיס כרמל האָט געמאַכט אויף מיר דעם איינדרוק פון אַ זעהר ענערגישער פּערזאָן. שפּאַצירענדיג מיט איהר ביים ברעג ים אין שעוועניגג, האָט זי מיר דערצעהלט וועגען איהר פאַמיליע. איהר פאָטער, אַלבערט גאָלדשמידט, איז געבוירען געוואָרען אַלס קריסט, וועלכער האָט געשטאַמט פון די אנוסים אין שפּאַניען. ער האָט זיך נאָך אַלס אַ גאַנץ יונגער־מאַן מגייר געווען, אָנגעמנדיג עפענטליך די יודישע רעליגיע. איהר מוטער איז געווען אַ קריסטין און איז געבליבען אַלס אַזעלכע איהר גאַנץ לעבען. איהר פאָטער איז געווען דער ליבלינג פון קעניג עדוואַרד דעם זיבעטען פון ענגלאַנד. די עלטערע שוועסטער פון מיס כרמל איז די פרוי פון לאָרד סווייטלינג (דער זוהן פון סעמועל מאָנטעגיו).

אין דער צייט, וואָס איך האָב זיך בעקענט פערזענליך מיט מיס כרמל, איז זי געווען אַ דראַמאַטישע שוישפּילערין. זי איז אויפגעטרעטען אין ענגלישע טעאַטערס אונטער אַ פרעמדען נאָמען. דאָס שטיק, אין וועלכען זי האָט געשפּילט די הויפּטראָל, האָט זי אַליין געשריבען. די איינקונפטען פון איהרע טעאַטער־פאָרשטעלונגען זענען אינגאַנצען געווען געווידמעט די רוסישע יודען, וועלכע האָבען געליטען פון די פּאָגראָמען.

אין אָנפאַנג פונם יאָהר 1906 האָט מיס כרמל געמאַכט אַ שטודיען־רייזע איבער סיביר און די איננערליכע רוסישע גובערניעס. זי האָט אויך בעזוכט אייניגע גרעסערע שטעט אין דער „טשערטאַ”. זי האָט שטודירט די מאַטעריעלע און קולטורעלע לאַגע פון די יודען אין רוסלאַנד; אויסער דעם האָט זי געפּלאַנט צו מאַכען טעריטאָריאַליסטישע פּראָפּאַגאַנדע צווישען די האַרטיגע יודען און שאַפען די נויטיגע אָרגאַניזאַציעס פאַר דעם צוועק. מיס כרמל איז געווען אַ טריע פריינדין פון ישראל זאַנגוויל און אַ געוואַלדיגע אָנהענגערין פונם טעריטאָריאַליסטישען געדאַנק. זי איז געווען טיף איבערצייגט, אַז די דערלייזונג פונם יודישען פאָלק קאָן נאָך געשעהן אין אַן'אייגענעם אויטאָנאָמישען לאַנד.

ווען איך האָב געמאַכט אין די יאָהרען 1908—1909 אַ פאָרלעזונגס־טור איבער לאָנדאָן און איבער די אַנדערע גרעסערע יודישע ישובים אין ענגלאַנד, האָב איך געטראָפען מיס כרמל ביי זאַנגוויל'ן אין הויז. ביים אָפּשייד האָט זי מיך זעהר פריינדליך איינגעלאַדען אין איהר וואוינונג פאַר אַ גלאָז טיי, און איך האָב איהר געמוזט פערשפּרעכען, אַז איך וועל צו איהר גאַנץ בעשטימט קומען.

דעם 18־טען יאַנואַר, 1909, האָב איך בעזוכט מיס כרמל אין איהר פּריוואַטער וואוינונג, וואָס האָט זיך געפונען אין סאַמע צענטער פון לאָנדאָן, נישט ווייט פון האַיד־פּאַרק. זי האָט געוואוינט אין אַן'אַלט אַריסטאָקראַטיש הויז; די מעבעל פון איהרע צימערן האָט אויסגעקוקט אַרימליך. אין גאַסט־צימער איז געהאָנגען איבער דער וואַנט אַ זיידענער פּרוכת מיט אויסגעשטריקטע, העברעאישע ווערטער: „מנחת חובבי ציון להקולנל גולדשמידט”. אויף דעם פּרוכת האָבען זיך געפונען אויסגעוועבט די דגלים פון אַלע יודישע שבטים, אויף דעם בופעט אינם שפּייז־צימער איז געשטאַנען אַ מנורה, אויסגעשניצט פון האָלץ, געמאַכט אין דעם בצלאל אין ירושלים. לעבען קאַמין פון ביידע זייטען זענען געשטאַנען סטעלאַזשען מיט ענגלישע קלאַסיקער; צווישען זיי האָבען זיך געפונען זעלטענע און ווערטפולע עקזעמפּלאַרען — אַ ירושה פון איהר פאָטער.

מיס כרמל איז דאַן געשטאַנען אָן דער שפּיץ פון דעם רוסיש - סאָציאַליסטישען קלוב אין לאָנדאָן. עס איז פּשוט צו בעוואונדערן, ווי זי, וועלכע איז אויפגעצויגען געוואָרען אין די העכסטע אַריסטאָקראַטישע קרייזען, ווי זי פערקעהרט גאַנץ נאַטירליך אין די פאָלקס־קרייזען. ווען מען האָט געמאַכט אין לאָנדאָן אַנ'אָוועגד לכבוד שלום עליכמ'ען, ווען מען האָט געפייערט זיין ליטעראַרישען יובילייע, איז דאַן מיס כרמל געווען אויף איהר טעאַטראַלישען טור. זי האָט אָבער פון וועג צוגעשיקט אַ געוויסע סומע לטובת דעם אָוועגד, און „לכבוד אונזער ליבען און טייערען פאָלקס־דיכטער שלום עליכם”.

מיס כרמל פעראייניגט אין זיך, מערקווירדיגערווייז, די בעסטע און די שענסטע מידות פון דער ענגלישער גייסטיגער אַריסטאָקראַטיע, און די פיינסטע פון די מידות פון די עכט־יודישע טעכטער אין דער צייט ווען די יודען זענען געזעסען אין זייער אייגענעם לאַנד.

אַ שמועס מיט אַנ'אַביסינישען ישיבה־בחור

וועלכער גרייט זיך צו זיין אַ רב פון זיינע ברידער, פאַלאַשען, אין דעם רבנים־סעמינאַר פון סאַראַיעוואָ

(ספּעציעלע קאָרעספּאָנדענץ)

ווילד־עקזאָטיש האָב איך מיר פאָרגעשטעלט דעם יונגען יודישען בחור'ל פון אַביסיניען, וועלכען אייניגע פריינד האָבען מיר פאָרגעשטעלט אין בעלגראַד, דער הויפּט־שטאָט פון יוגאָסלאַוויען, קיין שום עקזאָטיש האָב איך ביי דעם יונגען שמואל אַלסאַבאַגאַס, דעם שילער פון רבנים־סעמינאַר, אין סאַראַיעוואָ.

ער זאָגט מיט אַנ'אינטעליגענטען שמייכעל אויף זיינע ליפּען:

— נישט אַלץ, וואָס אונזערע ברידער, די יודען אין אייראָפּאַ, קענען און ווייסען, וועל איך ברענגען מיט זיך קיין אַביסיניען. דעם ציוניזם, למשל. און די ליבע צו ארץ ישראל קענען די פאַלאַשען פון אייביג אָן, נישט נאָר זיי אַליין, נאָר אויך אַלע אַביסיניער, די קריסטען — ווייל זיי זענען קריסטען...

ער האָט אונז דערצעהלט דאַן וועגען די טראַדיציעס און דאָס לעבען פון די פאַלאַשען, וואָס די מייסטע פון אונז ווייסען שוין גאַנץ גוט פון דעם ווערק, וואָס דער ערשטער פאָרשער פון די יודען אין אַביסיניען ד״ר פּיי טלוויטש, האָט וועגען זיי פערפאַסט.

— אויב ס'איז פאַראַן אַ שבט אין אַביסיניען — זאָגט ער שטילערהייט — וועלכער פיהלט אַ טיפע ליבע צו אונזער קעניג, דעם נעגוס, מעהר ווי אַלע אַנדערע, זענען עס די יודען, וועלכע איהר רופט פאַלאַשען... ער איז דאָך פאָרט אַנ'אור־אייניקעל פון אונזערע גרויסע מלכים און פון דעם קלוגען שלמה המלך! און איך, אַ יונג! מיט פלייש און ביינער, וועל בלייבען זיצען ביים גמרא־טיש, ווען מיינע עלטערען, יונגע און אַלטע, מענער און פרויען, פאָלגען דעם בעפעהל פון קייזער און גייען אַרויסגעהן אין מלחמה? פאָהר איך איצט אַהיים. שוין אין דזשיבוטי, אין פראַנצויזישען האַפען פון רויטען־ים, וועל איך מיינע אייראָפּעאישע קליידער בעהאַלטען, אָנטוהן אַ ברייטע ווייסע העמד איבער די לענדען און נעהמען אַ ביקס אין די הענד...

פון די צייטונגען ווייס ער גאַנץ גוט, וועלכע געגענדען פון אַביסיניען געפינען זיך שוין אין די איטאַליענישע הענד. ער איז קאַלט צו די אַלע ידיעות.

— איך קען מיך נישט אין פּאָליטיק און איך ווייס נישט וואָס ווייטער וועט זיין. אָבער איך זאָג ווייס איך יאָ: דאָס וואָס די איטאַליענער האָבען שוין פערנומען איז אייגענטליך נישט וואָס געווען צו פערנעהמען: די גאַנצע פּראָווינץ טיגרע איז כמעט איין לאַנגער פעלד, און זאָלען זיי נאָר צוקומען צו אונזערע בערג און וועלען זיי אַריבערשפּאַצירען... איך האַלט, אַז אפילו זייערע אַעראָפּלאַנען וועלען די בערג נישט קענען אַריבערפליהען...

— פאַר יודען — זאָגט ער ווייטער ווען איך געה אַריבער צו די רעליגיעזע זאַכען — וועלכע קענען העברעאיש. איז די אַביסינישע שפּראַך נישט זעהר שווער. אַממייסטען אָבער איז זעהר עהנליך צו העברעאיש די ליטעראַרישע און תּפילות־שפּראַך פון אונזער לאַנד. ס'וואָלט געווען צו לאַנג, ווען איך זאָל אייך דאָ אויסרעכענען די צעהנדליגער אַביסינישע ווערטער, וועלכע זענען עהנליך צו העברעאישע...

„און מיינט נישט, אַז די אַביסיניער זענען אַזעלכע קריסטען, ווי יענע קריסטען וואָס איהר זעהט אין דער גאַנצער וועלט. אייגענטליך, האָט די קריסטליכע רעליגיע אין אונזער לאַנד כמעט קיין שום איינפלוס נישט אויף די טראַדיציעס און אויף דעם אינערליכען לעבען פון דעם פאָלק. דאָס פאָלק לעבט נאָך ביזן היינטיגען טאָג אויף ריין־יודישע מנהגים, אַרויסגעוואַקסען פון דער תּורה און געהיט מיט אַלע פּיטשעווקעס.

„אַנ'אַביסיניער, אַ קריסט, ווען מען טראָגט איהם אַלס נייגעבוירענעם טובל זיין אין דעם „היילינען וואַסער” פון קלויסטער, הייסט עס אין דעם פאָלקס לשון, אַז מען ברענגט איהם — בבריתו של אברהם. זונטאָג הייסט ביי די אַביסיניער — גרויס־שבת און שבת רופען זיי — קליין־שבת. בשעת זיי פערבויגען זיך פאַר די איקאָנעס אין די קלויסטערס, בשעת זיי שטעלען זיך דאַווענען בכלל — האַלטען זיי די געזיכטער געווענדעט צו דער זייט פון ירושלים. פונקט ווי די כהנים אין אַמאָליגען ארץ־ישראל, געהען היינט אויך די אַביסינישע גלחים שטענדיג באָרוועס בשעת זיי דינען אין די „מעקדעס”, ווי מען רופט די קלויסטערס און תּפלה הייזער אין אונזער לאַנד.

„אין אַביסיניען עסען נישט די קריסטען קיין חזיר־פלייש. איין מאָל אין יאָהר, דעם זיבענטען חודש, ברענגט מען מתנות פאַר די גלחים, וועלכע פערטיילען אויך די דאַזיגע מתנות צו יתומים און אלמנות. די תּפילות לייענט מען אין אַ סקאַרבאַווען ניגון, וועלכער איז זעהר נאָהענט צו די רעליגיעזע מעלאָדיעס פון די ספרדישע יודען. די חתונה פון די קריסטען געדויערט זיבען טעג און, ווי די תורה פאָדערט, האָבען די פרויען אַ געוויסע פרייהייט, פיל מעהר ווי אין אַנדערע אָריענטאַלע לענדער. אַזעלכע נעמען ווי מרים און דבורה הנביאה זענען די היילינסטע פרויען פיגורען אין דער אַביסינישער קריסטליכער רעליגיע...

„איין מאָל אין טאָג זאָגען אַלע אַביסיניער אַ ספּעציעלע תּפילה וועגען — שיבת ציון. מען קרייצט זיך אפילו איבער אייניגע מאָל, מען בוקט זיך פאַר די איקאָנעס. אָבער די תּפילה איז דאָך אין יודישען גייסט: ותחזינה עינינו — גאָט זאָל זיי וואָס שנעלער צוריקברענגען קיין ירושלים. דאָס איז די האָפנונג פון אַלע אַביסיניער”...

ס'איז שוין געוואָרען פינסטערליך, ווען כ'האָב דעם יונגען, כמעט פער'חלומ'טען יודישען בחור'ל פון אַביסיניען געבראַכט אין אַ קליינער קלויז, נישט ווייט פון האַפען, וואו ער האָט געוואָלט דורכאויס דאַווענען מנחה און מעריב. ווען מיר זענען געגאַנגען איבער די גאַסען פון ידער רוישענדער שטאָט האָט ער נישט איינמאָל מיך געפרעגט, אויב איך פיהר איהם טאַקע צו דער קלויז. און ווען ער האָט דערזעהען דעם טונקעל־בעלויכטענעם ארון־קודש ביי וועלכען אייניגע עלטערע יודען האָבען געוואַרט אויף אַ פערשפּעטיגטען „מנין”, האָט ער ווי דער־שמייכלענדיג געזאָגט:

— פאַר די קנאַפּע דריי יאָהר, וואָס איך בין פון מיין הויז אַוועק האָב איך נאָך קיינמאָל נישט פערגעסען צו דאַווענען דריי מאָל טעגליך פאַר אונזער גאָט, און איצט: איהר פערשטעהט דאָך: איך געה אויף דער מלחמה, אויף אַ שווערען נסיון און מיין אַלטער פאָטער, וועלכער איז שוין אפשר אַכציג יאָהר אַלט — ווער ווייסט דאָס ביי אונז דעם עלטער פון די זיידעס און טאַטעס! — און קען שיסען ליגענדיג מיט צוויי ביקסען אויף אַמאָל, מיין פאָטער האָט מיר געזאָגט, אַז זיין ברכה וועט מיר בעגלייטען נאָר דאַן, ווען איך וועל אונזער גאָט נישט פערגעסען. אַנדערש — האָט ער מיר געזאָגט — וועלען מיך בעגלייטען הונדערט קללות, וועלכע איך געדענק אויף אויסווענינ.

דער שוואַרצער יודעלע, וועלכער געהט קעמפען געגען די איטאַליענער, האָט באמת גערעדט ווענט מיט גרויס כוונה. פון קלויז איז ער געלאָפען צום שיף וועלכע האָט שוין געפייפט און געבלאָזען מיט דיקען, שוואַרצען רויך. ער איז אין שיף אַריין און — נעלם געוואָרען, זיין פנים מעהר נישט געזעהען. מסתמא האָט ער דורכאויס געוואָלט בלייבען אַליין, זיך פערזינקען שוין, איצט אין די חלומות פון זיין שוואַרצען, אומגליקליכען לאַנד, וועלכע רופט איהם צו זיך — דאָס קריסטליך־יודישע אַביסיניען.

שלמה יצחקי

לעצטער יודיש־דייטשער דיכטער אין מיטעלאַלטער

(ענדע פון דער 6־טער זייט)

בעזונדערס אינטערעסאַנט. ער גיט אַ פאָלקאָמען בילד פון די געשעהענישען פון דער קרייץ־צוגען־עפּאָכע, די העכסטע ענטוויקלונג פון דעם ריטערטום, פון די „מינען־און מייסטער־זענגער. זיינע דיכטער האָבען בעזונגען די גרויסע העלדענטאַטען פון די גבורים. וועלכע האָבען געקעמפט וועגען ארץ ישראל זיי האָבען אויך בעזונגען די ליבע, די מינגע. די שעהנע עדעל־פרוי, דאָס ליבע־ליד איז דאָס העכסטע דיכטערישע אידעאַל.

די צייט איז אויך די גרויזאַמסטע בלוטיגסטע אין דער יודישער געשיכטע — מאַרטירער, קדושים פליכטלינגע, נע ונד. דם ואש ותמרות עשן.

עס פערשווינדען די יודישע זענגער און עס הויבט זיך אָן די סליחות־ליטעראַטור: שאלי שרפה, מיטעלאַלטערליכע קינות, מוסר ספרים, פאַנטאַזיען פון מיסטישע משיח'ס־צייטען, מלחמות גוג־ומגוג וכדומה...

יוסף קאַסטיין מיט זיין גאָלדענער פעדער צייכענט דאָס לעבען פון דעם פערגעסענעם יודישען זענגער, פערשטויסען פון דער קריסטליכער וועלט האָט ער אויך נישט געפונען קיין גנאָד ביי די זייניגע, ווייל זיי איז שוין נישט מעהר געלעגען אין קאָפּ אַזעלכע ליבעס־לידער, זיי האָבען פאַר די אויגען געהאַט דעם חורבן פון זייער פאָלק.

אויך דער היינטיגער יוסף קאַסטיין האָט בעל כרחו פערלאָזט זיין געבורטס־אָרט, ווייל מען וויל נישט דאָרט זיין טאַלאַנט. ער האָט דעריבער פערשטאַנען און מיטגעפיהלט מיט דעם מיטעלאַלטערליכען זענגער. ער איז אָבער אַ סך גליקליכער פון זיסקינד פון טרימבערג, ווייל ער האָט זיך נישט צוריקגעצויגען אין דעם פינסטערען געטאָ — נאָר ער האָט אויסגעוואַנדערט אין דעם ליכטיגען לאַנד פון די אבות - ער לעבט בשלום אין זיין אייגענער היים אין ארץ־ישראל.

שם־טוב

רעכט און לעבען

יורידישע בײלאַגע פון „נײעם פאָלקסבלאַט"

נאָטיצען

נאָך אַלץ וועגען די לעצטע לאָקאַ - טאָרען - הנחות

באַלד, ווי ס'האָבען זיך נאָר דערהערט די ערש-טע קלאַנגען וועגען אַ פּראָיעקטירטער רעדוקציע פון דירה-געלד, האָבען די ווירטסלייט גלייך אויפגעהוי-בען אַ געוואַלדיגען אַלאַרם, געלאָזט אין גאַנג אַלע השפּעות בכדי די „שרעקליכע גזירה" אָפּצושרייען.

בעטראַכטענדיג דעם נאָוועליזירטען דעקרעט וועגען לאָקאַטאָרען-שוץ, מוז מען קומען צום אויס-פיהר, אַז די בעמיהונגען פון די ווירטסלייט זענען טאַקע נישט געבליבען אָהן דערפאָלג, און זייערע תביעות האָבען דאָך געפונען אַ געהעריגע פערשטענ-דעניש אין די דעצידירענדע קרייזען.

אמת, צו אַ רעדוקציע פון דירה-געלד, הגם אין אַ גאָר מינימאַלער מאָס און דאָס אויך בלויז אויף אַ קורצער צייט (2 יאָהר) איז אַפילו יאָ דערגאַנגען, פאַר דער דאָזיגער „עוולה" איז אָבער די ווירטס-לייט גלייכצייטיג ערטיילט געוואָרען אויף אַנ'אַנ-דערען אָפּשניט אַ פּילפאַכיג ממשות.דיגערע סאַטיס-פאַקציע. ס'האַנדעלט זיך אין דעם, וואָס דער גאַנ-צער דעקרעט וועגען לאָקאַטאָרען-שוץ. אַט יענע אינ-סטיטוציע, וואָס איז געווען אין משך פון דער גאַנ-צער צייט דאָס ציל-ברעט פון אַלע אַטאַקעס מצד די ווירטסלייט, הייבט אָן איינציגווייז אָפּגעשאַפט צו ווערען.

דערווייל לאָזט מען אין פייער אַריין די גרעסערע דירות, אין משך פון אַ יאָהר רעכענט מען זיך צו „ערלעדיגען" מיט די האַנדעלס און אינדוסטריעלע לאָקאַלען. צום סוף, אין 2 יאָהר אַרום, וועט מען אַרויסנעהמען פון לאָקאַטאָרען-שוץ אַלע איבעריגע לאָקאַלען, אויף וויפיל זיי וועלען דאַן פער-[illegible] ווע-רען צו אַנדערע לאָקאַטאָרען.

מאַנכע לאָקאַטאָרען וועלען אפשר טראַכטען: נישטאָ וואָס צו בעדויערען, וואָסערע גליקען, מ'-שטיינסטעוואַט, האָט דען אַ לאָקאַטאָר אין גאַנצען געהאַט פון לאָקאַטאָרען-שוץ. די דאָזיגע מענשען, לעבען אָבער אין אַ טעות, געוויס האָבען די לאָקאַ-טאָרען פון דעקרעט נישט געהאַט קיין וואונדערע גלי-קען. איינס האָט דער לאָקאַטאָרען-שוץ אָבער יאָ געגעבען. ער האָט פערהיטען, אַז דירה-געלד זאָל נישט ווערען קיין אָביעקט פון שפּעקולאַציע און מאוכריי.

מיט דער צייט אָבער, ווען דער לאָקאַטאָרען-שוץ הייבט אָן ליקווידירט צו ווערען וועט, בפרט ביי חער בסדר - וואַקסענדער נאָכפראַגע אויף קלענערע דירות, די פּאַסעק - וואַקכאַנאַליע מיטן דירה-געלד זיכער אַזוי זיך צעבליהען, אַז אַנ'אָרימאַן וועט זיך באמת שוין נישט קענען פערגינען דאָס „ליקסוס" צו האָבען אַנ'איינען שטיקעל דאַך איבערן קאָפּ.

אויך דאָס בעפרייען האַנדעלס- און אינדוסטריע-לע לאָקאַלען פון לאָקאַטאָרען - שוץ וועט אַפילו ביי דער איצט הערשענדער אַלגעמיינער ווירטשאַפט-ליכער סטאַגנאַציע מוזען ברענגען צו אַנ'אויפשרויף פון דירה-געלד. ממילא אויך צו אַ פערטייערונג פון די האַנדעלס און פּראָדוקציע - קאָסטען, וואָס וועט ווידער פעראורזאַכען אַ הייבונג פון די פרייזען אויף אַלע פּראָדוקטען. דאָס שאַפען אַזאַ קאָניונקטור ליגט זיכער נישט אויף דער ליניע פון דער עקאָנאָמישער רעגירונגס - פּאָליטיק און אוודאי אויך נישט אין די אינטערעסען פון דער געזעלשאַפט.

בעזונדער שמערצליך וועט דאָס אַרויסנעהמען פון לאָקאַטאָרען - שוץ טרעפען די קלענערע האַנ-דעלס-לאָקאַלען, וועלכע קויפען אויס אַ 3-טע קאַטע-גאָריע פּאַטענט. אין רוב זענען דאָך דאָס אָרימע, עקאָנאָמיש-שוואַכע קרעמערלעך וועלכע זשיפּיען אַזוי אויך קוים אונטערן יאָך פון קרידיס און שטייערען-פּרעס. אין פאַל פון אַנ'אויפשרויף פון דירה-געלד, שטייט זיי באמת פאַר ענטגילטיג אַראָפּגעשוואָנקען צו ווערען פון אויבערפלעך.

י. אינפעלד

מאַראַטאָריום פון סאָציאַלע פערזיכערונגס - חובות

די פעראָרדענונג פון מיניסטער פאַר סאָציאַלע השגחה פון 12. יולי 1935 וועגען אויסצאָהלען פער-לענגטע חובות פאַר סאָציאַלע פערזיכערונגען אַנו-לירט 30 פּראָצענט פון די חובות, וועלכע ס'קומט דער קראַנקען-קאַסע ביזן 1. יולי 1935. די פליכט צו בעצאָהלען די רעשט איז אָפּגעלייגט געוואָרען צו ערשט ביזן 1. אָקטאָבער 1935. אַ חוץ דעם איז פּראָלאָנגירט געוואָרען דער אָפּצאָהל פון די חובות לטובת די איבעריגע פערזיכערונגס - אַנשטאַלטען (פערזיכערונגס - אַנשטאַלט פאַר גייסטיגע אַרבייטער, פערזיכערונגס - אַנשטאַלט פון פאַרפאַלען א.א.ז. וו.) ביזן 15. פעברואַר 1936.

אין 30. סעפּטעמבער איז פערביי דער ערשטער טערמין, ביז ווען מ'האָט געדאַרפט רעגולירען דעם בעטרעף פאַר די פערזיכערונגס - אָפּצאָהלען פאַר דע צייט פון 1. יאַנואַר 1934 ביזן 31. מערץ 1935, בכדי מ'זאָל קענען ווייטער געניסען אין דער פולער מאָס פון די הנחות, וואָס די דערמאָהנטע פעראָרדע-נונג גיט.

די יעניגע בעל-חובות, וועלכע האָבען בעצאָהלט צום טערמין די פערלאַנגטע סומע, געניסען ווייטער פון אַ 10-פּראָצענטיגע קאָניפיקאַציע פון איבערגע-בליבענעם חוב לטובת דער געוועזענער קראַנקען - קאַסע און די רעשט ווערט פּראָלאָנגירט ביזן 15. פעברואַר 1936. דאַגעגען די יעניגע בעלי-חובות, וועלכע האָבען דעם אָנגעוויזענעם בעדינג נישט אויסגעפיהרט, פערלירען דורכדעם נישט בלויז די רעכט אויף דער נייער 10-פּראָצענטיגער קאָניפי-קאַציע, נאָר זיי מוזען גלייך איינצאָהלען אַ העלפט פון שולדיגען חוב, אַז נישט ווערט שוין געגען זיי אונטערגענומען עקזעקוציע-שריט.

וואָס דאַרפען טון די בעלי-חובות בכדי ווייטער דאָך צו קענען געניסען פון די אַנערקענטע הנחות?

סיי די, וועלכע האָבען בעצאָהלט פאַרן 1. אָק-טאָבער 1935 דעם פערזיכערונגס - בעטרעף פאַר דער צייט פון 1. יאַנואַר 1934 ביזן 31. מערץ 1935 און דעסטגלייכען אויך די, וועלכע האָבען דעם דאָזי-גען בעטרעף נישט איינגעצאָהלט און מוזען דערי-בער איצט בעצאָהלען אַ העלפט, דאַרפען זיך בע-מיהען, אַז ביזן 15. פעברואַר 1936 זאָלען אַלענ-פאַלס ווערען בעצאָהלט די פערזיכערונגס - אָפּצאָה-לען פאַר דער צייט פון 1. יאַנואַר 1934 ביזן 31. דעצעמבער 1935, דאַן וועלען זיי קענען געניסען פון פאָלגענדע צוויי הנחות: 1) ס'ווערט אַנולירט 20 פּראָצענט פון חוב לטובת דער קראַנקען-קאַסע און די יעניגע, וועלכע האָבען בעצאָהלט דעם בע-שטימטען בעטרעף פאַרן 1. אָקטאָבער 1935 פאַר דער צייט פון 1. יאַנואַר 1934 ביזן 31. מערץ 1935, געניסען נאָך אַ חוץ דעם פון אַ ווייטערדיגע פּראָלאָנגאַטע פון רעשט חוב; 2) ס'ווערט געגעבען די מעגליכקייט ראַטעסווייז זיך אויסצוצאָהלען אין משך פון 3 יאָהר די חובות לטובת די איבעריגע פער-זיכערונגס-אַנשטאַלטען.

ווי באַלד אָבער די בעטרעפענדע בעלי-חובות וועלען ביזן 15. פעברואַר 1936 נישט בעצאָהלען די געפאָדערטע סומע ווערען זיי נישט בלויז אויטאָ-מאַטיש אָן די רעכט אויף אַ 20-פּראָצענטיגע קאָ-ניפיקאַציע, נאָר זיי פערלירען אויך די הנחה אויף אַ 3-יעהריגע ראַטעסווייזע אויסצאָהלונג פון די פערלענגטע חובות לטובת די איבעריגע פערזיכע-רונגס - אַנשטאַלטען, סיידען זיי זענען ביכולת צו גאַראַנטירען היפּאָטעקאַריש די חובות. דאַן ווערט זיי ערטיילט אַ 9-יעהריגע פּראָלאָנגאַטע.

צום סוף דאַרף אויפמערקזאַם געמאַכט ווערען, אַז אַלע בעלי-חובות, וועלכע ווילען געניסען אַלץ-איינס, צו פון אַ 3, אָדער 9 יעהריגע פּראָלאָנגאַטע פון זייערע חובות, זענען מחויב צו דערלאַנגען ענט-שפּרעכענדע בקשות אין אַנשטאַלט פון סאָציאַלע פערזיכערונגען דורך דער פערמיטלונג פון אָרטיגען סאָציאַלען פערזיכערונגס - אַנשטאַלט ביזן 1. יאַנו-אַר 1936.

וואָס שייך די יעניגע בעלי-חובות, וועלכע זע-נען נישט אונטערשטעליג מיטן בעצאָהלען די לוי-פענדע בייטראַגען, קאָנען ביזן 31. מערץ 1935 אָפּ-צאָהלען זייערע פערלענגטע חובות לטובת דער קראַנ-קען-קאַסע לויט דער פּראָפּאָרציע, 1 גילדען פאַר 2. אַלע אַנדערע בעלי-חובות 1 גילדען פאַר 1 גילדען מיט 25 גראָשען.

נייע געזעצן

ענדערונגען אין דעקרעט וועגען לאָ-קאַטאָרען - שוץ

אויפן גרונט פון נאָר וואָס פערעפענטליכטען (אין דז"ש. אוסטאַוו נומען 82, פּאָז. 504) נאָוועלי-זירטען דעקרעט וועגען לאָקאַטאָרען-שוץ, קאָן מען מאַכען פאָלגענדע אויספיהרונגען:

1) די בעשטימטע רעדוקציע פון דירה-געלד איז חל בלויז אויף לאָקאַלען, וועלכע אונטערליגען דעם לאָקאַטאָרען - שוץ.

וואָס שייך דירות אין נייע הייזער, איז די דער-מאָהנטע רעדוקציע גילטיג נאָר לגבי אַזעלכע דירות, וועלכע געפינען זיך אין די יעניגע הייזער, וועמענס איינגענטימער ס'איז די מלוכה, קאָמונאַלע (פּאָלעש-יע) אָדער אַנדערע עפענטליכע (פּלאַק-הייזער פון ז. או. פּ. או.) אינסטיטוציעס. דאַגעגען איז די רעדוק-ציע נישט חל אויף דירות אין נייע הייזער, וועלכע געהערען צו פּריוואַטע איינגענטימער.

די רעדוקציע איז דעסטגלייכען אויך נישט חל אויף דירות פון מעהר, ווי 4 שטיבען, וועלכע זע-נען געדונגען געוואָרען לויט אַ שריפטליכען קאָנט-ראַקט מיט אַ טערמין - גילטיגקייט, לענגער ווי 1 יאָהר.

2) אַרויסגענומען פון לאָקאַטאָרען-שוץ ווערען: דירות פון 6 שטיבען אָן און גרעסערע — פון 30. יוני 1936, האַנדעלס (אַ חוץ 4. קאַטעגאָריע פּאַ-טענט) און אינדוסטריעלע (אַ חוץ 7. און 8. פּאַ-טענטען-קאַטעגאָריעס) לאָקאַלען — פון 30. סעפּ-טעמבער 1936. אַלערליי גרעסערע דירות, וועלכע וועלען נאָכן 1. דעצעמבער 1935 איבערגעמאַכט ווע-רען אויף קלענערע, אַלע דירות, וועלכע וועלען פער-דינגען ווערען נאָכן 31. דעצעמבער 1937 יאָהר צו נייע לאָקאַטאָרען.

כאַראַקטעריסטיש איז דאָס, וואָס די רעדוקציע פון דירה-געלד איז אין פּרינציפּ אויך חל אויף די יעניגע גרויסע דירות, האַנדעלס און אינדוסטריעלע לאָקאַלען, וועלכע ווערען אַרויסגענומען אין די אָנ-געוויזענע טערמינען פון לאָקאַטאָרען-שוץ. ווי אַזוי די דאָזיגע צוויי קעגענזעצליכע בעשטימונגען וועלען האַרמאָנירען איז אַפילו נישט אַזוי גרינג צו פער-שטיין. דאַכט זיך אָבער, אַז די טערמינען, אויף וועלכע ס'איז בעשטימט די ליקווידאַציע פון לאָקאַ-טאָרען-שוץ בנוגע די אָנגעוויזענע גרעסערע דירות און געשעפטס-לאָקאַלען בפרט טאַקע פון די גע-שעפטס - לאָקאַלען וועלען מוזען אונטערן דרוק פון דער בסדר פערערגערטער קאָניונקטור אָפּגעלייגט ווערען.

3) אויך אַ הויזווירט וועט מעגען פאָדערן פון אַ לאָקאַטאָר איבערצוגיין מיטן צאָהלען דירה-געלד פון קוואַרטעל אויף חודש-אָפּשניטען. ביז איצט האָט בלויז אַ לאָקאַטאָר געקאָנט פערלאַנגען אַזאַ ענדערונג.

4) דאָס אויספיהרען עקסמיסיעס פון 1-שטוביגע (מיט אַ קוך) דירות, בעוואוינטע דורך לאָקאַטאָרען, וועלכע זענען געבליבען אונטערשטעליג מיטן צאָה-לען דירה-געלד צוליב אַרבייטסלאָזיגקייט אָדער אוי-סערגעוועהנליכע אָרימקייט וועט אָפּגעשטעלט ווע-רען אויפן סמך פון געזעץ אָהן נישט, ווי ס'איז געווען ביז איצט — לויטן איינזעהען פון געריכט.

5) די רעדוקציע איז דערווייל גילטיג אין משך פון 2 יאָהר, אויב די עקאָנאָמישע סיטואַציע פון דער בעפעלקערונג וועט זיך דורך דער צייט נישט בעסערען, וועט מסתמא דער גילטיגקייטס - טערמין פון דער רעדוקציע פערלענגערט ווערען.

6) די רעדוקציע פון דירה-געלד הויבט אָן צו פערפליכטען פון 1. דעצעמבער 1935. ווער ס'האָט שוין אָבער בעצאָהלט דירה-געלד פאָראויס פאַר דער צייט, ווען די רעדוקציע הויבט אָן צו פערפליכטען, וועט קאָנען צוריקמאָהנען די איבערגעצאָהלטע סו-מע. פערשטעהט זיך, אַז נאָר דאַן, אויב ס'איז נאָך נישט פערביי קיין 6 חדשים.

7) דער נאָוועליזירטער דעקרעט גייט אַריין אין קראַפט דעם 1. דעצעמבער 1935.

ענדערונגען אין געזעץ וועגען לאָקאַל שטייער

אין זעלבען נומער 82 פון דז"ש. אוסטאַוו אונ-טער דער פּאָזיציע 505 איז פערעפענטליכט געוואָרען דער נייער דעקרעט וועגען לאָקאַל-שטייער, אין וועל-כען ס'איז געמאַכט געוואָרען פאָלגענדע ממשות'-דיגע ענדערונגען:

1) דירות פון 1 שטוב און 1 שטוב מיט אַ קוך ווערען בעפרייט פון דער פליכט צו צאָהלען לאָקאַל-שטייער. אַלע חובות פאַר לאָקאַל-שטייער פון 1 שטוב און 1 שטוב מיט אַ קוך ווערען אַנולירט. די אַנולירונג בעציהט זיך צו דער צייט ביזן 1. יאַנו-אַר 1936.

2) צאָהלען לאָקאַל - שטייער וועט מען שוין נישט לויטן גרונט דירה-געלד, נאָר לויט דער סומע דירה-געלד, וואָס מ'צאָהלט פאַקטיש.

3) לאָקאַל - שטייער וועט מען צאָהלען אין 2-האַלב-יעהריגע ראַטעס; פאַרן ערשטען האַלב-יאָהר — ביזן 30. אַפּריל און פאַרן אַנדערען האַלבען יאָהר — ביזן 31. אָקטאָבער.

4) אַ נייער לאָקאַטאָר איז מחויב אָנצוהייבען צו צאָהלען לאָקאַל-שטייער פון נעכסטען חודש, דער, וואָס ציהט זיך אַרויס פון דער דירה מוז רעגולירען לאָקאַל-שטייער פאַר דער צייט ביזן סוף חודש.

5) דער לאָקאַל-שטייער וועט אויסגענאָמען ווע-רען פאַר בידע יאָהרען 1936 און 1937. ווי באַלד אין ערשטען יאָהר וועט פאָרקומען אַ רעדוקציע פון דירה-געלד אויף העכער ווי 10 פּראָצענט, וועט דער לאָקאַל-שטייער פאַרן אַנדערען יאָהר פּראָפּאָרציאָנעל אויך רעדוצירט ווערען.

6) דאָס בעפרייען 1 שטוביגע (מיט קוכען) די-רות פון לאָקאַל-שטייער איז נישט בעשטימט, ווי די רעדוקציע פון דירה-געלד בלויז אויף 2 יאָהר, נאָר אויף שטענדיג.

7) דער דעקרעט טרעט אַריין אין קראַפט דעם 1. יאַנואַר 1936.

שטורמדיגע צייטען

35

ראָמאַן

קאַראַלאָוו האָט דעריבער בעשלאָסען פאַר יע-דען פּרייז אַרויסצוציאָגען סעלים-כאַנ'ען פון זיין בעהעלטעניש נאָך איידער עס וועט ווערען נאַכט. צו דעם צוועק האָט ער בעפוילען, אַז עטליכע צעהנדליג קאָזאַקען זאָלען זיך דורך פערשידענע אומוועגען אַרויפקומען אין דער הויך אויף דער פעלזיגער וואַנד און פון דאָרטען אויס, פון דער הויך, דורכפיהרען אַ גענויע רעוויזיע פון דעם מינד-סטען פּיצעל אָרט, פון יעדען שטיין, פון יעדען שפּאַלט.

עס האָט געדויערט היפּשע עטליכע שעה ביז אַ פופציג קאָזאַקען זענען דורך אַנ'אַנדער זייט אַרויפ-געקראָכען אויפ'ן ריזיגען הויכען פעלז. אין דער הויך איז געווען אַ פלאַכקייט, וואָס האָט פערנומען אַ היבשע שטרעקע אין דער בריים און נאָך אַ גרעסערע אין דער לענג.

די קאָזאַקען, מיט קאַראַלאָוו'ן אין דער שפּיץ, האָבען גענוי דורכגעזוכט די גאַנצע פעלזיגע פלאַכ-קייט אין דער הויך, דורכגענישטערט אַלע פערטיפונ-גען, אַרונטערגעקוקט אונטער יעדען שטיין, געזוכט און געגנישטערט אומעטום, אָבער מען האָט אין ערגעץ נישט געזעהען קיין שפּור פון קיין מענש-... פון אַלע דריי זייטען איז די פלאַכקייט געווען אַרומ-גערינגעלט מיט בערג און פון דער פערטער זייט איז זי געווען אָפען און זיך אַראָפּגעלאָזט אין אַ ריזיג-גלאַטיגע וואַנד, אויף וועלכער סעלים-כאַן האָט זיך פריהער געהאַט אַרויפגעדראַפּעט.

איינער פון די קאָזאַקען איז צוגעגאַנגען [illegible] צו דעם אָרט וואו די וואַנד האָט זיך אַראָפּגעלאָזט ביז צו אַ שמאָל שטעגעל אַראָב. ער האָט זיך אויסגעצויגען מיט'ן פּנים אַראָפּ און גענומען בע-טראַכטען די גאַנצע לענג פון דער וואַנד, אָבער ער האָט דאָרטען נישט געזעהען קיין שום פערטיפונג, קיין שום הייל.

די קאָזאַקען האָבען ווייטער געזוכט, רוקענ-דיג זיך אין דער לענג פון דער פלאַכקייט. פּלוצלונג האָט איינער פון זיי אַ געשריי געטון:

— זעהט נאָר, זעהט נאָר, עפּעס בעוועגט זיך דאָרט!

אַלעמענס אויגען זענען געווען געווענדעט צו אַ שטיין, וואָס איז געלעגען האַרט ביים אָרט, וואו די וואַנד לאָזט זיך אַראָב אין אָבגרונד. אויפ'ן שטיין האָט זיך בעוועגט אַ גרויסער פּונקט.

די קאָזאַקען האָבען זיך שנעל געלאָזט לויפען צו יענעם אָרט. איצט האָבען זיי דייטליך געזעהען, אַז דאָס איז די געשטאַלט פון אַ מענש. עס האָט נישט געקאָנט זיין דער מינדסטער צווייפעל, אַז דאָס איז סעלים-כאַן!

קאַראַלאָוו האָט געגעבען אַ קאָמאַנדע: „פייער!" עס האָט זיך דערהערט אַ שאָס פון פיל ביקסען מיט אַמאָל. דער מענש האָט זיך בעהאַלטען הינטער'ן שטיין. זעהענדיג, אַז די קאָזאַקען לויפען ווייטער, איז דער מענש צוריק איבערגעשפּרונגען פון הינ-טער'ן שטיין, צוגעלאָפען צום סאַמע ברעג פון דער פלאַכקייט, דאָרטען וואו עס האָט זיך אַראָבגעלאָזט די [illegible] מעטערדיגע וואַנד און איז פער-שוואונדען געוואָרען פון די אויגען פון זיינע פער-פאָלגער.

— זאָל סעלים-כאַן האָבען אַראָבגעשפּרונגען אין אָבגרונד, כדי נישט אַריינצופאַלען אין די הענד פון די קאָזאַקען? — האָט זיך קאַראַלאָוו געוואונ-דערט, ווייל ער האָט געוואוסט, אַז אַראָבגליטשען זיך פון דער דאָזיגער גלאַטיגער וואַנד איז אוממעגליך.

פאַר איהם איז דעריבער נישט געווען דער מינדסטער צווייפעל, אַז סעלים-כאַן, זעהענדיג, אַז ער קאָן אַריינפאַלען אין די הענד פון די קאָזאַקען, האָט בעסער געוואָלט געפינען דעם טויט אין אָב-גרונד, און ער איז אַראָפּגעשפּרונגען פון דעם ריזיג הויכען פעלז.

אָבער באַלד האָט קאַראַלאָוו דערהערט אַ שי-סעריי פון דער זייט אַנטקעגענאיבער פון דער וואַנד און אַ געשריי!

— האַלט! האַלט!

דאָס האָבען געשאָסען די סאָלדאַטען, וואָס האָבען זיך געפונען אויף דער צווייטער זייט פון'ם אָפּגרונד.

זיי האָבען פּלוצלונג דערזעהען ווי אַ מענש הויבט אָן אַראָפּצוקריכען אויף דער גלאַטיגער וואַנד. צוערשט האָבען זיי געמיינט, אַז דאָס איז עפּעס אַ באַרג-חיה, ווייל זיי האָבען זיך בשום אופן נישט געקאָנט פאָרשטעלען, אַז אַ מענש זאָל קאָנען זיך אַראָפּגליטשען אויף אַזאַ גלאַטיגער וואַנט. דאָס האָט אויסגעזעהען אומגלויבליך. אָבער ווען זיי האָבען זיך גוט גענומען איינקוקען, האָבען זי זיך איבערצייגט, אַז דאָס איז אַ מענש און האָ-בען פערשטאַנען, אַז דאָס מוז זיין סעלים-כאַן. ערשט דעמאָלט האָבען זיי גענומען אויף איהם שיסען.

זיין שאַרפער בליק האָט עפּעס בעמערקט. דאָס איז [illegible] קוים-בעמערקבאַרע עפענונג, פון אַ הייל. סעלים-כאַן איז שנעל צוגעקראָכען צו דער עפענונג און איז אַריין אין דער דאָזיגער הייל.

קאַראַלאָוו האָט אַפילו נישט געטראַכט וועגען נאָכיאָגען סעלים-כאַנ'ען איבער דער וואַנד. קיינער וואָלט זיך נישט אונטערגענומען דאָס צו טון. מ'האָט איהם צו וויסען געטון, אַז סעלים-כאַן איז נישט אַראָפּגעשפּרונגען אין אָפּגרונד, נאָר האָט זיך אַראָפּגעלאָזט איבער דער גלאַטיגער וואַנד און איז דערנאָך אַריינגעקראָכען אין אַ הייל. קאַראַלאָוו האָט דאַן אויסגערופען:

— ניין, דאָס איז נישט קיין מענש, דאָס איז אַ טייוועל!

צוקומען צו דער הייל, אין וועלכער סעלים-כאַן האָט זיך איצט בעהאַלטען, איז געווען כמעט אוממעגליך.

עס איז נאָר געווען איין אויסוועג: אַרומרינג-לען דאָס אָרט, וואו די הייל געפינט זיך, און בע-לאַגערען איהר אַזוי לאַנג, ביז סעלים-כאַן וועט זיך אונטערגעבען.

אויב ער וועט זיך נישט אונטערגעבען, וועט ער אין דער הייל מוזען אויסגעהן פאַר הונגער.

אָבער דערביי איז ענטשטאַנען אַ פראַגע: צי האָט נישט אַמאָל די דאָזיגע הייל נאָך אַנ'אַנ-דערען אַרויסגאַנג, חוץ דער דאָזיגער עפענונג.

קאַראַלאָוו האָט דעריבער בעפוילען, אַז מען זאָל ברענגען עטליכע עלטערע איינוואוינער פון דעם נאָהענטסטען דאָרף. עס זענען געקומען עטליכע אַלטע בערג-איינוואוינער און קאַראַלאָוו האָט זיי גע-נומען אויספרעגען, צי זיי קענען די דאָזיגע הייל.

— אַהאַ, מיר קענען זי גוט!

(פאָרטזעצונג קומט).